

Naročnina: ena letna 26 Din, na
izposojništvo 40 Din.

Uredništvo:

Ljubljana, Kraljeva ulica 5. Telefon šte. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 12. Telefon št. 440.
Celje: Kocanova ul. 2. Telefon šte. 190.
Rokopisi se ne vračajo. - Oglaš po tarifi.

JUTRO

Upravištev: Ljubljana, Prešernova ul. 54.
Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inzeratni oddelki: Ljubljana, Prešernova
ulica 4. Telefon št. 2492.
Podružnica Maribor: Aleksandrova cesta
št. 12. Telefon št. 455.
Podružnica Celje: Kocanova ulica št. 2.
Telefon št. 190.
Računi pri post. št. 2. Ljubljana
št. 11.842; Praha št. 78.180; Wien
Nr. 105.241

Ljubljana, 26. aprila.

V Moskvi se je otvorilo zborovanje kongresa, sovjetskega parlamenta. Njegovo delo se zunaj pričakuje z mnogo manjšo pozornostjo, nego zasedanje marsikaterega od dosedanjih kongresov. Zakaj na programu ni stvari, ki bi mogle nuditi gradivo za notranje spore, konstruktivno delo pa se določa v sovjetski Uniji na dovolj enostaven način.

Spor med desnico in Stalinovim središčem je sicer aktualen, ali ne dosega še one ostrine, kakor pred nedavnim spor med istim središčem in levico, ki je bila pod vodstvom Trockega. Podoba je, da se razlike med desnico, ki jo vodi, če se sme že uporabljati ta naziv, Buharin, in Stalinovim centrom, še niso dovolj precizirale in da desnica nikakor ni tako bojovita, kot je bil Trocki s svojimi pristaši. Menda ravno zato, ker so desničarji v prvi vrsti ljudje prakse, moške ki so angažirani posebno na vodstvu gospodarske politike, se njihova ideologija malo kaže na zunaj. Zato je bilo razmeroma malo teoretične diskusije in zato se pristaši niso iskali ter pridobivali s takimi sredstvi in z ono odločnostjo, kakor je delala frakcija Trockega. Stvar pa se lahko spremeni, zakaj ne sme se pozabiti, da je bil Buharin poglavitni ideolog Stalinovega kroga, ko je šlo za borbo zoper Trockega; ako se taktična in principijelna nasprotstva postopno in razbistrijo, bi mogoče tudi Buharin prevzel važnejšo vlogo. Dolejšje označujejo desno krilo pogosto kratkomočno z oportunisti, kar se zdi precej točna karakterizacija.

Praktično pa se nasprotju med centrom in desnico ne more pripisovati večji pomen, vsaj ne za bližnjo bodočnost. Po zadnjih volitvah v sovjetska zastopstva se je Stalin temeljito potrudil, da so se za kandidate izbirali samo njegovi najzanesljivejši pristaši. Vsa poročila so se strinjala s tem, da je postopal pri izbiri silno rigorozno in da ni pripustil na količnej pomembna mesta nikogar, na katerega se ne bi mogel osebno popolnoma zanesiti. In da je znal svojim kandidatom pripomoči do zmage, o tem si more biti vsakdo popolnoma na jasnem. Lahko se tedaj računata s tem, da je ves aparat, ki na njem sloni notranji red v sovjetski Rusiji, absolutno v Stalinovih rokah in da režimu ne morejo priti do živca niti opozicijski ali levi niti z desne. Eventualni odkriti spori med vodji stranke in režima bi morali ostati omejeni razmeroma na majhno število ljudi; in odmev sporov bi prav tako ne mogel seči globlje v množice. Hierarhijska administrativnega aparata je trdno sklenjena in moč, ki drži vzle tega sistema v rokah, je železni mož, je Stalin sam.

Njegov režim se more tedaj mirno lotiti naloge, ki jo smatra za poglavitno, velikega načrta za dograditev industrializacije in izpolnitve ogromnih investicij v najrazličnejših področjih narodnega gospodarstva. Načrt naj se izvede v toku prihodnjih petih let.

Pri izvedbi se Stalinovi vladi pač ne bo treba boriti s političnimi notranjimi zaprekami. Tudi iz vnanje-političnega področja ni pričakovati ovir, saj je v tem pogledu USSR lahko brez skrbi; kar je drugačnih domnev, so absolutno neutemeljene.

Pač pa bi mogla postati notranja gospodarska situacija košljiva. Uvedba kart na razna živila in predmete vsakdanjih potreb je znamenje, da gre pri prehrani mest zelo trdo, da ni normalnega kontakta s kmečkim trgov in da je računati še precej časa s pomanjkanjem. To pa je neprijetno za vsak režim, tudi za sovjetskega, dasi se neprijetne posledice kažejo še le polagoma.

V tem področju je iskati onega nasprotnika, ki bi mogel za Stalina postati močnejši od vnanje in domače opozicije.

Nov načrt za reševanje manjšinskih pritožb

Praga, 26. apr. Tu se je sestel petčlanski odbor Mednarodne parlamentarne unije, ki bo izdelal referat o manjšinskem vprašanju za bodoče zasedanje Mednarodne parlamentarne unije, ki se bo vršilo sredi avgusta v Pragi. Komisiji predseduje bivši švicarski poslanec dr. F. Studer. Referat bo obsegal predloge, da naj razpravlja svet Društva narodov samo o važnejših manjšinskih vprašanjih, dočim naj se prepušča reševanje manjšin vprašanj prizadetim državam in manjšinam, da jih sporazumno rešujejo same brez tujega posredovanja. V ta namen naj se ustanovi v vsaki državi z narodnimi manjšinami, posebna institucija, ki se bo bavila z reševanjem takih malih manjšinskih vprašanj. Dalje je predlagana v referatu ustanovitve posebnih institucij, ki bodo imele nalogo pri pritožbah narodnih manjšin ugotoviti samo dejanski stan ter nato izročiti rezultat svojih preiskav bodisi svetu Društva narodov, ali pa domačemu odboru za reševanje manjšin. Vsi predlogi pa slone na brezpogojnem upoštevanju določen obstoječih pogodb in pakta o Društvu narodov.

Makedonstvujušči poskušajo spletkariti tudi v Pragi

Propadla misija zastopnika makedonskega komiteja, Jurija Cankova - Agitacija makedonstvujuščih na Českoslovaškem

Praga, 26. aprila. h. Kakor poročajo listi, je prispel včeraj v Prago brez potnega lista z Dunaja član makedonske organizacije Jurij Cankov, ki agitira za makedonstvujušče po srednji Evropi. List »Express« poroča, da je bila praška policija zelo presenečena, ko jo je uredništvo lista prosilo za informacijo o Cankovu, ter očitno ni

imela niti pojma o tem neljubem gostu. Značilno je, da dobivajo v zadnjem času uredništva praških listov cele kupe makedonskega propagandnega materijala, na katerega pa listi sploh ne reagirajo. Nasprotno pa je treba zabeležiti, da so vsi listi zelo ostro obsodili akcijo dr. Paveliča v Sofiji.

Dijaški komunistični nemiri v Sofiji

Dijaške demonstracije zaradi prepovedi prvomajskih proslav v Sofiji - Konfinacija komunistov v osamljenih krajih

Sofija, 26. aprila. Č. Včeraj popoldne se je zbrala pred sofijsko univerzo velika skupina komunističnih dijakov, ki so se zbrali na tajni poziv, tako da policija ni niti vedela, da se pripravljajo komunistično zborovanje. Okoli 5. popoldne jih je bilo zbranih kakih 500. V svojih govorih so protestirali proti prepovedi proslave 1. maja ter zahtevali od vlade, naj jo dovoli. Policija, ki je zvedela v zadnjem trenutku za

zborovanje, je zborovalce razgnala. Pri spopadu s policijo je bilo več dijakov ranjenih. Policija je aretirala 60 dijakov in jih kaznovala z 10 dni zapora. Po izvršeni kazni bodo internirani v notranjosti države pod policijskim nadzorom. Komuniste in zemljoradnike, tako zvane enofrontovce, konfinira policija v krajih, ki imajo slabe prometne zveze.

Posvetovalni odbor finančnega ministrstva

Prideljen bo državnemu računovodstvu v svrhu izboljšanja administracije

Beograd, 26. aprila. Č. Danes je kralj podpisal ukaz o imenovanju posvetovalnega odbora pri računovodstvu ministrstva financ. Ta odbor je nova ustanova, ki se uvaja zaradi poenostavitve administracije računovodstva in izboljšanja poslovanja zlasti pri ocenjevanju državnih nabav. Novi posvetovalni odbor tvorijo kot predsednik kaspijski sodnik Atanasij Prodanovič ter 11 članov, ki so: kas. sodnik Milan Nešković, član glavne kontrole Miloš

Stojković, rektor beogradske univerze Čeda Mitrovič, profesor beogradske univerze Dragoljub Arangeljović, dr. pravobranilec Nikola Pavlovič, gen. direktor drž. računovodstva Mihajlo Jovanović, apelacijski sodnik Aleksa Popović, predsednik trgovske zbornice Steva Sekerežović, predsednik industrijske zbornice Vasa U. Jovanović, zastopnik udruženja inženjerjev in arhitektov Jefka Gjokić in zastopnik glavnega združenja sveta Ivan Vajda.

Glavna razprava proti Puniši Račiču

se bo vršila 27. maja v Beogradu - Preiskava bo te dni definitivno zaključena

Beograd, 26. aprila. Č. V preiskavi zaradi zločina od 20. junija proti Puniši Račiču in tovarišem ni nobenih posebnih novih momentov. Dovoljenih je že približno dve tretjini vseh poslov in se sedaj čaka samo še na 18 različnih poročil od posameznih sodišč. Tako se pričakuje še 13 poročil iz Zagreba, ki se tičejo zaslišanja raznih prič in njihovih zapise. Vse to delo se mora absolutno dovršiti pred glavno razpravo, da bi je ne bilo treba kasneje odgoditi zaradi nepopolnosti kakih zaslišanj ali pa zato, ker bi kakor priča ne prišla na razpravo. Poleg poročil od posameznih sodišč se pričakuje tudi še mnenje sanitetnega sveta o življenju in poteku bolezni pokojnega Stje-

pana Račiča in v koliko obstoja vzročna zveza med atentatom v Narodni skupščini in njegovo smrtjo. V zadnjem času se je urgiralo pri prizadevanjih sodišč, naj pospešijo zahtevana poročila. Pričakuje se, da bodo sodišča v kratkem poslala ta poročila in kakor se doznava od precej dobro informirane strani, je sodišče I. stopnje v Beogradu danes odločilo, da razpiše glavno razpravo proti Puniši Račiču in tovarišem za 27. maja v dvorani okrogne sodišča v Beogradu. Za proces vlada naravno veljansko zanimanje, vendar pa bo dostop občinstvu skrajno omejen, če ne bo sploh zabranjen.

Včerajšnje avdijence

Beograd, 26. aprila p. Tekom današnjega dne so bili v avdijenci predsednik vlade general Peter Živković, zatem minister za socijalno politiko dr. Mate Drinković, ki je poročal kralju o načrtu novega invalidskega zakona. Pri tej priliki je kralj podpisal novi stanovanjski zakon, o čemer bo jutri izdano službeno sporočilo. Proti večeru je kralj sprejel univ. prof. iz Pariza Pierre Delbeya.

Avdijenca načelnika generalnega štaba

Beograd, 26. aprila p. Novi načelnik glavnega generalnega štaba armijske general Milovanović je bil dopoldne sprejet od kralja v avdijenci.

Kralj na sprehodu

Beograd, 26. aprila p. Popoldne ob 5. je kralj odšel peš v Donji grad, kjer si je ogledal ozemlje ob izlivu Save v Dunav. Kakor znano, se pričohne leto vrši v Beogradu veliki zlet jugoslovanskega Sokolstva in je bil ta prostor s strani tehnične komisije določen za bodoče zletišče.

Reorganizacija kmetijskega ministrstva

Beograd, 26. aprila p. Danes se je pri ministrstvu za kmetijstvo vršila pod predsedstvom ministra dr. Prangeša konferenca vseh načelnikov oddelkov, na kateri so bili sprejeti končni sklepi o ureditvi in reorganizaciji ministrstva za kmetijstvo glede na najnovejšo uredbo o ustroju ministrstev.

Odhod ministrov na oddih

Beograd, 26. aprila. Č. Finančni minister dr. Švrlija in minister za kmetijstvo dr. Prangeš bosta za pravoslavne velikonočne praznike odpotovala v Vrnjačko banjo, kjer se bosta nastanila v sanatoriju »Terapija«.

Beograd, 26. aprila p. Pomočnik ministra financ dr. Franjo Gospodnetič je nočjo odpotoval v Zagreb, kjer ostane nekoliko dni. Z istim vlakom je odpotoval v Zagreb tudi minister trgovine in industrije dr. Mazuranić, ki se pa v ponedeljek vrne v Beograd.

Kritično stanje vojvode Stepanovića

Čačak, 26. aprila p. Po najnovejših vesteh iz Čačka je nastopilo znatno poslabšanje zdravja vojvode Stepe Stepanovića. Zdravniki ne prikrivajo okolici svoje nervoznosti in so v skrb, kaj prinesejo dve prihodnje ure. Bolniku so bile poslednja dva dni vbrizgane injekcije. Tekom prošle noči je vojvoda neprestano kašljal in je vso noč prebil jako nemirno. Uživanje hrane je docela nezadostno. Zdravniki si pomagajo z injekcijami. Vojvoda se počuti subjektivno silno slabo. Med prebivalstvom je zavladala zaradi poslabšanja vojvodovega zdravstvenega stanja velika nervoznost.

Inspekcija podružnic Narodne banke

Beograd, 26. aprila p. Generalni direktor Narodne banke dr. Novaković in viceguverner Andrija Radović bosta te dni odšla na inspekcijsko potovanje v Zagreb, Ljubljano, Maribor in Varaždin v svrhu revizije kreditne politike Narodne banke in njenih podružnic. Danes je finančni minister dr. Švrlija posejil Narodno banko ter imel posvetovanje z viceguvernerjem Andrijo Radovićem in generalnim direktorjem dr. Novakovićem. Razpravljali so o kreditni politiki v zvezi z revizijo podružnic.

Dobrovoljci in agrarna reforma

Beograd, 26. aprila. Č. Ob priliki včerajšnje poseta predsednika udruženja dobrovoljcev, slepega majorja Luja Lovrića, pri ministru za kmetijstvo dr. Prangešu, je bil dosežen sporazum o uveljavljanju novega zakona o agrarni reformi, v kolikor se tiče dobrovoljcev. Na obratno Luja Lovrića glede želji in stremljenja dobrovoljcev je minister dr. Prangeš izjavil, da je pripravljen, v kolikor je mogoče, ustreči tem željam, ter jih upoštevati pri uveljavljanju novega zakona.

Odkritje vojaške zarote v Rumuniji

Častniki pripravljajo vojaško diktaturo, ker Maniova vlada ni sposobna čuvati interese države - Na čelu vojaške vlade bi stal kak član dinastije

Bukarešta, 26. aprila. s. Glasilo narodne kmečke stranke »Adeverul« objavljaja senzacionalna odkritja o prizadevanju rumunskih vojaških krogov za izvedbo državnega prevrata in uvedbo vojaške diktature. Na čelu diktature naj bi bil član kraljevske rodbine. Pristaši tega načrta utemeljujejo svoje stališče, češ da je narodno zaranistična stranka preslaba za čuvanje državnih interesov in da tudi regentski svet ne izpolnjuje v polni meri svojih nalog. Pristaši vojaške diktature smatrajo za potrebno, prevzeti upravo dedščin pokojnega kralja Ferdinanda, ker bi

jo le na ta način lahko nezmanjšano izročili mlademu kralju Mihaelu, ko bo postal polnoleten. Prva javna manifestacija pristašev diktature se bo baje vršila dne 9. maja v Bukarešti, na dan obletnice bitke pri Marafesti. V vladnih krogih s skrbjo zasledujejo ta pokret, vendar upajo da ga bo mogoče zatreti, ker je Maniova vlada prepričana, da pri čuvanju ustave in demokracije lahko računa na podporo vse države. Po »Adeverulu« je v tej točki tudi liberalna stranka popolnoma edina z vlado.

Razprava o razorožitvi zrakoplovstva končana

Ustanovitev zračne kontrole in zračne policije - Pri razorožitvi na kopnem ne pridejo v poštev izvežbane rezerve

Ženeva, 26. aprila. s. Pripravljalni odbor razorožitvene konference je danes dopoldne zaključil razpravo o razorožitvi v zrakoplovstvu. Francoski dodatni predlog glede razlikovanja domače in kolonijalne zračne mornarice je bil sprejet. Glede vprašanja civilne zrakoplovbe je Nemčija zahtevala črtanje člena, ki spravlja omejitve oborožene sile v zraku v zvezi s civilno zrakoplovbo. Ameriška delegacija je to zahtevo podprla. Na poljski in francoski predlog je bila razprava o tem členu odložena do obravnavanja vprašanja kontrole in ustanovitve mednarodnega kontrolnega urada. Na španski predlog je bilo končno odposlano vladam na znanje vprašanje ustanovitve mednarodne zračne policije, ki ga je predložil odbor predsednik mednarodne letalske zveze. Proti koncu seje se je pričelo obravnavanje važnega vprašanja efektivnega stanja oboroženih sil na kopnem. Glavni ameriški delegat Gibson je podal k temu daljšo izjavo,

v kateri je opustil dosedanja ameriška zahteva, naj se v razorožitveno pogodbo pritegnejo tudi ostale delegacije. Zaradi lažjega sporazuma za sestavo enotnega besedila pogodbe je potrebno, da dajo vse delegacije medsebojne koncesije. V zvezi s tem je izjavil, da je njegova vlada pripravljena priključiti se naziranjem onih držav, ki imajo glavni interese na oboroženih silah na kopnem ter sprejeti njihovo naziranje glede izvežbane rezerve.

To koncesijo daje Amerika s pogojem, da bodo dale v tem vprašanju slične koncesije tudi ostale delegacije in v nadi, da bo delo v odboru s tem hitreje napredovalo, da bi odbor lahko po triletnem prizadevanju predložil vladam in narodom pozitivne uspehe. Francoski delegat Massigli je označil to izjavo za zelo važno in celo zgodovinsko za nadaljni potek dela v odboru. Tudi japonski delegat Sato se je slično izrazil glede ameriške izjave.

Stališče Francije v problemu reparacij

Francija zahteva od Nemcev 13 milijard in plačilo svojih dolgov v Ameriki

Pariz, 26. aprila s. Pod naslovom »Izhod iz reparacijske zagate« objavlja Sauerwein v »Telegraphu« skrajne koncesije, ki bi jih lahko dali Francozi. Francoska delegacija bi se lahko pogajala dalje ter uredila predlagane anuitete po novih postavkah, toda glede dveh točk ne bi mogla nikakor popustiti in sicer glede 30 milijard mark, ki so določene za obnovo, in glede načela, da se mora Nemčija obvezati za poravnavanje francoskih plačil Ameriki. Francozi in drugi upniki ne zahtevajo, da bi se morala Nemčija na vsak način obvezati, da bo plačala 58 anuitet. Francija hoče 13 milijard mark in poravnavo svojih plačil za Ameriko. V ostalem

bo dala francoska delegacija dr. Schachtu dragocena navodila za zbiranje reparacijskih dajatev ter mu odkrila izgleda za večje produktivno delovanje nemškega gospodarstva. V tem pogledu bi bila reparacijska banka zelo velikega pomena. »New York Sund« poroča, da bo poslal predsednik Hoover še pred prelomom konference popolnoma nov predlog glede ureditve reparacijskega vprašanja. »Chicago Tribune« pa poroča, da je dr. Schacht snoči zvišal svojo prvo ponudbo 37 anuitet za 1,65 milijarde. Istočasno pravi list, da je bila za plačilo medzaveznih dolgov dosežena doba 37 let.

Boj za portfelje v Avstriji

Težavna pogajanja dr. Strerowitza z večinskimi strankami - Vlada se morda ne bo sestavljena niti prihodnji teden

Dunaj, 26. aprila g. Danes popoldne se je vršila seja narodnega sveta, ki pa je bila že po treh minutah zaključena. Predsednik dr. Gürtler je sporočil, da seje glavnega odbora še ni bilo mogoče določiti. Prihodnja plenarna seja bo sklicana pismeno. Predstirani zvezni kancelar dr. Strerowitz je danes popoldne nadaljeval pogajanja z večinskimi strankami. Razgovori se ne razvijajo tako gladko, kakor se je pričakovalo. Posebne težave povzroča razdelitev portfeljev. Vsekakor ni računati, da

bi bila vlada sestavljena pred četrtkom. Glede zasedbe posameznih ministrstev še ni padla končno veljavna odločitev. Splošno pa se sodi, da bo vlada sestavljena naslednje; zvezni kancelar in zunanji portfelj dr. Strerowitz, podkancelar Hartleb ali Winkler, finance prof. Mittelberger, trgovino dr. Schürff, pravosodje dr. Slama, socialno skrb dr. Resch, prosveto Czermak, poljedelstvo Födermayer in vojsko Vaugoin.

Nesreče in vremenske nezgode

Varšava, 26. aprila. s. V bližini kraja Mihejowice se je zrušilo vojaško letalo v Vislo. Letalo se je popolnoma razbilo in pokopalo letalca. Oba častnika sta bila letalska instruktorja in sta bila na letu v Varšavo.

Berlin, 26. aprila. s. Silen vihar je povzročil na obali Schleswig-Holsteina velike poplave. Voda je povzročila mnogo škod; posebno je trpela živila ki ni bilo mogoče pravočasno rešiti. Samo na otoku Nordstrand je naplavila voda 50 poglunih ovac. Zelo močno je narastla tudi reka Laba, čije valove je v pristanišču Lauenburg vrglo valčica ob pomol tako, da se je popolnoma razbil.

New York, 26. aprila. s. V srednji in južni Georgiji je divjal sinoči strašni orkan, ki je zahteval tudi 20 človeških živl. Ranjenih je bilo nad 100 oseb.

New York, 26. aprila. s. Ameriški parni »James Coburn« čigar rešilni čoln se je posadko 10 mož rešil na obalo severne Karoline, se je potopil dne 17. t. m. 300 km severno od Bermudov.

Spor med Kramaršem in Benešem

Praga, 26. aprila. g. Spor med dr. Kramaršem in zunanjim ministrom dr. Benešem, ki je prešel popolnoma na osebno polje, bo najbrže rešen na ta način, da bo dr. Kramarš zbral svoje obdolžitve proti dr. Benešu v memorandum, na katerega bo potem odgovoril dr. Beneš. Oba politika bosta nato imenovala svoja zaupnika, ki bosta nato pod predsedstvom ministrskega predsednika Udržala uredila vse potrebno za končno rešitev spora.

Zasedanje češkoslovaške zbornice

Praga, 26. aprila h. Včeraj in danes je zborovala poslanska zbornica in rešila več osnutkov notranje političnega pomena. O splošnem političnem položaju zbornica ni razpravljala. Prihodnja seja se bo vršila dne 2. maja.

Veliki knez Mihajlo umrl

London, 26. aprila. p. Davi je umrl veliki knez Mihajlo, stric poslednjega ruskega carja.

Pojasnilo o izenačenju trošarine

Komunike o pomenu in namenu novega zakona o trošarini

Beograd, 26. aprila p. Iz kabineta ministra pravde je bil izdan nocoj naslednji komunikat:

Sedanja vlada, ki si je kot eno izmed glavnih nalog postavila izenačenje zakonov za vso državo, ni mogla še znanprej dopustiti neenakost v plačevanju trošarine na žganje ter na ta način v sami državi vzdrževati posebne trošarinske meje. Z uvedbo trošarine na žganje v Srbiji in Crni gori je imela na umu predvsem interese malih producentov žganja ter ni njih produkcije obremenila z novimi bremenit. Trošarina zapade v plačilo šele od tle, ko preha žganje v promet in je ž njo obremenjen kupec. Toda tudi ta bo glede plačila trošarine deležen posebnih olajšav in mu bodo odobreni zaradi lažjega prometa proti gotovi garanciji odloži plačila do konca tega leta. O tem izidejo posebni predpisi, ki se sedaj še pripravljajo.

Za domačo potrebo je producentom žganja dovoljena potrošnja žganja brez trošarine. Pri določitvi trošarinske lestvice so se do skrajnih meja upoštevali interesi producentov žganja. Tako je samo v njihovem interesu, ako je na podlagi novih predpisov znatno izboljšano razmerje med žganjem in špiritom. Trošarina na žganje je znašala preje 15 Din, na špirit pa 17 Din od hl stopnje. Obstojala je, na ta način komani 2 dinarska razlika. Po novem zakonu je ta razlika zvišana na 5 Din (žganje 18 in špirit 23 Din). Ta razlika bo v prihodnje pripomoč, da se pri mešanju žganja s špiritom poveča uporaba žganja ter zmanjša primes špirta. V prečanskih krajih se je prodajalo žganje pred uvedbo novega trošarinskega zakona po 45 do 48 Din od hl stopnje, špirit po 35 Din, torej z razliko nad 20 Din. Zato je bilo v interesu prekupcev, da mešajo žganje s špiritom.

Z novo trošarino in z normalizacijo cen špirta postane razlika med špiritom in žganjem znatno manjša. Zaradi te male razlike v ceni bo vsak kupec raje nabavil pravo, boljše in aromatično žganje, kakor da ga

meša s špiritom. Zato ni dvoma, da bo v državi poskočila potrošnja čistega žganja in bo še posebej dovož žganja iz Srbije v prečanske kraje, ki je že doslej bil dokaj izdaten, porastel. Vrhutega je treba imeti na umu, da je kupovalo žganje iz Srbije doslej le malo število večjih prekupcev iz prečanskih krajev. Z ozirom na nove predpise o trošarini bodo producenti iz Srbije odlej lahko kupovali tudi z manjšimi trgovci in krčmarji iz vse države.

Iz tega izhaja, da so bodoči izgledi srbske trgovine z žganjem mnogo boljše kakor doslej.

Zatem predvidevajo novi zakoni, da plačujejo producenti žganja in kupljeni sirovin trošarino od kotlov potom pavšaliranja, kar bo v praksi znatno znižalo trošarinsko stopnjo izpod 18 Din od hl stopnje. S tem bodo še pojačane gori navedene olajšave za trgovino z žganjem. Razlika trošarine na žganje in špirit postane še večja. Pri sestavi novega zakona o trošarini se je zatem namerjalo omogočiti našemu žganju in silovki izvoz v inozemstvo. V to svrhu je uvedena posebna izvozna premija 4 Din od hl stopnje. S tem bo obnovljen naš izvoz slivovke v Avstrijo, Madžarsko, Češkoslovaško in Poljsko, kamor smo imeli nekoč že izdaten izvoz. Vrhutega se bo pri sklepanju bodočih trgovinskih pogodb upoštevala naša produkcija žganja ter se bo skušalo doseči olajšave za izvoz našega žganja in s tem možnosti novih dohodkov naših žganjskih producentov.

Končno je treba naglasiti, da je bil novi zakon o trošarini sestavljen z veliko skrbnostjo in v težnji, da ne oškoduje nobene panoge naše proizvodnje. Enako pozornost se bo posvečalo izvedbi tega zakona. Če se v bodoče pokaže, da rezultati niso povsem v skladu z interesi narodne proizvodnje, bodo pač storjeni potrebni koraki, ki naj zakonske predpise uravnotežijo z realnimi potrebami in z interesi narodnega gospodarstva.

Gospod Serbec bi pravilneje ravnal, da bi svoje energije porabil za pozitivno delo v občinski upravi, ne pa da je načeloval akcij, ki naj le ovira delavoljne občinske svetovalce. Predvsem bi bila njegova dolžnost, da bi stavljal konkretne predloge za izboljšanje občinskega proračuna, ali celo, da bi s svojo skupino sestavil manjšinski predlog mestnega proračuna. Toda g. Serbec in tovariši si niso vzeli tega časa. Tovariši g. Serbeca so celo v finančnem odseku glasovali za poglavja obč. proračuna, v plenumu občinskega sveta pa so nastopili proti. Kdo se verjame, da so bili za to merodajni stvarni razlogi, in kdo ni prepričan, da se je ves nastop opozicije izvršil iz popolnoma drugih, stranskih namenov?

Najbolj originalno pa je nepoučen o občinskem proračunu g. obč. svetovalec dr. Jerić, ki bi v lastnem interesu bolje storil, da ni priobčil svojega govora. Gospod dr. Jerić se skandalizira nad inventurnim izkazom mestnega zaklada, češ, da izkazuje 3 in pol milijona novih pasiv in ne pomisli, da ta nova pasiva predstavljajo predvsem investicije za ceste, za katere je gospod dr. Jerić lansko leto sam glasoval. Zamočal pa je g. dr. Jerić, ali pa tega vedel ni, da bi inventarni izkaz drugače izgledal, če bi imel med aktivni vnešene vsote za razne objekte po dejanski vrednosti. Tako je n. pr. v inventurni vrednost mestnih poslopij označena s 4 do 20.000 Din in Ljubljanski grad s 25.000 Din. Gospod dr. Jerić je utemeljeval nerentabilnost mestnih hiš s tem, da stanujejo nekateri v mestnih hišah zastoj, prepoceni ali celo z dobičkom, akoravno bi moral vedeti, da so in ostanejo mestne hiše nerentabilne toliko časa, dokler bodo pri odmeri najemnin merodajni socialni oziri. V kolikor pa so se zgodile pri odmeri najemnin pogreške, jih hoče baš sedanja mestna uprava odpraviti in se revizija najemnin že vrši. Gospod dr. Jerić na marsikaj rad pozabi, tako so tudi njegove informacije glede sklicanja se nepravilne. Neresnično je, da je ostala neizpolnjena obljuba o anketi glede cestne električne železnice in neresnično je trditi, da je sedanja mestna uprava vzrok, da se ni še sprejela službena pragmatika. Gospod dr. Jerić se je v proračunski debati sploh proslavil z netočnimi podatki in splošnimi izjavami brez prave vrednosti. Višek pa je dosegel s predlogom, da pregleduje račune avtonomne mestne občine občinski organ glavne kontrole v Ljubljani, akoravno je v finančnem odseku glasoval za predlog, da vrši ta posel mestni kontrolni urad. Ali se g. dr. Jerić ne zaveda razlike, ki obstoji med predlogom, za katerega je glasoval, in predlogom, katerega je predlagal?

Gospodje, ki so se odločili za eksodus v občinskem svetu pod vodstvom gg. inž. Serbeca in Hribarja, so zanemarili dolžnosti, ki so jim bile naložene z Najvišjim imenovanjem v občinski svet. Sabotirali so delo v odsekih (gradbeni odsek) in sabotirali so proračunsko razpravo. Opustili so konkretno sestavo manjšinskih predlogov in se zadovoljili s splošnimi frazami, običajnimi v bivših političnih zastopih. Se preden se je sestala občinski svet, so hoteli doseči njegovo razbitje in so to namerno zasledovali do proračunske razprave. Gospodje so ravnali proti duhu proklamacije z dne 6. januarja in proti dolžnostim, katerih izpolnjevanje jim je bilo pod prisogo naloženo z imenovanjem v občinsko upravo. Gospodje eksodaši ne zaslužijo drugega, ko da bodo razrešeni mest občinskih svetovalcev!

Sušak, 26. aprila n. Sekcija za zgraditev proge Bakar-Kraljevice proučuje teren ter postavlja znake, po katerih bo trasirana nova proga.

Zahvala ljubljanske oblasti

Komisar ljubljanske oblasti samouprave je poslal Nj. Vel. kralju z uzirom na to, da je dovolil ljubljanski univerzi, da sme nositi v naslovu Njegovo Visoko ime, nastopno zahvalno brzojavko:

Njegovemu Velicanstvu kralju
Aleksandru I.

Prebivalstvo ljubljanske oblasti se je vzradostilo ob Najvišji odliki, ki jo je Vaše Velicanstvo izkazalo ljubljanski univerzi, ko je blagovolilo dovoliti, da se sme nazivati z Visokim imenom Vašega Velicanstva.

V tel Najvišji odliki vklj prebivalstvo ljubljanske oblasti posebno naklonjenost Vašega Velicanstva do našega najvišjega prosvetnega ognilišča, priznanje naporu in stremilju slovenske znanosti in Najvišjo vzpodbudo k delu za njeno mirno in uspešno znanstveno delo v čast in korist narodu in državi. Ko tolmačim ta čuvstva našega ljubljstva, se v njegovem imenu Vašemu Velicanstvu iskreno zahvaljujem, zagotavljač Vas svoje globoke vdanosti.

Seja Vrhovnega zakonodajnega sveta

Beograd, 26. aprila p. Popoldne se je vršila seja Vrhovnega zakonodajnega sveta, o čemur je bilo izdano naslednje obvestilo:

Seja Vrhovnega zakonodajnega sveta je trajala od pol 4. do 6. Razpravljalo se je o načrtu o samoupravnih cestah. Kot referenta sta pristostovala seji v imenu ministra javnih del načelnik Filip Trifunović, za ministra financ pa načelnik Peter Petrović. Razprava o tem zakonskem načrtu je bila prekinjena. Prihodnja seja bo 27. t. m. popoldne.

Po tej seji, na kateri bo po vsej priliki izvršena razprava o samoupravnih cestah, odide Vrhovni zakonodajni svet na velikonosne (pravoslavne) počitnice. Po prazniških bo razpravljala o načrtu novega invidskega zakona.

Intervencija uradnikov s fakultetno izobrazbo

Beograd, 26. aprila. Deputacija finančnih uradnikov s fakultetno izobrazbo je prispela v Beograd, da predloži finančnemu ministru spomenico glede ureditve dohoda sliho kakor so določene sodnim in upravnim uradnikom I. kategorije. V deputaciji zastopa Slovenijo g. Valiavec iz Ljubljane. Deputacija je posetila finančnega ministra dr. Švrljiho, katerega je izročila obširno spomenico. Finančni minister je zagotovil deputacijo, da bo upošteval želje finančnih uradnikov s fakultetno izobrazbo ter jim je obljubil svojo podporo. Nato je posetila pravosodnega ministra dr. Srškića, ki je tudi zagotovil podporo. Finančni minister je odredil, da se izračuna finančni efekt glede zahtevanih doklad.

Lesni kartel Male antante v Budimpešti

Budimpešta, 26. aprila. Tu se je osnoval kartel lesnih trgovcev iz Jugoslavije, Rumunije in Češkoslovaške. Kartel se je sporazumel o kontingentu lesa za Madžarsko ter bo Rumunija dobivala Madžarski 40 odst., Češkoslovaška 40 odst., Jugosla-vija pa 20 odst. določene količine lesa Madžarski.

Poslanik dr. Stražnicki odpotoval v Ameriko

Zagreb, 26. aprila n. Danes popoldne je odpotoval s sušaskim osebnim vlakom naš novi poslanik v Buenos Airesu prof. dr. Milorad Stražnicki. Spremlja ga je na kolo-dvor okoli 300 dijakov tukajšnje pravne fakultete in mnogo občinstva, več profesorjev, komandant armije in številni osebni prijatelji, zlasti iz društva za izseljence. Nekaj dijak se je poslovil od svojega profesorja, na kar je dr. Stražnicki v kratkem poslovnem govoru želel zagrebski univerzi najboljše uspehe v bodočnosti.

Aretacije bivših radičevcev v Sarajevu

Sarajevo, 26. aprila. Policia je aretirala krojača Ljudevita Dedjanca, ker je našla pri njem protidelo, da je plačal za tekoče leto članarino za bivšo HSS. Nadalje je aretirala inkasanta Marka Vidakovića, ki je članarino prevzel ter blaginjaka bivšega članarstva odbora HSS v Sarajevu Milivoja Stamberka. Pri zaslišanju je Stamberk izjavil, da se je članarino pobirala, ker je imel krajevni odbor HSS še različne dolge. Vsi trije so bili izročeni državnemu pravdnistvu, ki jih je obtožilo po zakonu o zaščiti države ter odredilo proti vsem trem preiskovalni zapor.

Predsednik Fidaca v Beogradu

Beograd, 26. aprila p. Predsednik Fidaca (mednarodne organizacije vojnih invalidov) Reichsdorf je danes s soprogom pregledal ustanove vojnih invalidov in njihove delavnice v Zemunu in Beogradu. Vojni slepci v Zemunu so jima priredili nocoj koncert.

Instalacija dubrovnškega škofa

Split, 26. aprila. Imenovanemu dubrovniški škof dr. Carević, dosežanji župnik stolne cerkve v Splitu, bo nastopil svoje mesto v Dubrovniku 15. maja. Njegova slovesna posvetitev za škofa bo v Zagrebu.

Predsednik proforske izpitne komisije v Zagrebu

Zagreb, 26. aprila. Za predsednika komisije za proforske izpite v Zagrebu je imenovan dr. David Karlović, rektor visoke trgovsko-gospodarske komercialne šole v Zagrebu.

Nove smernice v gospodarstvu Rusije

Načrt, čegar izvedba bi postavila Rusijo v vrsto najproduktivnejših držav — Velikanske investicije za industrijo in poljedelstvo

Moskva, 26. aprila. d. Konferenca osrednjega odbora in osrednje naizostvene komisije ruske komunistične stranke je odobrila petletni Stalinov načrt za socialistično izgradnjo sovjetske Rusije. Glavni poročevalec je bil Rykov, ki je obrazložil celotni načrt in opozoril delegate na dejstvo, da bo v smislu tega načrta rusko narodno gospodarstvo napredovalo letno povprečno za 20 %. Po tem načrtu bo ustanovljenih v Rusiji celavista vrsta novih tovarn, ki bodo opremljene z najmodernejšimi evropskimi in ameriški-mi tehničnimi sredstvi. Sočasno pa bo posvečena največja skrb tudi razvoju ruskega poljedelstva, ki je bilo doslej zastavljeno v korist industriji. Ako bo ta načrt izveden v celoti, bo leta 1934. 40 % vsega ruskega poljedelstva popolnoma socializirano in samo 60 % bo ostalo v privatnem obratu. Sliho se bo dvignila produkcija ruskega premoga tako, da bo stala Rusija l. 1934. v svetovni produkciji premoga na četrtem mestu. v pridobivanju sirovega železa pa na tretjem, takoj za Zedinjenimi državami in Nemčijo. Pri investicijah bo uporabljenih za težko industrijo 78 % in 22 % na ostalo indu-

strijo, kar bo dvignilo produkcijo ruskih tovarn za dva do trikrat.

Celokupni razvoj narodnega gospodarstva bo postavljen na novo energetično podlago, zaradi tega je tudi predviden dvig pridobivanja električnega toka od 5 milijard na 22 milijard kilovoltov. Vzporedno z racionaliziranjem poljedelstva bo ustanovljenih rekoliko novih tovarn za umetna gnojila, da se bo produkcija te panoge dvignila od 175 tisoč ton na 9 milijonov ton. Poleg že započete zidave Dnjeprskih veelelektre, je predvidenih še sedem novih veelelektren. Do konca l. 1934. bo zgrajenih nanovo 17.000 kilometrov novih železnic in sezidana bo nova veletovarna avtomobilov, ki bo izdelovala letno po 100.000 avtomobilov. Dograjena bo dalje sibirsko - turkестanska železnica in pričeta dela za prekop med Volgo in Donom.

Središče industrializacije Rusije bo Leningrad, ki ga misli Stalin vzbuditi k novemu življenju ter mu vrni nekdanji pomen, in pa južni rudarski okraji v Donskem bazenu.

Seja finančno-ekonomskega komiteja

Beograd, 26. aprila p. V kabinetu ministra financ se je nocoj vršila sela ekonomsko-finančnega komiteja ministrov. Razpravljalo se je o dnevnem redu minule seje, ki ni bil izčrpan: o posojilu 5 mil. dolarjev, ki ga hoče naletiti požarevska občina za železniško gradnjo, o dopolnitvi pogodbi s Hrvatsko eskomptno banko zaradi eksploatacije gozdov v Žutici o sporu med banko Gajret in državnim podjetjem Sipag, o zahtevi trgovcev Mandel in Erzman glede zaplenjenega vina v Pečuju in končno o spomenici hišnih posestnikov v Beogradu, ki prošjo za odlog izplačila svojih dolgov pri Državni hipotekarni banki.

Izboljšanje telefonskih zvez z Grčijo

Beograd, 26. aprila p. Že deli časa se naši trgovski in gospodarski krogi pritožujejo, da so telefonske in brzojavne zveze med našo državo in Grčijo skrajno pomankljive in da ne ustrezajo potrebam našega gospodarstva. Zato je vlada vodila s posebno grško komisijo zadevna pogajanja, kojih plod je posebna konvencija o telefonskem in brzojavnem prometu med obema državama. Minister javnih del Savković je danes odobrila predloženo konvencijo in bodo ž njo predvidene nove telefonske in brzojavne linije, nabava novih aparatov in drugi tehnični pripomočki, s katerimi bo v prihodnje postavljen naš telefonski in brzojavni promet z Grčijo na docela moderno tehnično osnovo. Obenem bodo uvedeni direktni telefonski in brzojavni razgovori in spoji med Beogradom in Atenami.

Roda Roda noče biti naš državljan

Osijek, 26. aprila. Mestno županstvo je prejelo dopis našega dunajskega konzulata, po katerem prosi pisatelj Roda Roda s pravim imenom Aleksander Rosenfeld, naj se ga črta iz osiješkega domovinstva, ker hoče postati avstrijski državljan. Roda Roda je bil rojen l. 1872. v Trnovici na Moravskem, po očetu pa je pristojen v Osijek, kjer je živel dalje časa. Ko je hotel imeti pred svetovno vojno predavanje v Zagrebu, so ga nacionalistični omladinici obmetali z gnili jajci, ker je v spisih vedno smratil naš narod kot usiv. Od tedaj je vedno bival izven naših krajev. Njegova prošnja za izbris iz osiješkega domovinstva je nabita na občinski oglasni deski zaradi morebitnega ugovora, ki ga pa seveda ni pričakovati.

Zagrebski Markov sejm

Zagreb, 26. aprila c. Danes se je vršil letni Markov sejm, ki je bil razmeroma slabši od lanskega. Tako so n. pr. goveda pripeljali letos samo 1673 glav, dočim je znašal dogon lani 2348. Tudi cene so bile letos višje zlasti zaradi teža, ker je bilo tudi več kupcev. Konj, žrebec in žrebet je bilo letos pripeljenih 1765, lani pa 1978. Svinj in prešičkov je bilo letos 1225, lani pa 1127. Vreme je bilo ves dan nestalno.

Tovorni avtomobil zavozil v tovorni vlak

Split, 26. aprila. V Solinu sta trčila tovorni avtomobil, ki je vozil 50 jancev in koščice ter tovorni vlak, ki je prihajal v Split. Tovorni vlak je zadel v zadnji del avtomobila. Do neizgode je prišlo zaradi tega, ker se tovorni avtomobil ni mogel pravočasno umakniti. Pred njim je namreč vozil drug avtomobil. Povzročena škoda znaša 5000 Din. Pri nezgodi je bilo ubitih več glav drobnice. Človeških žrtv ni bilo.

Sprejemni strank v ministrstvu trgovine

Beograd, 26. aprila p. Ministrstvo za trgovino in industrijo se je danes preselilo v nove prostore na Miloša Velikega ulici. Tu bo minister trgovine sprejemal zasebne stranke odlej ob toriših in petkih od 11. do 12., a načelniki vsak dan od 11. do 12.

V vlaku okraden

Sarajevo, 26. aprila. Tukajšnji policiji je prijavil trgovec Abdulah Salčinović, da mu je bila v vlaku med Zenico in Sarajevom, ko je zaspal, ukradena iz žepa listnica s 23.000 Din. Ko se je zbudil v Visokem, je v svoje največje presenečenje opazil, da so mu hlače prerezane in da mu je izginila listnica.

Ljudsko štetje v Albaniji

Tirana, 26. aprila. p. Albanski tiskovni urad poroča, da je albanska vlada sklenila izvršiti popis prebivalstva. Komisiji predseduje minister zunanjih del. Popis se bo vršil avgusta meseca.

Spomenica lastnikov novih hiš

Beograd, 26. aprila. Zastopniki organizacije lastnikov novih zgradb so izročili finančnemu ministru spomenico o obremenjavanju novih zgradb z davki. O tej spomenici bo razpravljala ekonomsko-finančni komite ministrov na svoji prvi seji.

Nemški avtomobilisti v Dalmaciji

Sušak, 26. aprila. n. Za nedeljo pričakujejo tukaj prihod nemških avtomobilistov. Danes je prispel semkaj prvi njihov avtomobil v svrhu potrebnih priprav. Mestni župan je pozval meščanstvo, naj okraši hiše v pozdrav gostom z zastavami. Oficijski sprejem gostov bo ob 11. popoldne na Jelačićevem trgu. S Sušaka bodo nemški avtomobilisti odšli v Opatijo, od koder se bodo razšli domov. Včeraj so prišli nemški gostje v Crkvenico, kjer jim je bil danes ob 11. popoldne prirejen oficijelen sprejem in pozdrav. Popoldne so napravili izlet s parnikom na otok Krk, kjer jim je bila v hotelu Terapija nocoj prirejena zabava. Jutri popoldne napravijo avtomobilisti izlet na Plitvička jezera.

Ameriški industrijci v Dalmaciji

Kotor, 26. aprila. V kotorsko luko je pripeljal jaha »Sayonara«, ki ostane tu 3 dni. Na njej je prispelo 12 ameriških industrijcev pod vodstvom bankirja Parkerja. Iz Kotora odidejo v Split.

Letalska nezgoda v Boki Kotorski

Dubrovnik, 26. aprila. n. Danes ob 4.16 popoldne so se dvignili v Boki Kotorski trije hidroavijoni ter krožili nad mestom. Naenkrat je prišel hidroavijon št. 108 iz višine 500 m padati v morje. Poveljnik avijona je bil poročnik fregate Pick. Aparat je padel s silno brzino. Poročnik Pick je med padanjem neprestano streljal iz pištole, da bi ladje v bližini opozoril na nevarnost. Letalo je tako srečno padlo v morje, da se je poskodovalo samo na enem krilu. Na streljanje je prihitel motorni čoln »Triton«, ki je rešil posadko ovijona, nato pa letalo privlekel v luko. Pilot in njegova spremljevalca so odnesli zdravo kozo.

Novi zastopnik francoskih upnikov v monopolni upravi

Beograd, 26. aprila p. Danes je dospel semkaj in se popoldne udeležil seje monopolne uprave novomešanec, član Henry Godberg, zastopnik francoskih lastnikov obveznic, ki je prišel v upravo na mesto prejšnjega člana Dietelmya, ki je imenovan za finančnega generalnega direktorja v Indokini.

Švedski poslanik v Zagrebu

Zagreb, 26. aprila n. Švedski poslanik Unden, ki je včeraj prispel v Zagreb, je posetil danes v spremstvu tukajšnjega švedskega konzula Frykberga okolišnji urad za zavarovanje delavcev ter si ogledal posamezne ustanove tega urada. Za tem si je ogledal tudi univerzitetno knjižnico, Strossmayerjevo galerijo, etnografski muzej ter zagrebsko okolico. Zvečer ob 9. je odpotoval nazaj v Beograd.

Orkester beograjskih invalidov v Pragi

Beograd, 26. aprila p. Iz Prage poročajo, da so tjakaj prispeli člani orkestra beograjskih vojnih invalidov. Na postaji so jih sprejeli uradniki našega praškega poslanstva in konzulata, češkoslovaški invalidi in Sokolstvo ter velika množica praških meščanov.

Karjera ponarejevalca trankov

Budimpešta, 26. aprila s. Bivši kustos madžarskega narodnega muzeja prof. Pavel Meszars, ki so ga madžarske oblasti s tiralcio zasledovale zaradi soudeležbe pri ponarejanju francoskih trankov, je bil imenovan za ravnatelja etnografskega muzeja v Angori.

Originalen povod za samomor

Budimpešta, 26. aprila. d. V Kečkemetu si je pognal kroglo v glavo 52letni mesar Matija Stitz. Mož je bil znan kot eden najtežjih mož v Evropi in nenasičen jeдец. Za samomor se je odločil zavoljo slabih gmotnih razmer. Stitz je tehtal 212 kilogramov ter ga je moralo nesti v rešilni avtomobil pet mož, ki so ga še jedva znagovajli. Stanje težko ranjenega Stitza je brezupno.

Avstrija in Češkoslovaška v boju za Davisov pokal

Dunaj, 26. aprila s. Danes popoldne se je pričel teniški turnir med Avstrijo in Češkoslovaško, ki šteje kot l. kolo za Davisov pokal. Senzacijska dneva je bila zmaga Avstrijca Matjeja Čeha nad Čehom Janom Koželuhom s 6:3, 7:5, 6:1. Čeh Menzel je premagal Avstrijca Arrensa s 6:3, 6:4, 6:3. Stanje po prvem dnevu 1:1. Turnir je posetilo nad 1000 gledalcev.

Naši kraji in ljudje

Osnove za gradbo Dijaškega zdravstvenega doma v Ljubljani in Počitniškega doma pod Triglavom

Važne zdravstvene pridobitve po Štamparjevi uredbi — Kje bo stal in kaj bo našemu dijaštvu nudil zdravstveni dom — Načrt za Počitniški dom nad Dovjem

Ljubljana, 26. aprila

Ministrstvo za narodno zdravje je lani izdalo v socialnem in zdravstvenem pogledu pomembno uredbu o zdravstveni zaščiti učencev. Uredba se kratko po avtorju naziva »Štamparjeva uredba«. Določa za vsakega, srednje in visoke šole posebno tako 20 Din, ki jo morajo dijaki plačati pri vpisu ob začetku šolskega leta. Vsi šolski zavodi oddajajo te takse Državni hipotekarni banki, ki je v smislu uredbe osnovala poseben »fond za zdravstveno zaščito učencev«. Fond je namenjen zdravstvenemu pregledovanju učencev, ustanavljanju šolskih poliklinik, razširjanju tuznosti med mladino, za pospeševanje in podpiranje zdravega športa, za ustanavljanje preventorijev, sanatorijev in okrepčevališč, končno za vzdrževanje novo ustanovljenih in že obstoječih naprav za zdravstveno zaščito učencev.

Lani so privikar na srednjih in meščanskih šolah v Sloveniji pobirali navedeno takso. Nabrala se je v fond pri Državni hipotekarni banki že prav čedna vsota. Samo ljubljanska univerza, kjer plačujejo študenti takso vsak semester, ima zbranih okrog 80.000 Din in namerava s tem denarjem ustanoviti bolnišnico blagajno za vse študente. To vprašanje bo rešil prihodnje dni se vršeci občni zbor Sveta študentov ljubljanske univerze.

Državni higijski zavod pa je pokrenil zadnji čas akcijo, da se s prispevki iz fonda Državne hipotekarne banke zgradi v Ljubljani centralni **Dijaški zdravstveni dom**, ki bo nudil vsem dijaštvu v primerih bolezni zdravniško pomoč in oskrbo ter bo imel obenem nalogo med dijaštvom skrbeti za zdravje in higijeno. K gradbenim stroškom se bo porabilo 100 % takse, ki jih plačujejo ljubljanski srednješolski zavodi in meščanske šole, ter 25 % takse, ki jih plačujejo ostale srednje in meščanske šole v Sloveniji. Ostanek (75 %) porabilo zunanje šole v Sloveniji za zdravstveno zaščito lastnih učencev.

Pri Državni hipotekarni banki je za Dijaški zdravstveni dom že določenih 130.000 Din. Državni higijski zavod je že začel s pripravami za gradnjo, v kratkem se prične izdelovati načrti. Proučuje se tudi vprašanje, kje naj se izbere stavbni prostor. Zavod zastopa načelo, da je treba dom zgraditi v sredini mesta, da bo pri rokah vsem učencem in dijakom. Vsekakor bo dom impozantna stavba. Stroški za zgradbo so določeni približno na 2 in pol milijona Din. Prav verjetno je, da se bo Dijaški zdravstveni dom zgradil skupno s

splošnim Zdravstvenim domom, ki ga nameravajo zgraditi Državni higijski zavod, Zdravniško društvo in ostale humanitarne korporacije in za katerega se namerava uporabiti prostor bivše sentpeterske vojašnice. Sicer pa se bo o tem še temeljito razpravljalo. Državni higijski zavod vodi pogajanja z Državno hipotekarno banko, da mu dovoli posojilo 2 in pol milijona Din in čim bodo pogajanja ugodno zaključena, se bo pričelo snovanje in delo.

V Dijaškem zdravstvenem domu bodo namreč: vsi ambulatoriji za notranje bolezni, za malo kirurgijo, za ušesne in nosne bolezni, za bolezni v grlu, za očne bolezni, dalje zobni ambulatorij, šolsko kopalnice in socialni servis, ki se bo brskal zlasti za prehrano in stanovanje dijakov. Ustanovljena bo posebna dijaška menza in v domu bo zgrajenih tudi nekaj stanovanj za provizorično bivanje onih dijakov, ki bodo brez strehe, odnosno za ferijalni savez, da bodo dijaki lahko v počitnicah na potovanju skozi Ljubljano uživali zatočišče. Dalje bo v domu zgrajena velika gimnastična dvorana. Z zgradbo Dijaškega zdravstvenega doma bo napravljen velik korak za higijsko, socialno in materialno oskrbo našega dijaštva. Dom se bo brskal, da bodo dijakom na razpolago lepa in zdrava stanovanja, da jim ne bo treba več bivati po zatočilih brlogih, obenem pa bo poskrbljeno za zdravje naših dijakov v taki meri, da jim bo omogočen skoro brezskrbni študij.

Državni higijski zavod pa je zadnji čas pokrenil še drugo akcijo. Zasnoval je načrt za zgradbo **Počitniškega doma pod Triglavom**. Zadevni stavbni načrt je že izdelal inž. Guzelj. Dom bo prav lična in priključna stavba. Zgrajena bo na lepem travniku v višini blizu 800 m nad Dovjem tik gozda pod Babo. Stavnji prostor je higijskemu zavodu odstopila občina na Dovjem. Stroški gradbe so določeni na 220.000 Din. Iz fonda Državne hipotekarne banke je za ta dom že določenih 60.000 Din. Dom bo obstal iz centralnega poslopja, kjer bo ekonomat in mala bolnica ter iz paviljonov, zgrajenih v polkrogu na obeh straneh. Tu bodo urejena prosta ležišča za uživanje solca in planinskega zraka. Nujnega okrepčevališča potrebni dijaki bodo tu našli v počitnicah svoje zavetišče in okrepčevališče, menjaše se po 30 njih na mesec. Seveda pa bo dom sprejel bolehe diake na okrepčevališču tudi med šolskim letom. Vsekakor zaslužita obe akciji v prid našemu dijaštvu, da ju naša javnost spremlja z zanimanjem in simpatijo.

Kaj bo Jugoslavija razstavila v Barceloni

Prva udeležba v večjem stilu na mednarodni razstavi — Ureditev našega paviljona

Ze 19. maja bo otvoritev velike mednarodne razstave v Barceloni, ki se je udeležila tudi naša država. Ker je Barcelona veliko zgodovinsko in industrijsko središče Španije ter eno najbogatejših mest, bo ta grandiozna razstava gotovo privabila ogromno množico ljudi iz vseh delov sveta, kar je tudi povod, da se vendar enkrat tudi naša država v večjem stilu udeležila take razstave. Kakor smo čuli, so bili tudi slovenski umetniki povabljeni, da pošljejo v Barcelono svoja dela, vendar pa menda niso utegnili svojih stvari zbrati v tako kratkem času in jih odpotovati v Španijo. Vsekakor pomeni to za nas precejšnjo škodo.

Paviljon naše države stoji na najlepšem prostoru razstave, na desni strani velike monumentalne španske palače in sicer na višini, ki dominira vsemu terenu. Linije njegove moderne arhitekture so baje zelo interesantne in paviljon bo prav značajno reprezentiral našo državo. Razen lastnega paviljona je uprava razstave naši državi dala na razpolago še dvojne lepši prostori v španskih palačah: 200 kvadratnih metrov v velikem vestibulu palače za poljedelstvo in 300 kvadratnih metrov v palači Alfonza XIII. Ker je palača za poljedelstvo zgrajena v slogu renesanse, je uprava razstave izrazila željo, naj bo ves dekorativni aranžma v tem slogu. Prav tako mora biti tudi dekoracija v palači Alfonza XIII. v slogu palače same. Zato smo prišli v težko naložjo, ker kredit 2 milijonov Din ne zadostuje. Vendar pa je upanje, da bo vlada kredit še povišala, kar je neobhodno potrebno.

Pri pripravi na razstavo je pripravljali odbor zlasti uvaževal princip, da razstavi v prvi vrsti take stvari, ki so priprave za izvoz. Ker je les skoraj najcennejši, je tudi naš narodni paviljon zgrajen iz lesa. Pred vzhodom v paviljon stoji ladnja kljun z jamborjem, naslonjenim na hrbet velike figure, ki simbolizira prenos naših dobrin v tujino. Ta ladnja kljun vsakega opozarja, da smo pomorska država, ki bo o njej dobil skromno ali lepo slovo, ko prestopi prag našega paviljona. Slovo, ko obiskovalec šel mimo lesenih reliefov, ki predstavljajo delo v gozdu in v rudokopih ter bo na obeh straneh videl grafice in fotografije naše vodnih moči, se bo moral preveriti, kako bogata je naša država sirovini. V pritličju in v prvem nadstropju bodo razstavljali etnografski predmeti ter podoba razmer prebivalstva in higijene v državi, razne sirovine in njih predelava od najprimitivnejšega izdelka do najkompleksnejših proizvodov. Dalje bo videti našo industrijsko delavnost in po vojni razvoj trgovine v izvozu in uvozu, naše šolstvo, naš bančni promet in promet na železnicah, delavnost in nagli razvoj naše trgovske mornarice na morju in rekah, obnavljanje in grajenje naših pristanov in ladjedelnice, turistično zanimive kraje glede na lepoto pokrajine in na zdravilne vode, razen tega pa arhitektonske spomenike in etnografske zanimivosti, naša javna dela in ureditve mest.

Ce je na razstavi prikazan kak del naše države, vidimo na tem kraju najprej etnografsko sliko, narodne noše, slike običaj

jev in stavb, glavne pridelke in vse drugo, kar utegne tuca zanimati. Na tri neba mnogo personala, ki bi dajal obiskovalcem razstave pojasnila, je pod vsakim predmetom majhen aparat, v katerem so letaki s kratko črtico in vsemi informacijami in navedena je tudi količina, cena in izvozno središče, kakor tudi prevozna sredstva in pogoj izvoza vseh predmetov.

V palači za poljedelstvo bodo tuji videli jasno sliko poljedelstva v naši državi. Tudi tu so se prireditelji ozirali v prvi vrsti na proizvode, ki zanimajo inozemstvo, zlasti pa Španijo, Levanto in obale severne Afrike, kakor tudi južno in centralno Ameriko.

Na sredstvih palače poljedelske stoji ogromna vitrina, visoka 7 m. V raznih predalih te vitrine bodo dekorativno razstavljali glavni vzorci naših poljedelskih pridelkov. Slika našega poljedelstva izpopolnjuje fotografije in modeli iz živinoreje in predelave živinorejskih proizvodov, fotografije pa prikazujejo agrarno reformo, vzorna gospodarstva, poljedelske šole itd.

Prostor v palači Alfonza XIII. je tik japonskega. Tu smo razstavili razne etnografske predmete, umetnostno obrt in nekaj industrijskih izdelkov.

Večina razstavljenega materiala je že na poti v Španijo. Te dni bodo odposlani še zadnji transporti. Material za paviljon je že v Barceloni in se paviljon pričela montirati. Upamo, da bodo vsa dela do 19. maja gotova in da bo razstava dostojno reprezentirala našo državo pred svetom.

Otroško varstvo in mladinska skrb

Ljubljana, 26. aprila

V justični palači se je zvečer vršil občni zbor »Društva za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Ljubljana«, ki je podal lepo sliko delovanja in briganja za revno in zapuščenico deca. Občni zbor je otvoril in vodil predsednik deželne sodišče v pok. g. Albert Levičnik. V prav topleh besedah se je spominjal odbornika pokojnega g. Röggerja star., ki je mnogo storil na karitativnem polju. Tajnik g. dr. Viljem Krejčič je nato podal kratko zanimivo poročilo o delovanju društva v preteklem letu.

Lani je društvo izdalo na podporah 25 tisoč 188.25 Din. Mnogo zapuščenih otrok uživa trajne mesečne podpore v znesku 50 do 100 Din po potrebi, nekateri otroci pa dobivajo večje časne podpore. Ministrstvo za socialno politiko je društvu nakazalo 16.000 Din. V varstvu generalnega varuha je bilo lani 553 varovancev. V 10 primerih je bil generalni varuh primoran vložiti tožbo zoper nezakonskega očeta zaradi priznanja očetovstva in plačevanja alimentov. V 8 primerih pa so se morali alimenti izterjati izvršilnim potom. Zdravstveno stanje generalnemu varuhu v varstvu izročeni otrok je zadovoljivo, umrlo je samo eden.

Blagajnik g. Emanuel Josin je izkazal v svojem poročilu, da je društvo imelo lani 31.163.49 Din prejemkov in 26.640.21 Din izdatkov. Po absolutoriju je bil izvoljen

stari odbor, le kot namestnik predsednika je bil na novo izvoljen dr. Rögger ml., za preglednika računov pa gg. Evgen Lah in Fran Skuli. Na predlog dr. Viljema Krejčiča je občni zbor izrekel zahvalo predsedniku g. Albertu Levičniku za njegovo zares vztrajno in vzorno poštvalno delovanje.

Senator dr. Bohuslav Franta †

častni član SPD

Iz Prage nam je došla vest, da je po daljši bolezni umrl senator dr. Bohuslav Franta, velik prijatelj našega naroda in navdušen občanovalec naših planin.

Rojen je bil 8. maja 1861. v Podjebradih. Po končanih gimnazijskih študijah je odšel v Prago na vseučilišče, kjer se je vpisal na juridično fakulteto. Ko je promogiral, je vstopil v službo češkega deželnege odbora, po prevratu pa v državno službo. Dr. Franta je bil navdušen narodnjak in kot tak tudi odpuščen Slovan. Politika ga je živo zanimala, zato se je z vneto posvetil

javnemu življenju. Prav posebno pri srcu mu je bilo narodno obrambno delo, zato je dolga leta urejeval manjšinsko glasilo »Čestá Straža«, do svoje smrti pa je bil delaven odbornik »Ustředni Matice Školske«. Leta 1911. je bil kot pristár dr. Kramáveve stranke izvoljen v avstrijski parlament, kjer je igral ugledno vlogo. »Lex Franta«, zakon, da so se v stenografskih zapisnikih morali beležiti tudi nemški govori, je dobila po njem svoje ime. Bil je velik ljubitelj prirode in navdušen planinec. Ze kot mladenič je prihajal v naše kraje in tu vzljubil naše goré. Ko je bilo l. 1893. ustanovljeno »Slov. plan. društvo«, je bil dr. Franta med prvimi, ki so z navdušenjem pozdravili to slovensko planinsko organizacijo. Nekaj let kasneje je skupno z dr. Chondonskim in Prachenskim osnoval češko podružnico SPD, ki je zgradila češko kočjo pod Grintovcem, vzdrževala češko letovišarsko kolonijo na Jezerskem in z velikim uspehom delovala v naših planinah do svetovne vojne. Duša te podružnice je bil pokojni dr. Franta, ki je tudi urejeval njeno glasilo »Alpsky Věstník«. V priznanje njegovih zaslug ga je »Slov. plan. društvo« izvolilo za svojega častnega člana. Med vojno je neustrašno deloval v »Mafiji«, v znameniti češki revolucionarni organizaciji, in bil v njej eden izmed vodilnih oseb. Po prevratu je bil predsednik deželnege odbora. l. 1920. pa je bil izvoljen v senat, kjer so ga l. 1924. izbrali za podpredsednika. Pri zadnjih volitvah v češkoslovaški parlament ni več kandidiral, ker je bil že bolan.

Z dr. Franto smo izgubili Slovenci enega najboljših svojih prijateljev, enega izmed one nadvse simpatične stare garde čeških rodoljubov, ki so vsako leto prihajali v naše gore in tako vzljubili naše lepe planine in naše ljudstvo, da so se čutili med nami kakor doma in so zato tako radi povdarjali, da so »češki Slovinci«.

Bodi nepozabnemu dr. Frantu ohranjen svetel spomin v našem narodu, predvsem pa med slovenskimi planinci!

Domači na delu, vlomilec v hiši

Poljsnik, 26. aprila

Postopajem in rokomavharjem se začne sezona okrog sv. Jurja. V prvi pomladi se sučejo ti ptici po deželi, kjer vlamljajo v kmečke stanovanja, ko so vsi vaščani pridnih rok na delu. Kasneje pa se preselejo nepridipravi v mesta, kjer vdrijo v stanovanja onih meščanov, ki so odšli na oddih na deželo, stanovanje pa prepustili na čuvanje ljubemu Bogu in — slabim ključavničarjem.

Prvi primer vloma, ko so bili domači zaposleni na polju, se je zgodil v Veliki Gobi v poljski občini. Ob vrnitvi domov so našli Sladičevi izropano stanovanje. Popoldanski obisk jih je precej škodoval. Sinu Francelju so odnesli 3 obleke, perilo, denarnico, dozo in uro. Okradli pa so tudi njegovega brata Janeza in sestro Franco. Neznani kradovalci je ukradel še ključ do dekletove — kamrice ...

Vlomilec, ki je morda imel tudi pomagale, je moral biti zelo prevečan. Kajon je izrezal na oknu šipo, nato je odprl okenske zapahle. Ko se je skozi odprto okno prekopabil v sobo, se je poslužil dleta in klavida in je pričel odpirati omare in skrinje. Izbral pa je le najboljše stvari, saj je imel časa dovolj.

Ste videli v našem okolišču kakera »umiljiva«? so pozneje spraševali Sladičevi. In go povedali v soseski: »Da, videli smo nekega bisazarja, nekaj okrog 40 let je imel, na črno bradat je bil ...

Sedečeviči na Veliki Preski pa so opazili dva neznanca, ki se jima je nekam

Smeh! Danes vesela premijera! Zabava!

Jenny Jugo

Naša ljubljenska, dražestna in temperamentna kakor vedno, v ljubki vlogi kot lastnica elegantnega in veselega bara

„Modra miš“

Veseloigra ljubezni, humorja, smeha in zabave!

Predstave ob 4., 6., 8. in 9. uri. Telefon 2124. Elitni kino Matka.

močno mudilo. Orožniki so prijavi v vsem okoliškimi orožniki postajam, zato je upati, da bo vlomilec, za katerim vodi sled proti Sv. Križu, kmalu za debelim in visokim obzidjem

400.000 Din škode po ponoviškem požaru

Litija, 25. aprila

Škoda, ki jo je povzročil požar na ponoviškem in okoliških gozdovih, si je ogledala komisija oblastnega odbora in pogorišče je podrobneje pregledal tudi gozdarski referent za litijski okraj inž. Suligoi iz Novega mesta. Ogled na licu mesta je ugotovil, da je požar zajel 80 ha obširno ploskev. Škoda se ceni na 400.000 Din.

Orožništvo vneto preiskuje, kako je utegnil nastati požar. Prvotno domnevo ljudstva, da je požar akt maščevanja zaradi stanovanjskih odgovorov v ponoviškem gradu, smo ovrgli že v nedeljskem »Jutru«. Prebivalci v ponoviških hišah so trezni in preudarni ljudje in so zlatih dokazali, da so bili ob nastanku požara deloma v svojih službah, deloma pri opravkih na polju. Bili so baš oni prvi, ki so opazili ognjene zublje in obvestili o dogodku oblastvo.

Nepojasnjen pa je dogodek, o katerem smo tudi poročali. V hipu, ko se je opazil prvi oblak dima, je šel tamkaj mimo voznik Krlhikar iz vasi Konja. Na neki ograji je sedelo neko mlado dekle, ki je čitalo »Jutro«. Dejala mu je: »Poglejte, tam je prišlo goreti. Ravno kar je prišel iz Ravbergrabna neki možki in me opozoril, naj bežim, ker je dolina že vsa v plamenu.« Tako je izpovedal voznik Krlhikar. Orožniki doslej niso našli one gospodične. Domnevajo, da je predilniška delavka, ki je bila v soboto dopoldne zaradi popoldanskega šlita prasta in je šla proti Ponoviščam na sprehod. Orožniki so z g. Krlhikarjem ogledovali delavke že dva dneva ob 14. uri, ko se menja delavstvo. Toda Krlhikar ni našel pravega dekleta. Morda se bo mladenka sama javila in pojasnila, kako je bilo ob izbruhu požara. Obenem se nadalje vzdržuje domneva, da je požar zanetila iskra iz lokomotive.

Hajduk obsojen na smrt in 362 let ječe

Zadnje dni se je v Prokuplju v Srbiji vršila velika razprava proti hajduku Milosavu Krstoviću. Zanimanje za razpravo proti temu krvoloku je bilo v vsem okraju zelo veliko. V četrtek popoldne je bila ob številni navzočnosti občinstva prečitana sodba. Orožniki so imeli dovolj posla, da so naval množice držali kolikor toliko v redu. Obsojena navaža, da je hajduk Krstović izvršil 24 zločinov in se zaradi 19 zločinov obsoja skupno 362 let ječe, za 4 razbojstva in 1 uboj pa s smrtno.

Hajduk Krstović je čitanje obsodbe predsednika poslušal s hladno mirnostjo in je na koncu same še pripomnil predsedniku senata:

— Vprašaj ti tožitelje, ali še morejo kaj navesti proti meni ...

Usodna injekcija mariborske dame

Maribor, 26. aprila

Meseca januarja je zbudila v Mariboru veliko senzacijo govorica o nenadni smrti služkinje pri gospej Konstantini T., soprogi upokojenega profesorja, po rodu Poljankinji. Služkinja je namreč prišla sredi januarja že v obupnem stanju zastrupljenja krvi v splošno bolnico, kjer pa je par dni nato umrla zaradi otrpnjenja srca. Po mestu so se razširile govorice, da je zakrivila smrt umrle služkinje njena službovalka, ki je imela pri sodišču že opraviti zaradi tožb služkinji, ki so jo dolžile, da jih je pretepla.

Ze po pogrebu služkinje je na ovadbo dekletove matere državno pravdnštvo oddrlo ekshumacijo trupla in so sodni zdravniki ugotovili, da je služkinja umrla zaradi zastrupljenja krvi. Preiskava je dognala, da je povzročila zastrupljenje službovalka Konstantina, ki je svoji služkinji sama dajala injekcije »Omnadina« in sicer v levo in desno roko, čemur je sledila sepsa krvi. Ga. Konstantina se je zagovarjala s tem, da ima dobro prakso v dajanju injekcij, ker si je baje poprej tudi sama dajala injekcije na priporočilo zdravnika, ki jo je zdravil na revmatizem. Zato da je vbrizgavala tudi služkinji injekcijo v najboljši veri, ko ji je tožila, da ima otečen »koleno«. Okrožno sodišče je danes Konstantino obsodilo na 2 meseca zapora zaradi prekrška po paragrafu 335 k. z. in na plačilo 1500 Din odškodnine materi umrle služkinje za pogrebnih in druge izdatke.

Krvno, kožno in živčno bolni dosežejo z uporabo naravnih »Franz-Josefov« grenčice urejeno prebavo. Specialni zdravniški silnega slovesa spričujejo, da so z učinkovito staro preizkušene »Franz-Josefov« vode zadovoljni v vsakem oziru. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Objava

Podpisani izjavljam, da ni res, da so Martin Podgoršek iz Sela št. 27, Janez Srešen iz Verce št. 10 in Anton Klanšek iz Gamelj ukrali 5 kub. m hlodov iz gozda Martinu Kranjcu iz Bukovec št. 59. Zahvaljujem se jim, da so odstopili od tožbe.

Selo, dne 24. aprila 1929. Jožef Mrčun.

V zaporu je zažgal deske

Kranj, 26. aprila.

Se se najdejo taki, ki gredo radevolje za omrežje zaporov, da odslužijo prisojeno zaporno kazen. To je njihov »oddih«. Josko iz Podreč pri Mavčah spada vsekakor med te izjeme, katerim pomeni zapor »časno odlikovanje«. Vkljub svojim štirim križem je preedel po ječah in zaporih že prav čedno število let in mesecev. Samo v Gradski je bil pred vojno šest let na »letovišču«.

V ponedeljek je prišel Josko od doma s povabilom na sodišče, da presedi neko dvodnevno zaporno kazen.

V zapor sem hotel iti, da odsedim še dva dni. Po me g. Vreč (ki ima ključke od zaporov na kranjski sodniji) ni hotel sprejeti, češ, da moram iti na ljubljanski ričet, je zadrževal Josko mestnemu stražniku Ketuju, ki ga je aretirar zaradi razgrajanja v neki gostilni.

»Vam pokažem listek, ga imam s seboj, je argumentiral.

»Nabirš si bil preveč okajen, pijancev pa ne rabijo na sodniji.«

Pa je moral Josko sedet v znano temno sobo na policijski stražnici za težkookovanimi vrati, ki imajo samo eno linco in kjer se je že nešteto pijancev stresnili.

Proti večeru je nastopil službo stražnik Figar. Ko je stopil na stražnico, mu je udaril v obraz dušeč dim, ki ga je bila polna soba. Opazil je, da prihaja dim skozi lino iz zapore.

Zadeva mu je postala slumljiva. Na njegove klince se Josko ni odvalil. Stražnik je torej odprl vrata. Na tleh je sedel Josko s povešeno glavo, napol v omotici od dušečega dima. Od močno ožganih desk, ki so položene na »pričah«, se je razširil dim.

»Kaj vendar delate?«

»Tukaj sem zažgal, da bi kmalu erknil, pa je hudje prekmalu pogasnil.« je odgovoril Josko v omotici s težkim glasom.

Josko so prenesli v predsobo, kjer so ga z vodo spravili k zavesti. Kasneje se je Josko le skesal svojega samomorilnega poskusa in odšel s stražnikom na sodnijo, kjer so ga sprejeli na kranjski ričet.

Iz Kranja

— Gostovanje opernega pevca g. Janka v Kranju. Kakor čujemo, je pridobil odbor domačega odra člana ljubljanske opere gosposda Vekoslava Janka za enkratno gostovanje v opereti »Mamselle Nitouche«. Gosposd Janko, ki je ena najboljših mladish moči ljubljanske opere in ki je kranjski publiki poznan še od predlanskega gostovanja ljubljanske opere v Kranju, bo nastopil v vlogi poročnika Clamplateja, kateriga igra sicer vedno z lepim uspehom g. Metod Mayr. G. Janko je žel pred leti v Celju in v Mariboru v tej vlogi velike uspehe. Brez dvoma se bo nudil kranjcem zopet večer posebnega užitka. »Mamselle Nitouche« z g. Jankom bo v četrtek 2. maja ob pol 21. uri v Narodnem domu.

Z Jesenic

— Koncert Zikovega kvarteta na Jesenicah. Sloviti godalni kvartet Zika priredi v nedeljo ob 15. v dvorani kina »Radio« na Savi koncert z izbranim sporedom, s katerim je po vseh velikih evropskih mestih in v Ameriki dosegel krasne uspehe. Kvartet je danes na visku izvežbanosti in je vsakemu posetniku koncerta zajamčen največji glasbeni užitek. Da se omogoči udeležba na koncertu prijateljem glasbe iz vseh Jesenic, se prireditelj vrši v popoldanskih urah. Vstopnice se dobijo v predpro daji pri blagajni kina Radio.

— Surovi vozniki. Ko se je v nedeljo okrog 14. vracala iz Kurje vasi od obiska svoje hčere Šolseta M. S. čez most proti svojemu domu, je pridrvel za njo v največjem diru voz, na katerem je sedelo pet oseb, ki so bile namenjene k praznovanju neke poroke. M. S. se je hotela vozu umakniti na ta način, da bi prehitela voz in do spela pred njim na ono stran mostu, kjer bi stopila na stran, kar pa zaradi starosti in oteklih nog ni mogla. Zato se je pritisnila k ograji mostu, meneč, da bo voz lahko vozil mimo. Toda brezobzirni voznik ni ustavil konja, dasi je videl sredi mostu ubogo ženo. Njegov sovornik je celo z bičem se hujje pogajal konja ter sta v diru zavozila tesno k ograji h kateri se je tiskala starka, pri čemur jo je pritisnil voz ter ji prizadel občutno notranje poškodbe, dočim so oni z vozom oddrdali naprej. Voznika bi bila lahko vozila po mostu počasneje in tudi po drugi strani, toda dr instinkt je zmagal nad razsodnostjo, zato se bosta moža zagovarjala pred sodiščem.

Iz Litije

— Zanimiv film ZKD. V nedeljo dopoldne ob pol 11. (za otroke) in ponedeljek ob 20. (za odrasle) se bo predvajal v kinu »Draga« film »Zveri v afriških džunglah«. Vstopnina za otroke 2 Din, za odrasle 4, 6, 8 Din. Film je zelo zanimiv in priporočljiv za mladino.

Iz Ljutomer

lj— Sokolski oder. Dramatski odsek priredi v soboto, dne 27. t. m. zvečer, in v nedeljo, dne 28. t. m. popoldne zanimivo predstavo igre »Pri čaju«. Ker je režija z vsemi vlogami vred v dobrih rokah, je pričakovati predstave, ki bo zadovoljila vse gledalce.

lj— Kino »Sokolski dome«. Odkar je poseben konzorcij Sokolskega društva kupil kinoparar, dobiva kino na mestnem značaju. Razveseljuje med odmorji je mnogo boljše, ves čas predvajanja filma igra godba in tudi slike same so mnogo jasnejše. Z ureditvijo IV. prostora je tudi manj petičnim dana možnost, da si privoščijo nekaj ur zabave. Vodstvo obljublja, da bo skrbelo vedno za dobre in zanimive filme.

Domače vesti

* **Zahvala zbornice TOI kralju.** Zbornica za TOI v Ljubljani je poslala kralju naslednje brzojavko: Nj. Vel. kralju Aleksandru I, Beograd, Vaše Veličanstvo je blagovolilo prevzeti pokroviteljstvo proslave desetletnice ustanovitve ljubljanskega vseučilišča in dovoliti, da sprejme ljubljansko vseučilišče v svoj naslov visoko ime Vašega Veličanstva. V iskreni radosti cele Slovenije na plemeniti ukrepi, ki je svetla odlika našega vseučilišča v Ljubljani, prosimo Zbornico za trgovino, obrt in industrijo kot zastopnika gospodarskih krogov Slovenije, da sprejme Vaše Veličanstvo za najvišje priznanje našemu ljubljanskemu vseučilišču odkritosrčno zagotovilo niene resnične udanosti in globoke zahvalnosti. — Zbornica za TOI: Predsednik Ivan Jelačin ml., generalni tajnik dr. Fran Windischer.

* **Nov odvnetnik.** Odvnetniški izpit je danes položil z dobrim uspehom g. dr. Vladimir Borštnik, koncipient pri odvnetniku dr. Savojcu v Kočevju. Čestitamo!

* **Jan Skala v Dalmaciji.** V Split je prisel znani vodja Lužičkih Srbov gosp. Jan Skala ter bil pristrčno sprejet od zastopnikov nacionalnih in kulturnih društev. Jutri bo Skala v Splitu predaval o prilikah, v katerih žive dani Lužički Srbi. V ponedeljek bo odpotoval g. Skala v Šibenik.

* **Izpremembe v šolski službi.** Stalnost v državni službi je priznana Zvonimiru Černeku, učitelju v Dolnih Slavečih v Prekmurju, in Ivanu Zupanu, učitelju v Veliki Dolini v krškem okraju. Ostavko na državno službo so podale učiteljice Marija Martinšek v Pucnici, Ana Kranjec - Petelin v Mariboru in Marija Centa v Orehoviču na Dolenjskem.

* **Kongres jugoslovenskih zdravnikov.** Kakor javljajo iz Beograda, se bo letošnji kongres delegatov Udruga jugoslovenskih zdravnikov vršil v Zagrebu v dneh 13. do 15. septembra.

* **Izpremembe v finančni kontrolni službi.** V finančni kontrolni službi so premeščeni: Ivan Papež iz Ljubljane v Lož kot podnadzornik in okrajni upravnik, Fran Gaberšek iz Maribora v Škofjo Loko kot poverjenik finančne kontrole, Radoslav Perović iz Škofje Loke v Maribor kot pripravniki poverjenik.

* **Izlet na Plitvička jezera** bo priredil Fejtalni savez ob binoklikih za svoje člane. Izlet bo trajal tri dni (od 18. do 21. maja). Stroški za člane 130, za nečlane 150 Din. Kdor si hoče za mal denar ogledati najčudovitejše krasote (16 jezer in nešteto veličastnih slapov), ki so nakopičene na enem samem mestu sredi nerodovitne pustine Lik, naj ne zamudi ugodne prilike. Ker se nameravajo razredi na posameznih zavodih izleta korporativno udeležiti namesto manjšega majniškega izleta, se pričakuje, da bo obisk Plitvice — enega bodočih centrov tujkega prometa v Jugoslaviji — najlepše uspel. Informacije dajejo in prijave sprejemajo podružnice F. S. v Sloveniji.

* **Učiteljski zadružni dan.** Povodom obnega zbora Učiteljskega doma v Ljubljani, rez. zadruge z o. z., ki naslednje likvidirano Društvo za zgradbo učiteljskega doma, se bo vršilo 8. maja v dvorani Uniona v Ljubljani skupno zborovanje kranjskega, liškega, kamniškega (in eventualno drugih) učiteljskega društva UJU, da se učiteljsko zainteresira za zadružniško vprisanje, ki bo edino pripomoček, da se dvigne blagostanje našega naroda. Poleg tozadevnega referata, ki ga bo podal zastopnik Zveze slovenskih zdravov, bo na dnevnem redu tudi situacijsko poročilo in predavanje o dušniški pedagoški ekskurziji. Da se omogoči temeljita razprava, oziroma debata, so poročila omejena na 30—40 minut. Ker jutranji vlaki prihajajo v Ljubljano zelo ugodno, je točen začetek določen na pol 8. uro, sklep pa na 12. uro. Udeleženci so prosti pouka.

* **Prva nogometna tekma v ljubljanskem radju.** V nedeljo 28. t. m. ob 16.15 bo ljubljanska postaja prenašala prvenstveno nogometno tekmo SK Ilirija : ASK Primorje. Poteku tekme ne bodo sledili le oni, ki bodo opazovali boj na igrišču, temveč tudi vsi posnetniki radijskih aparatov, njihovi znanci in prijatelji. Radio - Ljubljana bo namreč sproti poročala o razvoju igre. Za opisovanje tekme je pridobila upravo Radio - Ljubljana g. Vodiška, predsednika zbora nogometnih sodnikov LNP.

* **Bolničarke samaritanke v službi gasilstva.** Gasilna društva češkoslovaške republike so že pred več leti uvedla pri reševalnem delu v sanitetno službo požitljivo žensko za prvo pomoč ponosrečencem, katero se je izkazalo z vsemi priznanji vrtni kot činitelj pri negovanju in odpravi ranjencev v domačo ali bolniško oskrbo. To velevažno in za trpeče človeštvo blagodejno službo želi Jugoslovenska gasilska zveza Ljubljana polagoma uvesti v vseh gasilnih društvih širom Slovenije ter pričeti s tem vezbanjem v Ljubljani in najbližnji okolici. Povodom letošnjega vadijskega tečaja 11. maja vabi zvezno predsedstvo vse one spoštovane gospe in gospice iz mesta in neposredne bližine, ki sočustvujejo s trpečim človeštvom in žele biti vrle tovarišice tistim junakom pri nesebičnem in požrtvovalnem reševalnem delovanju, k vstopu v bolničarski tečaj, katerega bo vodil mestni fizik g. dr. Marčič Rus v Mestnem domu. Prijave je nasloviti na Jugoslovensko gasilsko zvezo v Ljubljani najkasneje do 8. maja. Nadejamo se z gotovostjo, da bodo naše Slovenke z veseljem sledile zgledu svojih slovenskih cester Čehinj ter z enakim človekoljubnim delom pomagale lajšati trpljenje in reševati bližnjikom zdravje in življenje.

* **Nekoliko podatkov iz zdravstvene statistike mariborske oblasti.** Veliko županstvo mariborske oblasti objavlja izkaz o zdravstvenem - statističnih razmerah v mariborski oblasti za leto 1928. Po izkazu posnemamo, da se je v omenjeni oblasti, ki ima 645.810 prebivalcev, rodilo lani 19.431 otrok, porok

pa je bilo 4693. Umrlo je 11.584 oseb, in sicer: za jetiko 1519, zaradi prirojene življenjske slabosti 1215, za pljučnico 1133, zaradi organske srčne napake 966, za rakom 372, zaradi smrtnih poškodb 250, za kapjo 492, za cholero infantum 130, zavoljo bolezni na ranah 114, za škrlatinko 93, za oslovskim kašljem 78, zaradi prenosne živalske bolezni 17, za difterijo 49, za ošpicami 22, za grižo 38, za otročniško vročico 48, za cholero nostras 26, za trebušnim tifusom 9, za drugimi infekcijskimi boleznimi 75, zavoljo drugih naravnih smrtnih vzrokov 4763, 126 oseb je izvršilo samomor, 49 oseb pa je bilo umorjenih ali ubitih. Starost nad 70 let je doseglo 2706 oseb. Velika je bila umrljivost otrok: v prvem mesecu jih je umrlo 1318, v prvem letu 2807, v starosti do 5 let pa 3923.

* **Knjige za našo šolo v Antofagasti.** Ministrstvo za socialno politiko je prošlo jesen na stroške izseljeniškega fonda nabavilo in odposlalo upravi jugoslovenske šole v Antofagasti (v republiki Chile) večjo množino šolskih knjig. Uprava omenjene šole javlja, da je knjige prejela in da je skrb naše vlade za tamkašnje šolo v vsej jugoslovenski nasebini izzvala zelo ugoden vtis.

* **Občni zbor podružnice SPD v Črnomlju** bo 11. maja ob 20. pri Lacknerju v Črnomlju.

* **Društva, organizacije itd.,** ki imajo za letošnje poletje predvidene svoje kongrese in slične prireditve, prosijo upravo Ljubljanskega velešolja, da iste postavijo v čas letošnjega velešolja od 30. maja do 9. junija. Svoje sklepe naj društva sporoče naravnost upravi velešolja, ki jim bo v vsakem oziru šla na roke.

Danes! Najnovejš! Danes!

HARRY PIEL

v filmu velesenzacij, ljubezni in zabave

Polnočni šofer

Ob 4., 7.6., 7.8. in 9. uri.

Kino Ideal.

* **Smrtna kosa.** V Ljubljani je preminul posestnik g. Jernej Dimic. Pogreb pokojnika bo 27. t. m. ob pol 15. — V hiralnici sv. Jožefa v Ljubljani je umrl šolski upravitelj g. Anton Masli, v 55. letu starosti. Pogreb bo 27. t. m. ob 16. k Sv. Križu. — V Zalcu je preminul g. Jakob Soliar, podpredsednik finančne kontrole. Pogreb bo 27. t. m. ob 17. na farno pokopališče. — Po kojnikom blag spomin, žalujocin naše sožalje.

* **Ali so bili med svetovno vojno internirani kateri Slovenci tudi v Britanski Indiji?** Ljubljanski magistrat bi rad doznal in prosil vsakogar, da mu gre na roko z eventualnimi podatki. Med interniranci, ki so bili v Ahmednagarju, so tudi imena G. I. Ivanuša, R. Ketis in M. Stančič. Ali so to Slovenci, kje so in kdaj v kaj onih?

* **Med pretepom jo je skupila.** V Šilbarjevi gostilni v Koprivju pri Kranju so se v nedeljo zvečer kmečki fantje sporekli in stekli. Gostilničarjeva žena, 65-letna Doroteja je skušala pretepače pomiriti, a jo je nekdo pahnil od sebe tako močno, da je padla na tla ter si zlomila desno roko. Včeraj je prišla v ljubljansko javno bolnico iskati nadaljne zdravniške pomoči.

* **Zasledovani vtomilci.** Dne 16. t. m. je bil izvršen v Dolini pri Mirni drzen roparski vlom. V hišo Marije Udočeviče so ponoči okrog 23. menadoma vdrl trije neznanji moški, ki so domače ustrašovali, nato pa odnesli 2264 Din gotovine, 4 kg masti, 70 jajc, 35 kg moke in železen lonec. Nato so vdrl še v stanovanje mlinarja Pavla Reboja ter mu odnesli kompletno obleko, dva klobuka in nekaj perila. Ropari so bili obojeni z vojaško pištolo in lovsko puško. Kakor so sedaj dogajali orožniki, so bili vtomilci iz domačega kraja in sicer neki mladi fantje, ki pa so neznano kam pobegnili.

* **Obleke kemično čist, barva, pilstra in lika tovarna Jos. Reich.**

* **Zakaj se mučiti, ko pa ni treba.** Čez noč naj se perilo namoči v raztopini ženske hvale, jutraj pa izpere s Schichtovim terpeninovim milom. — Varujte se ponaredb!

* **Klobuke iz klobučevine (Filz),** damske in moške, kemično čist in lika tovarna Jos. Reich.

* **Prvič v tem letu razstavlja tudi Krupp-Essen** v ženevskem avtomobilskem salonu. Krupp prikazuje 5 tonski chassis z nizkim okvirjem z 90 HP cilindarskim motorjem v

Najznamenitejši zdravniki

vidijo v čisti zrnati kavi ne samo zdravje pospešujoče sredstvo, nego jo tudi sicer predpisujejo proti gotovim boleznim.

Julio Meinl, uvoz kave

osnovano 1862.

4034-A

bloku Kardanski pogon, gumijasti vzmetni ležaji in štirikolesna zavora na oljni pritisk. Dalje chassis s hidravlično napravo za prevrčanje (sistem Wirz) in z nastavkom, prevrčljivim na tri strani. Vidi se tudi znani zelo uporabni trikolosni pometalni stroj. Vozovi imajo velike zračne pnevmatike, so praktična, v lepih oblikah konstruirani in skrbno izdelani. Ves svet s priznanjem občuduje Kruppova vozila. 621

* **KASELI, PREHLAD, HRIPAVOST, PLJUCNE BOLEZNI** sigurno zdravil Sirofen. Dobiva se v lekarnah. 357

* **Najnovejše damske obleke in bluze** priporoča trdka Ign. Zargi, Ljubljana, Sv. Petra cesta 11. 622

Iz Ljubljane

u— **Iz gledališča.** Poslovilni večer režiserja in člana naše drame g. Rogoza bo danes 27. t. m. ob 20. v drami. G. Rogoz nastopi v vlogi Fedje v Tolstolevi drami Živi mrtvec. Upravičeno pričakujemo, da bo ta večer hiša popolnoma zasedena, kar g. Rogoz v resnici zasluži, saj je postavil toliko in tako izvrstnih tipov na našem odru. — Premijera drame Bitka bo v nedeljo 28. t. m. v drami v režiji g. C. Debeveca. Poveljniki oklopnice Nicco markija Yorisaka Sadao igra g. Skrbinek, angleškega vojaškega atašaja Fergana g. Levat, slikarja Felseja g. Kralj, mornariškega častnika Takamoriya g. Lipah, markizo Yorisako ga. Šaričeva, milijonarko Hocklej ga. Mira Danilova in njeno družabnico ga. Gabrijelčeva. — Sodelujejo ge. Ražarjeva, Vida Juvanova, Slavčeva ter gg. Jan. Potokar, Kankler in Debevec. Prvo dejanje se vrši v salonu markija Yorisake, drugo ravno tam, tretje pa na krovu japonske oklopnice Nicco med bitko pri Čusini 1. 1905. Premijera bo za premierski abonma. — V ponedeljek in torek gostuje v naši drami pet članov praškega Narodnega divadla in sicer nastopi v ponedeljek trojica Pražanov (Dostalova, Vydra in Voita) z našim članstvom v drami Ana Christie, v torek pa igrajo Pražani (Vrchlicka, Vydra in Karen) trojeansko igro Grob neznanega junaka. Ker je to prvo gostovanje Narodnega divadla v Pragi v naši drami, opozarjamo občinstvo na obe predstavi, ki bosta znova manifestirali jugoslovensko - češko vzajemnost tudi na umetniškem polju.

u— **Opozarjamo na današnjo predstavo Šentjakobskega gledališkega odra ob pol 21.** Vprizori se krasna tridejanska francoska igra Tat, ki je dosegla povsod velike uspehe. Dejanje je silno zanimivo in veže gledalca do konca. Vstopnice se dobe v trgovini gosp. Miloša Karmičnika in v nedeljo dopoldne v Šentjakobski knjižnici na Starem trgu. Sodelujejo gospodične Gorjupova in Wirscherjeva ter gospodje Košak, Petrovič, Moser in Karus. Posetnike prosimo, da točno zasedejo svoje prostore. Jutri 28. t. m. se igra ponovi.

u— **Velik koncert Glasbene Matice** bo v petek 3. maja. Koncert bo dirigiral zborovodja pevskega zbora Glasbene Matice ravnatelj g. Mirko Polič. Vstopnice v predprodaji v Matični knjižnici.

u— **Ljubljanci!** Krajevno udruženje ljubljanske Trezne mladine, katerega cilj je zbudi naš narod iz suženjskih spon demona alkohola, vas vabi na slavnostno akademijo, ki jo bo priredilo naše abstinentno kolo »Danica« na državnem ženskem učiteljskem danes 27. t. m. ob 20. v tankašnji telovadnici na Resljevi cesti. Na akademiji, ki je namenjena proslavi treznostnega tedna bodo sodelovale gojenke ženskega učiteljskega razreda in pevskimi solo-točkami, recitacijami in glasbenimi točkami, dalje bo sodeloval tudi orkester našega kola Komenjsky na moškem učiteljskem.

u— **Nerazumljiv napad obč. svet. dr. Ravniharja** na mestno žensko realno gimnazijo je vzbudil v naprednih ljubljankah in počeških krogih mnogo ogorčenja ter smo prejeli v tem pogledu celo vrsto ostrih dopisov, ki jih pa iz miroljubnosti in — odkriti pripomnimo — tudi z ozirom na naš prostor, ne bomo objavili. Le iz enega teh dopisov naj citiramo par stavkov: Interesantno je, da v dobi, ko se vse dvigne za očuvanje naših srednješolskih zavodov, g. dr. Ravnihar edini prosvetni slovenski ženski srednješolski zavod proglasa za »relikvijo« in za »obsoletno« stvar. Razumeli bi se, ako bi g. dr. Ravnihar zahteval, da zavod, v katerem so se vzgojile generacije naprednega žensstva, prevzame država. Sigurno g. Ravnihar dobro ve, da premogni starši ne želijo dati svoje ženske dece v splošne državne srednje šole s koeuducacijo. Novi samostanski ženski srednješolski zavodi in internati se prav nič ne smatrajo za »obsoletne« in bodo seveda radi sprejemali žensko dečo, ki jo g. dr. Ravnihar poidi iz mestne ženske realne gimnazije, ki je nota bene povrh tudi eden najodličnejših naših srednješolskih zavodov sploh ... Nikarje spravljati mestno žensko srednjo šolo z mestnim hotelom Tivolj v eno kisto! ...

u— **Jesen v Wallisu** je naslov predavanju, ki ga bo priredil Turistovski klub »Skala« 2. maja v elitnem kinu Matica. Klubu je po mnogem prizadevanju uspelo zopet pridobiti znanega dunajskega alpinista, odličnega fotografa in priljubljenega predavatelja g. Koraneke, ki nas bo povedel v prijetnem opisu o spremljevanju krasnih fotografiranih posnetkov na visoko planoto Zermatta v kraljestvo veličastnega Matterhorna in sosednih gorskih velikanov Breithorna, Monte Rosa, Lyskamma. Predavatelj nam bo prikazal celo vrsto redkih vpletur, izvedenih v 9 lepih jesenskih dneh. Lepo po teh planin, izpolnjen z očarljivimi slikami iz priznane kamere mojstra alpinske fotografije g. Koraneke, bo vsekakor doždeček za vsakega planinca. Končno nam bo predavatelj pokazal tudi svoj alpinski film, ki ga je sam posnel na številnih zanimivih gorskih turah v Otztalskih planinah, kar bo za Ljubljano nekaj čisto novega.

u— **Seznam izgubljenih predmetov.** V prvi polovici tekočega meseca so bili najdeni in policiji izročeni naslednji predmeti: več bankovcev po 10 in 100 Din, 1 denarnica s 56 Din, 1 listnica z 2 vojaškima sve-

tinjama ter dekretom o vojaškem odlikovanju, glasečim se na ime Peter Bučević, 1 zlata zapesna veržica, 1 srebrna damska zapesna ura, 1 italijanski srebrni novec za 20 lir, 4 ključ, 1 očala, 1 aktovka, 1 zračna sesalica in 1 moški klobuk. V železniškem skladišču so spravljani tle predmeti: 13 dežnikov, 4 klobuki, 2 para damskih rokavic, 5 palice, 2 otroški obleki, 2 damska slannika, 2 ovratna šala, 1 zavitek električne žice, 1 kolesna sesalica, 1 zavoj s perilom, 1 par galos, 1 aktovka s šolskimi knjigami, 2 vojaška kovčega, 10 žarnic, 1 damska torbica, 1 par damskih čevljev in nekaj izoliranih cevi.

u— **Sklep šolskega leta 1928-29.** na strokovni obrtni nadaljevalni šoli za mehaniško tehniško obrt v Ljubljani na Ledini bo v soboto 27. t. m. V nedeljo 28. t. m. bodo v času od 8. do 12. ure razstavljani pismeni in risarski izdelki vajencev.

u— **Pri kolodvorski pošti Ljubljana 2** se ukinita zaradi preureditve prostorov v torek 30. t. m. za 7 do 10 dni javna govorilnica in sprejem paketov. Sprejem priporočnih pošilk, poštini nakaznic, čekovnih poloniz in brzojavk se bo vršil ta čas v poslopiju carinialne pošte, kjer se carinijo pošilni paketi za izvoz. Dohod z Masarykove ceste nasproti Miklošičevi cesti.

u— **Naval v javno bolnico.** Zadnje čase je opazati velik naval bolnikov iz vseh krajev Slovenije v ljubljansko javno bolnico. Dnevno jih pride do 30. Od začetka leta do včeraj je bilo v bolnico sprejetih že nad 5200 bolnikov.

u— **Umrljivost v Ljubljani.** Letos so do včeraj umrli v Ljubljani 504 ljudje. Največ jih sedaj umira za rakom, dočim so smrtni primeri za jetiko nekoliko ponehali. V času od 20. do 25. aprila je v Ljubljani umrlo 15 ljudi, in sicer: Ivana Garvas, tobačna delavka, 40 let, Florijanska 30; Terezija Pirč, natakarijeva žena, 52 let, Hranilnična 9; Josip Vedral, profesor glasbe, 57 let, Emonska 8; Angela Levstik, gojenka dečjega doma, 19 let, Lipičeva 5; Amalija Pavšek, mestna uboga, 76 let, Japljeva 2; Marija Metelko, zasebnica, Vidovdanska 9; Tomaž Pivk, delavec, 71 let, Vidovdanska 9; v bolnici so umrli: Mirko Prošek, knjižgovodja, 24 let, Stožice; Julij Majntinger, brezposeln delavec nestalnega bivališča, 29 let; Marija Pleše, občinska babica, 61 let, Banja Loka pri Kočevju; Leopold Cankar, sodar, 61 let, Senčur pri Kranju; Janez Falatov, sin skladiščnika, 5 dni, Strelška 4; Peter Lisjak, gostilničar, 41 let, Poljanska 54; Anton Klajšek, sin restavraterja, 4 dni, Sevnica ob Savi; Franc Kogelšek, dninar, 52 let, Grabovo pri Cerknici.

u— **Nerodni vasovalci.** Pred hišo posestnika Antona Gruma v Travljah so prišli v četrtek okrog polnoči trije mladi hlapčki iz Zg. Šiske in pričeli klicati domačo dekle, ki je prej služila nekje v Šiski. Ker se dela ni hotelo oglasti, so se fantje maščevali na ta način, da so pričeli hišo obmetavati s kamenjem in razbijati opeko na strehi. Gospodar, ki je začul ropot, je stopil iz hiše na prag in ustrelil dvakrat s samokresom v zrak, meneč, da s tem preprodi vsiljivce. Ti so se za trenotek res umaknili, a so kmalu prišli do hiše z druge strani in napadli Gruma s kamenjem, da se je moral umakniti v hišo. Nočni razrajači, ki so pobili tudi več opeke na strehi sosednjega Kunaverjevega hleva, se bodo morali zagovarjati pred sodiščem.

u— **Pozor pred tatovi koles.** Tatov koles je v Ljubljani vedno več. V četrtek je nekdo odpedal kolo kovaškemu pomočniku Stanku Gobcu, stanujočemu na Starem trgu 9. Gobec je pustil svoje 1200 Din vredno kolo znanke »Tribuna« za trenutek brez nadzorstva v veži hiše 6 na Aleksandrovi cesti, toda že je izbral priliko tat in sedel na tuje kolo.

u— **Nevarno se je opekli.** Kleparjev sin, 7-letni France Kramar iz Rožne doline, se je včeraj igral s cinom. Raztopljen cin je vrgel v posodo z vodo, ki je zašumela in brizgnila fantiču v obraz. Dečka je tako močno opeklo po vsem obrazu, da je moral iekati zdravniško pomoč v javni bolnici.

u— **Junaki kamenja.** Kakor v Rožni dolini, so se pojavili sedaj pobijalci okenskih šip tudi za Bežigradom. V četrtek okrog 23.30 so nenadoma zaženketale šipe v oknu stanovanja strokovnega učitelja Josipa Sajeveca v mestni hiši 6. Kamen je padel v kuhinjo, kjer je pobil še nekaj posode, tako da ima Sajevec okrog 50 Din škode. Drzne pobijalce šip, ki se udeležujejo zlasti na periferiji, bi bilo treba, če jih bodo zalotili, prav eksemplarčno kaznovati. S tem bi se jim kmalu pregnalo veselje do njihovih muh.

u— **Konj ga je nevarno poškodoval.** Tesar Alojzij Zganjar iz vasi Gatine pri Grosupljem je imel včeraj jutraj opravka pri konjih, ki dovažajo les za pozidavo pred kratkim pogorelih poslopj. Nenadoma pa se

Restavracija „D V O R“
Danes in ju ri koncert
Merkur orkestra

URE za BIRMO

F. Cuden

Ljubljana Prešernova 1

Še nadalje

prodajamo moško sukno v največji izber, obleke, elegantne čepice, klobuke, trpežne perilo, samozaveznice ter vse druge oblačilne potrebščine s

15—30 % popusta
• **A. PRESKER, Ljubljana,**
Sv. Petra cesta 14.

Danes monumentalna premijera!!

Črni šaik

(Beau Sabreur)

Veličastna drama neverjetnih bojev francoskih legijonarjev s podvignimi krdeli Beduinov.

Ljubav in dolžnost mladega oficirja!!

Film kvalitete nepozabnega veličanja »Beau Geste« (Na mrtvi straži)

Ob 4. 7. 7.8., 9. Kino »DVOR«.

je neki konj vzpel in Zganjaria z vso silo brenil v trebuh. Konj je Zganjaria prizadel tako hudo poškodbo, da so ga morali nemudoma prepeljati z avtomobilom v splošno bolnico.

u— **Izjava.** Knjižnični odsek Dvorske knjižnice v Ljubljani izjavlja, da je v svojem, februarja 1929. izdanem imeniku knjiž priobčeni slovenski znanstveni del posnet po odgovarjajočem, prei izšlem delu imenika Sentiakobske knjižnice v Ljubljani brez posebnega dovoljenja avtorjev g. Matije Rodeta in g. dr. Janka Šlebingerja. Odsek to obžaluje. 610

Iz Celja

Celjska redakcija »Jutra« ima telefon številko 190. ponoči v nužnih zadevah št. 191.

u— **Odlikovanje.** Včeraj opoldne je celjski sreski poglavar, vladni svetnik g. dr. Hubad izročil red sv. Save V. stopnje nadzorniku tukajšnjih policijskih detektivov g. Ivo Dondjeviču, katerega je Nj. Vel. kralj odlikoval za njegovo zvesto in neumorno vršitev odgovorne službe.

u— **Razstava izdelkov celjske obrtne nadaljevalne šole.** Ob zaključku tekočega šolskega leta je priredilo vodstvo tukajšnje obrtne nadaljevalne šole razstavo izdelkov njenih letošnjih učencev. Razstava bo odprta brez vstopnine za občinstvo v nedeljo 28. t. m. od 8. do 16. v risalnici deške mešanske šole. Razstava, ki nam nazorno kaže, česa se je učil in naučil naš obrtni narščaj čtom zadnjih 7 šolskih mesecev, zasluži čim večji obisk.

u— **Skandalozne razmere sredi Celja.** Sredi našega mesta se nahaja med Kresjijo, Samostansko ulico in starim poslopjem okrožnega sodišča velik nezazidan prostor, da katerem se je tokom časa nakupila vsakovrstna nesnaga. Razbita posoda, umazane krpe, krdi kamenja, razbite opeke, smeti in gnoj, vse to se najde na tem mestu, vmes se pa pasejo kokoši in igralo otroci. Krasna slika že za domačine, še lepša za tujce. Tukajšnja policija je napravila zadevno ovadbo in pravi v svojem poročilu dobesedno naslednje: »Ponovno so potnikji in tujci povpraševali, kje ima policija oči, da razne malenkosti vidi, velike neumnosti v sredini mesta pa ne!« Če se ta skandal sredi mesta ne odpravi, nastaja opravičen strah, da se bo v polni vročini razširil sredi mesta strašen smrad in se bodo zlasti med otroci pričele širiti razne bolezni.

Iz Maribora

Mariborska redakcija »Jutra« ima telefon številko 410.

u— **Ustanovitev krajevnega organizacije Rdečega križa v Mariboru.** Na vzpodbudo mariborskega velikega župana pripravila Zdravniško društvo ustanovitev krajevnega organizacije Rdečega križa v Mariboru. Preden pa bo sklican ustanovni občni zbor, je potrebno, da se prilavi najmanj 20 oseb, ki so pripravljene plačati po 30 Din letne članarine. Člane sprejema dr. Vilko Marin, zdravnik v Mariboru, Razlagova ulica 15. Dan in kraj ustanovnega obnega zbora bomo objavili kasneje.

u— **Ponovno gostovanje ge. Podgorske in g. Nučiča v gledališču.** Ker je imela premijera Tata tako ogromen uspeh, se to gostovanje ponovi v soboto za ab. A. v nedeljo popoldne pa za okoličane, da si tudi ti ogledajo to izredno efektno in izvrstno uspešno predstavo. Gostujeta prvakinja zagrebške drame ga. Vika Podgorska in ustanovitelj našega gledališča g. Hinko Nučič. — Zvečer bo zadnja repriza zabavne opere Jesenski manever z priljubljenimi bivšima članoma gđ. Marico Lubečevio in g. Cirilom Bratužem kot gostom.

u— **Tujsko - prometna zveza** za mariborsko oblast ima svojo letno glavno skupščino v soboto 4. maja ob pol 10. dopoldne v restavraciji glav. kolodvora v Mariboru.

u— **Prostovoljno je hotela v smrt** 40-letna Karolina J., žena bivšega trgovca. V noči od četrta na petek je zavrla 4 gramne veronala. Prepeljali so jo takoj v bolnico in zdravniki upajo, da ji bodo rešili življenje, čeprav je zavrla precejšnje količino tega pogubonosnega strupa. Nesrečnica je obupala nad življenjem zaradi težavnih gmotnih razmer v rodbini.

u— **Znižanje cen piva.** Zveza gostilničarskih zadrug mariborske oblasti le na svoji plenarni seji, ki se je vršila v četrtek, z ozirom na znižanje oblastnih doklad na pivo sklenila, da se bo prodajalo pivo odsej v mariborski oblasti po 9 Din, na dežel, kjer ni občutnih občinskih doklad, pa po 8 Din liter.

u— **Izredna seja mariborskega občinskega sveta** se bo vršila v torek 30. t. m. Na dnevnem redu je samo volitev davčnega odbora. Kakor znano, odmerja po novem davčnem zakonu pridobitno posebna komisija, kateri predseduje starešina davčne uprave in v katero pošlje mariborski občinski svet tri člane. V komisiji je tudi odposlanec finančnega ravnateljstva v Ljubljani. Prihodnja redna seja občinskega sveta pa se bo vršila v petek 10. maja.

u— **Mariborska strelška družina** bo v nedeljo 28. t. m. na strelišču otvorila sezono. Zbor članstva ob 9. na Trgu Svobode, odkoder bo odkorakal z godbo na strelišče. Avtobus vozi tja in nazaj. 624

Iz Novega mesta

n—Jadranska Straža bo priredila v nedeljo 28. t. m. dopoldne nacistični dan. Ker gre čisti dohodek v plemenite družbene namene, naj nikdo ne odkloni ponudene cvetke.

Iz Trbovelj

t—Zapisnega novega občinskega odbora. V torko popoldne je zapisal g. vladni svetnik Pinkava g. župana Sitterja in njegovimenovalne občinske odbornike. G. župan Sitter je pozival vse odbornike na složno delo v korist občine in v smislu proglasa Nj. Vel. kralja. Predlagal je, da se odposlje kralju udanostna brzojavka, kar je bilo sprejeto z velikim navdušenjem. G. Gustav Vodusek je nadalje izrekel za hvalo g. vladnemu svetniku Pinkavi za njegovo naklonjenost in pozornost, ki jo je vedno izkazoval trboveljski občini. Po izvršenih formalnostih se je vršila kratka seja, kjer so bili sprejeti nekateri nujni sklepi. V okrajno blagajno so bili izvoljeni g. Vodusek, Gustav, Gašparič Jakob in Malovrh Karol, v davčno komisijo pa kot člani gg. Pavlin Vinko, Roš Ferdo in Malogaj Anton in kot namestniki gg. Berger Ivan, Malovrh Karol in Planinc Anton. Od dala so se tudi dela pri blaginji in sicer je dobil elektrifike instalacije g. Klenovšek, vodovodne instalacije pa g. Guček. Pri slučajnosti je omenil g. župan Sitter, da čaka novi odbor mnogo dela, zato se bodo vršile občinske seje tudi pogostje. Na prihodnji seji bodo izvoljeni odseki.

t—Kum je posetilo pretečeno nedeljo nad 100 planincev. Večina je bila iz Zagebra, Trbovelj in Ljubljane. »Začasni meznari« g. Urbančič iz Trbovelj je nabral 61 Din za novo postojanko na Mrzlici. Vsem darovalcem iskrena zahvala! — SPD Trbovelj.

Sport

Ilirija ali Primorje?

Kdo bo letos prvak?

Jutri popoldne pade odločitev v tem vprašanju. Stotine belozelenih in črnobelih klubskih pristavev v prvi vrsti, pa tudi vsakega drugega, ki se kolikoli bavi s sportnim pokretom, je razgalilo do vprašanja. Ne manjka jih v obeh taborih, ki jim to vprašanje zadnji čas ne da več mirno spati.

Jutrišnja tekma prinese na vsak način definitivno rešitev.

kajti situacija v prvenstveni tabeli je takšna, da ne neodločen izid popolnoma izključuje. Kakor druga leta bodo to rešitev tudi letos pristajali zmagovalca pozdravili s prekipajočim veseljem, dočim bo drugi polovici pristavev ostalo — upanje na prihodnjo tekmo.

O izidih obeh velikih rivalov smo pisali nekoliže že včeraj. Oba kluba sta skrbno pripravila svoji moštvi na to odločilno bitko.

Prvenstvo brani Primorje.

ki bo gotovo dalo iz sebe vse, da si ga pribori drugič. Njegovo moštvo je izvršno trenirano, dobro vigrano, fizično močnejše od Ilirije — ter, kar je posebno važno, kompletno na razpolago. Na drugi strani je res, da

Ilirija ne more zgubiti

letos ničesar, pač pa vse dobiti. Zaupa lahko v sposobnost in navdušenost svojega moštva ter vrže lahko na tehnično ves čas svoje enajstotice. To govori močno v prilog Iliriji.

V vsakem primeru se lahko s precejšnjo gotovostjo računa na tesen rezultat v prid enega ali drugega moštva.

Dunajski sodnik Miesz

s svojo internacionalno rutino in odlično usposobljenostjo je gotovo primerna osebnost, da privede do tekmo v redu do kraja. Svojo

besedo bo imela publika

gotovo tudi jutri. Poostreni predpisi za redarstveno in rediteljsko službo, še v večji meri pa preudarni in trezni elementi med njim, bodo poskrbeli, da ne bo mogoče prekoračiti meje dopustnosti.

Pisali smo že, da postavita kluba v boj tri garniture:

ob 10.30 dopoldne igrata juniorski moštvi, ob 14.30 popoldne nastopita rezervni moštvi in končno

ob 16.15 zaigra prvi moštvi odločilno tekmo.

Igra se v vsakem vremenu.

Sportni drobci

Za mesec maj ali junij je namenjena tekma med reprezentancama Kaerntner-Fussballverband in LNPA ali pa med mestna tekma Celovec : Ljubljana. Pogajanja se niso zaključila. Maribor se pogaja posebej za medmestno tekmo s Celovcem. — Kaerntner-Fussballverband je dal inicijativno za medmestno nogometno tekmo v poročilo tekmovalni za srednjeevropski pokal. Sodelovala bi mesta Celovec, Gradec, Ljubljana in Maribor, in sicer iz vsakega mesta dva najboljša kluba. Sedaj se še čaka na stališče, ki ga bo zavzel Steirischer Fussball-Verband. Konferenca za določitev vseh podrobnosti bi se vršila v Mariboru.

Samo na višku nogometne sezone. V mnogih krajih se vrše v nedeljo odločilne bitke. Slovenija z napetostjo čaka na izid tekme Primorje : Ilirija. Zagreb ima s tekmo Gradjanski : Concordia svoj »derby«. Zanimivo je, da je Gradjanski za to tek-

ZVEČER za namakanje
Schichtova
ŽENSKA HVALA

pa je pranje gotovo!

ZJUTRAJ za izkuhavanje
Schichtovo
TERPENTINOVO MILO

Gospodarstvo

Projekt novega stavbnega reda

Udruženje inženjerjev in arhitektov je te dni izročilo ministru za gradbe projekt novega stavbnega reda, ki ga je na podlagi sklepa lanskega kongresa Udruženja izdelala posebna komisija 6 inženjerjev iz raznih sekcij Udruženja. Iz ljubljanske sekcije je sodeloval v komisiji gradbeni inženjerski inž. Otáhal. Glede na dejstvo, da vzhodni kraji naše države sploh nimajo zakonskih norm za gradbe in za izgraditev mest in naselbin in da so tudi v zapadnih krajih naše države ti zakonski predpisi nepopolni in zastareli, bi uveljavljanje novega enotnega stavbnega reda velike važnosti v gospodarskem in socialnem pogledu.

Načrt zakona vsebuje samo splošne pravne, administrativne norme, ki bodo enotne za vso državo, dočim je predvideno, da se ostali predpisi v okviru tega zakona izdajo regionalno po lokalnih in pokrajinskih razmerah, običajih in tradicijah, klimatičnih okoliščin, različenosti v materialu itd. Zakonski predpisi se nanašajo na regulacijo mest in naselbin, na gradbo cest, ulic, komunikacij, kanalizacij, na komasacijo, eksproprijacije in apropiacije zemljišč, na ohranitev gozdov in zelenja v mestih in na periferiji, na način gradbe različnih objektov, na gradbeno oblastvijo in gradbeno policijo. Načrt zakona ne vsebuje samo predpisov v interesu statične in požarne sigurnosti in solidnosti glede zgradb, temveč upošteva tudi moderne narodnospodarske, socialne, higijske in druge potrebe.

Ustanovitev angleške družbe za eksploatacijo bosanskih šum in za produkcijo umetne svile

Kakor smo že poročali, sta v torko 23. t. m. otvorili dve angleški velebanki Barclays Bank in Westminster Bank v Londonu skupnisko podjetje nove družbe »Chemical and Wood Limited« z deliško glavnico 1 milijon angleških funtov (276 milijonov Din), razdeljeno v 1 milijon delnic po 1 funtu, od katerih je predloženo v subskripcijo 725.000 delnic, dočim je ostalih 275 tisoč delnic prevzela neka skupina angleških in naših intelektualcev. Kot ustanovitelji figurirajo med drugim angleška družba »The Cornhill Issues Corporation Limited«, dalje znana francoska družba »Etablissements Kuhlmann« ter »Prva hrvatska Stedionica«. Kakor je iz projekta razvidno, je ustanovljeni konsorcijski odkupil od Prve hrvatske Stedionice 72 odstotkov delnic »Destilacije drva« d. d. v Tesliću v Bosni, ki ima koncesijo za »eksploatacijo 33.000 ha državnih šum. Kolikšna lesa v teh šumah bo zadostovala za obratovanje tvornice za 42 let. Obratne naprave v Tesliću, ki so pred vojno pripadale družbi »Holzwerk-Kohlungs-Gesellschaft« v Konstanzu, je Destilacija drva vzela od države v zakup do leta 1948. Ta koncesija pa je bila novemu lastniku podaljšana do leta 1971. V obratih v Tesliću se potom destilacije lesa izdeluje oglje, aceton, metilni alkohol, sredstva za denaturiranje, lesni katran, katranska olja, kreozol, umetna smola in koncentrirana acetna kislina po patentih dunajskega prof. dr. Suida. V prospektu se vrednost patenta »Suida« cení na 32 milijonov Din.

V zvezi s prevzemom obratov v Tesliću je namen novo ustanovljene družbe, da zgradi v naši državi prvo tvornico za umetno svilo. Po prospektu je baje dosežen sporazum z našo vlado glede zgraditve te tvornice kakor tudi glede zaščitne carine. Sedaj se vršijo pogajanja glede nakupa patenta za produkcijo umetne svile. Stroški za zgradbo tvornice bodo za enkrat znašali 280.000 funtov (65 milijonov Din). Tvornica bo zgrajena v roku enega leta. Za produkcijo umetne svile ima družba najboljšje pogoje, ker v obratih v Tesliću sama proizvaja največjane sirovine. Nova družba bo od svojih denarnih sredstev porabila 300.000 funtov za likvidacijo dolgov Destilacije drva, 290.000 funtov za tvornico umetne svile, 275.000 funtov pa za odkup delnic Destilacije drva.

Pravice stavbnih obrtnikov. Na podlagi odloka velikega župana Ljubljanske oblasti je mestni magistrat v Ljubljani k razglasu o pravicah stavbnih obrtnikov od 15. februara t. l. izdal pojasnilo, odnosno popravek, v katerem navaja, da je trgovsko ministrstvo z dopisom na Zbornico za TOI, odnosno z odlokom od 24. julija 1926 ugotovilo, da členi 12., 13. in 17. pravilnika za izvrševanje posameznih odredb začasne uredbe o pooblaščenih inženjerjih in arhitektih v nobenem primeru ne tangirajo obstoječih predpisov obrtnih zakonov. S temi odredbami se ne zasužuje prava gradbenih obrtnikov, ki so pravico za izvrševanje obrti dobili zakonskim potom in kateri imajo po obstoječih predpisih obrtnih zakonov točno odrejen delokrog. S citiranimi pravilniki niso bili razveljavljeni predpisi obrtnih zakonov, kajti jasno je, da se s pravilnikom ne daje spornimjati zakoni, ki so v veljavi. V smislu tega navodil opozarja mestni magistrat, da začasna uredba o pooblaščenih inženjerjih in arhitektih (Uradni list št. 100/1924) in pravilnik k tej uredbi (Uradni list št. 269, 1924) predpisov obstoječih zakonov nista menjala. Glede stavbnih obrtnikov veljajo torej še vedno vse pravice, ki jih jim pri-

znava zakon o stavbnih obrtih z dne 26. decembra 1893, drž. zak. 193 in ki v splošnem ureja koncesionirane stavbne obrti. Analogno tem navodilom ne morejo biti prikrajšani v svojih pravicah oni stavbni obrtniki, ki so svoje obrtne pravice pridobili po koncesijskih listinah, prelen sta bila Vodmat in Spodnja Šiška prikrajšana mestni občini, odnosno njenim notranjim stavbnim okrajem.

Velike melioracije pri Pančevu. V zvezi z gradbo velikega mostu preko Dunava pri Pančevu se ima izvršiti tudi melioracija bližnjega ozemlja ob Dunavu, s katero se bo pridobilo 40.000 orodov rodovitne zemlje. Naša vlada je sedaj ta dela oddala francoski tvrdki Batignolles, ki je stavila znatno cenejšo opornost kakor nemške gradbene tvrdke. Francoska družba bo morala priti z delom mesec dni po podpisu pogodbe. Stroške v višini 250 milijonov Din bo naša država plačala tvrdki v 30 letnih obrokih s 6 % obrestmi.

Velika mizarska razstava bo prirejena v okviru letošnjega vselejina v Ljubljani od 30. maja do 9. junija. Ugled in sloves naše domače mizarske industrije in obrti je že itak velik. Razstavljeni izdelki pa bodo pričeli, da je res na višku. Res, čudimo se, da se še najdejo nekateri, ki hodi v inčezmo po pretirano drago pohištvu. Razstava, ki bo pravi pohišten sejum, bo obsegala vse nijanse od najfinijejšega modernega pohištva pa do preproste spalnice.

Izplačilo 14. kupona agrarnih obveznic. Dne 1. maja bo zapadel v izplačilo 14. kupon 40dost. obveznic za finančno likvidacijo agrarnih odnosov v Bosni in Hercegovini od leta 1921. Izplačilo kuponov vsrjio, kakor običajno, davčne uprave. Poštna hranilnica z njenimi podružnicami, kakor tudi denarni zavodi zlasti pooblaščen.

Nazadovanje italijanskega izvoza avtomobilov. V prvi polovici zlasti pa inflacijski dobi se je italijanska avtomobilska industrija prav naglo razvijala ter so italijanske tvornice predvsem v izvozu dosegle prav lepe uspehe. Po deflaciji in stabilizaciji italijanske valute pa se je izvozna konkurentura naglo poslabšala. Vrednost italijanskega izvoza avtomobilov je l. 1926, znašala še 710 milijonov lir (34.200 komadov), l. 1927 je nazadovala na 605 milijonov lir (33.300 kom.), lani pa se je na 410 milijonov (28.280 kom.). Število izvoženih avtomobilov ni tako hitro nazadovalo, ker je pod pritiskom konkurence (zlasti ameriške) povprečna vrednost izvoženega avtomobila nazadovala od 20.760 Din lir v l. 1926 na 14.480 lir lani.

Težko stanje Nemške državne banke. Nemška državna banka je z večerajšim dnem povišala diskontno obrestno mero od 6,5 na 7,5 odst. To povišanje diskonta ni samo v zvezi z napetostjo na evropskih denarnih tržiščih, ki so jo povzročile odgovodi ameriških kreditov, temveč tudi z neuspehom pariske reparacijske konference. Ze v prvih 3 mesecih tek. leta je Nemška državna banka izgubila za 425 milijonov mark deviz. Odktok ameriških kreditov pa so se v aprilu pridružile še posledice neuspeha pariske reparacijske konference. Neopustljivo stališče nemške delegacije v tej konferenci je dalo številnim inozemskim bankam povod, da so dvignile znatne depozite v Nemčiji. Samo v prvi polovici t. m. je Nemška državna banka izgubila za nadaljnjih 325 milijonov mark deviz in so se tako zlate in devizne rezerve banke skrčile od 326 milijarde mark v početku na 251 milijarde v prvi polovici aprila. Zadnje dni pa se je situacija še poostila. Na zahtevo Nemčije se je predvčerajšnjim sestal transferni odbor, ki ima po Dawesovem reparacijskem načrtu pravico, v zaščito nemške valute začasno ustaviti transferiranje nemških reparacijskih plačil in s tem onemogočiti, da bi nakupi deviz po reparacijskem agentu ogrozili stabilnost nemške valute. Z zahtevom po aktiviranju te v Dawesovem načrtu predvidene transferne zaščite pa Nemčija ni usela, zato je bila Nemška državna banka primerana seči po najbližjem zaščitnem sredstvu, t. j. po povišanju diskonta. V koliko bo ta ukrep zavrl daljnji odtok deviz, bo pač pokazala bližnja bodočnost. Kakor znano, je bila pred kratkim povišana tudi diskontna obrestna mera v Poljski (od 8 na 9 odst.), v Avstriji (od 6,5 na 7,5 odst.) in v Madžarski (od 7 na 8 odst.). Naraščajoča napetost na evropskih denarnih trgih gotovo tudi pri nas ne bo ostala brez vsakega vpliva.

Oddaja prevoza, nakladanja, razkladanja in prekladanja vseh vrst monopolskega in drugega blaga se bo vršila potom direktnih ponudb pri monopolskem skladišču soli v Ljubljani. Ponudbe je vložiti do 7. maja. (Pogoji so na vpogled v Zbornico za TOI.)

Prodaja. Direkcija žum v Ljubljani sprejema do 13. maja ponudbe glede prodaje lesa. (Predmetni oglas je na vpogled v pisarni Zbornice za TOI.)

Dobave. Gradbeni oddelek direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 3. maja ponudbe glede dobave hrastovega kretniškega lesa. (Pogoji so na vpogled pri istem oddelku.) Direkcija državnega rudnika Zabukovec pri Celju sprejema do 8. maja ponudbe glede dobave 10.000 kg portlandskega cementa. Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: 15. maja pri direkciji

državnih železnic v Sarajevu glede dobave 330 m² ladijskega poda; 18. maja pri ministrstvu za vojsko in mornarico, oddelek za mornarico v Zemunu glede dobave bary in materiala za barvanje. (Predmetni oglas so na vpogled v Zbornico za TOI.) Dne 13. maja, se bo vršila pri komandi 45. pehotnega polka v Mariboru licitacija glede dobave živil (riž, ječmen, zdrob, lestenine, fižol, čebula, sladkor, kava, čaj, cikorija.) Pogoji so na vpogled pri isti komandi.

Borze

26. aprila.

Na ljubljanski borzi je bilo danes nekaj več potrebe v devizah na London, Prago in Curih, v ostalih devizah pa ni bilo prometa. Vse je krila Narodna banka. Deviza na London je znatneje popustila, in sicer od 276,40 na 276,27 deviza na Dunaj pa se je za malenkost okrepila. Med efekti so bile tobačne srečke zaključene po 80 (včeraj po 65).

Na zagrebškem efektivnem tržišču je Vojna škoda v splošnem obdržala včerajšnje tečaje (v Beogradu se je napram včerajšnjim tečajem okrepila). Promet je bil slab ter je bil zabeležen zaključek samo za kasa po 420, dočim je za aranžma notirala 419,50 do 421, za maj pa 423,50 — 424,50. Tudi v ostalih državnih papirjih ni bilo prometa. Med bančnimi vrednotami so bili običajni zaključki v Prastedionu po 850, v Srpski po 147, v Zemaljski po 136, v Unionbanki po 208 in v Jugobanki po 84,50. Med industrijskimi vrednotami je bila zaključena samo Slavonija po nižjem tečaju 430, dočim je tendenca v ostalih lesnoindustrijskih vrednotah dalje prilijčno čvrsta. Trboveljska se je okrepila na 400—467,50 brez zaključka.

Devize in valute

Ljubljana. Amsterdam 22,875, Berlin 13,50, Brusel 7,9068, Budimpešta 9,926, Curih 109,44—109,74 (109,59), Dunaj 7,9978, London 275,87—276,67 (276,27), Newyork 56,805 Pariz 222,47, Praga 168,10—168,90 (168,50), Trst 298,30.

Zagreb. London 275,86 — 276,66, Newyork 56,701 — 56,801, Pariz 221,47 — 223,47, Milan 297,245 — 299,245, Curih 109,44 — 109,74, Amsterdam 22,875, Berlin 13,485 — 13,515, Dunaj 7,9828 — 8,0128, Praga 168,1 — 168,9, Budimpešta 9,911 — 9,941.

Curih. Zagreb 9,125, London 25,2075, Newyork 519,475, Pariz 20,3075, Milan 27,20125, Berlin 123,14, Dunaj 72,975, Praga 15,3725, Bukarešta 3,08, Budimpešta 90,56, Sofija 3,74875, Varšava 58,22.

Elekti.

Ljubljana. Celjska 158 den., Ljubljanska kreditna 123 den., Prastediona 850 den., Kreditni zavod 170 den., Vevče 120 den., Ruče 250—260, Stavbna 50 den., Šešir 105 den., Srbske tobačne srečke iz l. 1888, 80 zaključek.

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda aranžma 419,5 — 421, kasa 419,5 — 421, za maj 423,5 — 424,5, za junij 447 — 448,5, investicijske 86,5 — 87, agrarne 54,25 — 55; bančne vrednote: Prastediona 850 — 860, Srpska 147 — 149, Kreditna 93 den., Zemaljska 136 — 137, Hrvatska 50 den., Poljo 16 — 17, Union 207 — 208, Jugo 84 — 85, Ljubljanska kreditna 123 den., Narodna 800 — 8200; industrijske vrednote: Gutmann 203—205, Slavski 104,5—106, Slavonija 4,5 — 5, Nar. šumska 40 bl., Drava 497,50 den., Šečerana 455 — 465, Vevče 125 den., Isis 20 — 23, Dubrovačka 550 — 560, Jadranska 580 den., Union (Osijek) 180 — 185, Brod vagon 270 bl., Trbovelj 460 — 467,5.

Beograd. Investicijske 86,5 — 87, agrarne 54—55, Vojna škoda 419,5 — 420, za maj 423,5 — 424, Narodna 8200.

Blagovna tržišča

Ljubljanska blagovna borza (26. t. m.). Les: Tendencja čvrsta. Zaključenih je bilo 15 vagonov, in sicer 12 vagonov rezane jelovine in 2 vag. tramov. Deželni pridelki: Tendencja nespremenjena. Zaključenih ni bilo. Nudi se pšenica (slov. post. mlevska skala tarifa, plač 30 dni, 80 kg): baška pramp. po 287,5 — 290, za maj po 292,50 — 295; moka: »Oge, lve, Ljubljana, plač po prejemu po 410 — 415; koruza; laplatska, slov. post. za maj po 322,50 — 325, za junij po 317,50 — 320, za julij — september po 310 — 312,50, baška, slov. post., plač. 30 dni, promptna po 310 — 315,50, za maj po 315 — 317,50; oves: baški, slov. post., navadna vzvina po 295 — 300; ječmen: baški, vzimni, 67,68 kg po 330 — 332,50.

Mariborški svinski sejum (26. t. l.) Dogon: 251 svinj, prodanih 153. Kupčija je bila precej živahna. Cene: kg žive teže 10—12,5, mrtve teže 16—17 Din.

Novosadska blagovna borza (26. t. m.) Tendencja nespremenjena. Promet: 20 vag. pšenice, 17 vag. koruze, 7,5 vag. otrobov in 3 vag. moka. Pšenica: baška 240 — 245; banaška, pariteta Vršne 237,5 — 240; sremska 244 — 248, Oves: baški 240 — 245; banaški 237,5 — 240. Kuruza: baška in sremska 257,5 — 260; za maj 260 — 265; za junij 267,5 — 270; banaška 255 — 257,5. Moka: baška »Oge in »Oge« 340 — 350; »2« 320 do 330; »5« 300 — 310. Otrobi: baški in sremski 180 — 182,5; banaški 177,5—182,5.

Dunajska borza za kmetijske proizvode (25. t. m.) Pod vplivom prijaznejših inozemskih poročil, je bila tudi na dunajski borzi tendencja nekoliko prijaznejša, vendar je promet ostal minimalen. Cene so v splošnem ostale nespremenjene in tudi uradni tečaj so ostali isti kakor včeraj.

VREMENSKO POROČILO

Meteorološki zavod v Ljubljani, 26. aprila 1929. Višina barometra 308,8 m.

Kraj	Čas	Barom.	Temper.	Rel. vlažn.	Smer vetra in brzina v m in sek.	Oblakno 0—10	Padavine
Opazovanja							
Ljubljana		761,6	7	70	S 4	10	dež 0,1
Maribor		760,9	6	70	E 6	10	dež
Zagreb	8.	761,9	7	80	NE 1	10	dež
Beograd		761,6	11	70	mirno		
Sarajevo							
Dubrovnik							
Skoplje	7.	763,9	11	70	mirno	1	
Split		762,0	13	70	ESE 6	3	

Najvišja temperatura danes v Ljubljani 10, najnižja 6,4. Solnce vzhaja ob 5,0, zahaja ob 18,59, luna vzhaja ob 22,10, zahaja ob 5,56.

Dunajska vremenska napoved za soboto: Pretežno oblačno, semintja deževno vreme. — Temperatura se bo dvignila.

Kulturni pregled

Češki igralci v Ljubljani

Pred gostovanjem ge. Dostalove in
gg. V. Vydra in J. Vojte.

Troje slovečih igralcev Narodnega divadla v Pragi bo gostovalo dne 29. t. m. v ljubljanski drami: ga. Leopolda Dostalova in gg. Václav Vydra in Jaroslav Voita.

Sedemnajst let že zasledujemo njihovo delovanje. Poznam vse boje, razočaranja in uspehe čeških igralcev, pa lahko smelo trdimo, da sem le prav redko spoznal tako resno umetnico kot je Leopoldina Dostalova. Iskrena, pametna, značajna žena! Nikdar ni zadovoljna s seboj, vedno stremi višje in višje. Je v neprestanem razvoju. Vsak uspeh je za njo normalen. Njena umetnost ni valovita, nežna, ni polna vedrine. Dostalova ljubi trde, odločne in otožne akcente. Besede ji zvene ostro kakor udarci s sabljo. Razvijala se je stopnjama ter je dosegla višek v ulogah Sofokla, E. O'Neill in K. Čapka (»Stvar Makropulos«). Njena stvariteljska sila se je najbolj zgostila v »Elektrici«. To je bil cvet hribov, ki se je pelagoma — v viharju strasti in maščevanja — pretvoril v požar. Tisto, kar je v ženi praprvočnega in elementarnega, je prišlo v »Elektrici« do polnega izraza. Na videz hladno, a v resnici polno demokratske erotike, smo jo videli v Čapkovih »Stvari Makropulos«. Tajinstvena, nedoumljiva, strahotna je bila Dostalova v tej ulozi — vzlic temu smo občutili na koncu, da tudi v tem jadrnem, okrutnem bitju utripa izmučeno človeško srce. Se višje se je povzpela v ulogah Anna Christie in v ženi — ljubimki — »Farni pod jagnjedi«. Tu je Dostalova dala duška svojem nagonu, svoj vrelci krvi. Tu je triumfirala.

Václav Vydra se lahko po sili in talentu primerja z Dostalovo. Tudi on se je mučil, predno je našel samega sebe. Zasledoval sem njegov razvoj od Strindberga pa vse do Shakespeara in O'Neill. Bile so uloge, ki jih ni maral. Igral jih je zato, ker je moral; toda uloge, ki so bile v skladu z njegovim nemirnim, prečnim temperamentom, je podal s tolikšno prepričljivostjo, tako monumentalno in občutno, da nas je globoko pretresel. Ostale so nam v spominu kakor izklesane. Nismo jih pozabili. Živo se spominam četa Beatrice Cenci. To ni bil človek; bil je jeklo, železo. Kakor da je nakelj zvenel pod klavirno. In v »Idiotu«, podmolki, mistični Rogžin v »Idiotu«. In kapitan v Strindbergovem »Smrtnem plesu« — ni bil to klobuč živček, ki se je krčil pred našimi očmi? In koliko človeškega je pokazal v Rollandovi »Slavi ljubini in smrti«! In spet: kakšna razlika, če se ga spominimo kot mornarja — potepuha v »Anna Christie«, delu ameriškega dramatika O'Neill! Tu je morda kakor tiger, ki se je vrgel na plen. Za njega pomeni ljubizen: ali osvoboditi ali ubiti. Vydra je besnel, pustošil, davil v dramah O'Neill. Je poln instinkta kakor zver, ko zavoha kri. Takšnega se ga spominjamo tudi iz »Orela«. Tak igralce pa je lahko tudi prikupni, mehkostrni dobričina, kakor na koncu zadnjega dejanja Shavovega »Cesarja in Kleopatre«. In Jaroslav Voita? On je kakor rojen za vse karakteristične uloge, naj bodo smešne ali tragične. Zlaj se mu morate smetati, zdaj vas prisili h ginitju. Pravi slovanski igralec! Njegov največji uspeh je bil »Gospod župnik«. Če se prav spominjam, so dajali ta komad z vojno 100 krat. V »Anna Christie« je kot pijanec in nasilnež razgibal vse gledališče. Pravi tip, kakor ga srečujemo v velikih pristaniščih. Odzibalo ga je morje. Namestu mleka je pil, sesal, žrl žganje. Ali pa v »Farni pod jagnjedi«, ko raste iz tal kakor steblo. V tej ulozi je Voita posebil silo zemlje. Monumentalnost je dosegla tu svoj višek.

Božo Lovrič.

Obisk beograjskih književnikov

Kakor smo že zabeležili, se pripravljajo obisk skupine članov beograjskega PEN-kluba, ki jih je povabil ljubljanski PEN-klub, da seznajajo naše občinstvo z vodilnimi smerni v najnovejši srbski književnosti. Prihod predstavitev srbske literature v Ljubljano je tem važnejši, ker bo ob istem času tudi sestanek vseh PEN-klubov v Jugoslaviji, na katerem bo Zagreb zastopal s 6 delegati. Posvetovanja ne bodo v zvezi samo z reprezentanco Jugoslovenov na velikem mednarodnem forumu PEN-klubov, marveč se bodo brez dvoma obravnavala tudi vprašanja, ki so v ozki zvezi z domačimi literarnimi vprašanji ter s problemom našega kulturnega zbljevanja.

Knjiga o slovanskem slovstvu

(Frank Wollman: Slove-nost Slovanu. Za-
ležba Vesmir. Praga 1928. Str. 280. Cena
52 Kč.)

Zalozba »Vesmir« v Pragi se je lotila velikega dela, ki naj poila v petih obsežnih knjigah »kulturno sliko slovanskega sveta«. Kot prvi del je izšla lani Bidlova »Zgodovina slovanskega«, drugi del, ki smo ga ravnokar prejeli, obdeluje »Slovstvo Slovanov«, tretji del bo obsegal zemljepis, statiko in državno ureditev, četrti slovanske jezike, peti filozofijo, likovno umetnost, glasbo in narodopisni pregled. Delo je v rokah vsečakov, čeških vseučilišnih profesorjev, ki na ta način lepo vrše svojo nalogo, odgovarjajoč tradicijam iz časov Dobrovskega in Safarika, ko je imela Praga postati središče slavistike.

Slavistika pa ni bila v Pragi nikoli samo veča, ampak živ del kulturnega narodnega življenja, izraz čustva in narodne zavesti in, daji je v preteklosti morebiti vsled tega včasih trpela njena znanstvena stran, je zato v popularizacijo globe posegala v razvoju narodnega napredka in vplivala tudi na druge slovanske narode, posebno na nas, ki smo od prvih začetkov ostali z njo v najbližjih zvezah. Tako je tudi to delo namenjeno širšim intelektualnim krogom, ki se žele seznajati s slovanskim svetom in v glavnih potezih spoznati kulturni razvoj in sedanjí položaj. Zato je vsak del zase nekaj pregled in obravnava naše preteklosti, kar je zelo primerno za naš čas, ko smo stopili v novo življenje.

Slovstvo Slovanov! Danes je to obširno prostrano polje od adrijskega in severnega morja čez pol Evrope tja do sibirskih taj in tihega oceana. Pred sto leti je Safarik, ta veliki duh prebujajočega se slovstva, prvi skušal omogočiti delo, ki bi

Določeno je že, da bodo na akademiji srbske književnosti v Narodnem gledališču nastopili naslednji odlični literatje: kritik Milan Bogdanović z uvodno besedo ter gg. dr. Izidora Sekuličeva, Jovan Dučić, Gustav Krklec, Milan Kasanin in Todor Manojlović z recitacijami svojih karakterističnih spisov.

Po prvotni zasnovi bi imeli priti srbski književniki v Ljubljano koncem aprila ali prve dni maja. Zaradi nekaterih važnih prireditvev ob tem času pa se je predlagal nov datum sredi maja, ki pa ni obojestransko fiksiran. Razglašen bo v teku prihodnjih dni.

Sigurno je, da bo ta prvi obisk delegacije srbskih literatov blagodejno utrdil naše literarne stike z Beogradom, ki so v zadnjem času živahnjeji nego kdaj poprej!

Zagrebsko pismo

Za medsebojna gledališka gostovanja. —
»Voponec« na zagrebškem odru.

Zagreb, koncem aprila.

V čemem dolgačasu zagrebškega gledališča se je zaokrillo nekaj vedrine, življenja in radosti. Minulo soboto je bila v »Molom kazališču« premijera Ben Jonsonove »Voponec«.

Ne vem, ali je še kje na svetu, izvzemši v naši deželi, nonstruozni slučaj, da protagonisti gledališča nekega mesta pozna občinstvo drugega mesta — v najboljšem primeru — zgolj po imenu. Pri nas je tako in na to dejstvo opozarjamo vse premalo.

Ce se tu in tam zgodi čisto po naključju, da pride ljubljanska altistka gostovat v Zagreb, tedaj se je to zgodilo samo zbog tega, ker jo je Zagreb nujno potreboval, ne pa zato, ker je hotel seznaniti svoje občinstvo z umetnico sosednjega mesta. Če se kdaj pa kdaj zgodi, da gre Vika Podgorska iz Zagreba gostovat v Ljubljano, tedaj je to sigurno samo zbog tega, ker je Vika Podgorska že iz prejšnjih časov znana v Ljubljani ter ima osebné zveze z gledališčem in občinstvom. Toda splošne akcije za spoznavanje po medsebojnih gostovanjih pri nas sploh še ni bilo.

Repertoar zagrebškega in ljubljanskega gledališča je precej istovesten. (Sicer je res, da je ljubljanski v zadnjih dveh sezonah naprednejši in literarnejši od zagrebškega!) Ali se ne bi mogli v tem repertoarju izmenjavati vsaj protagonisti? Kako bi pač zaradi tega rastle zanimanje za gledališče tam in tu!

I zagrebško in ljubljansko gledališče imata zelo dobre režiserje. Ali ne bi bilo zanimivo, da bi se tudi režiserji zamenjavali? Ali ne bi bilo in za publiko in za kritiko ne navadno interesantno, spoznati stremljenja, ideje in tvorbe režiserjev, ki jih še ne poznamo? Da niti ne omenjamo medsebojnih gostovanj celih ansamblov.

Tako medsebojno približevanje in spoznavanje bi zaviselo le od malce dobre volje merodajnih činiteljev. Dokler pa tega ni, se bomo zadovoljili vsaj s tem, da vam predstavimo povodom uspele predstave »Voponec« z najkrajšimi opazkami zagrebške protagoniste te slovenski javnosti dobro znane komedije.

»Voponec« je režiral Tito Strozzi, danes najaktivnejši in edini prvovrstni režiser — poleg Ive Raica — na zagrebškem teatru. Strozzi je priden, marljiv, prava gledališka kri. Ambiciozen in visoko kulturno nosi kot režiser na sebi skoraj pretežni del repertoarja obeh zagrebških gledališč, ker režira tudi opere. Modereza po nazorih, poln gledališkega teoretičnega znanja, je postavil »Voponec« na oder v vedrem ritmu, v razigranem tempu, v efektnem aranžmanu. Svojo vlogo Mosce je odigral na rekord živahnosti in temperamenta.

Naslovno vlogo »Voponec« je igral Branko Tepava. Nekot član mariborskega gledališča, pozneje upravniki varaždinskega mestnega teatra, je prišel v Zagreb pred tremi, štiri leti in zavzel kmalu eno prvih mest med karakternimi igralci zagrebškega ansambla. Talentiran in inteligenten, kakor je, je umel v svoji vlogi združiti dva pola zlobnega in skopega Levantina in v svojem pretvarjanju enako kot v razposajeni zlobi obvaroval edinstveno, močno in interesantno linijo.

August Čilič je odlični groteskni komik. Svojo vlogo Corvina je izdelal po režiserjevi intenciji. Moč njegove komike je nedolgovarjajoč, komaj se pojavi, že vzbudi burjo odobravanja in ovacij.

Strahinja Petrović je igral Corbaccia. Je že na glasno kot klasičen interpret komičnih

starev. Z mnogo duha in inteligence izdeluje vsako svojo vlogo; s Corbacciom je izpopolnil svojo galerijo odličnih tipov z novo senzacijo.

Franjo Sotošek, ki je prehodil vse stopnje igralskega ustvarjanja, igralec z mnogo prirojenega talenta, vedno simpatičen in zmerom na višini, je igral topot manjšo vlogo sodnika. Igral je v odlični maniri z diskretnim prizvokom komičnega.

V ostalih manjših ulogah so bili uspešno zaposleni Emil Karasek, Jovan Gee in Alfred Grünhut.

Velpone ima med svojimi »dramatis personae« zgolj dve dami. In obe sta v zagrebški uprizoritvi mojstrsko delo igralske interpretacije.

Colombo, Corvinoovo ženo, je odlično podala gospa Ela Hafner — Gjermanovičeva. Izvzelirano in z nepozabnimi finesami je visela na robu poštene resnobe in glupe komike. Njena kreacija je bila dogodek prve vrste.

Kurtizano Canino je igrala popularna zagrebška »Scampolice« gđ. Nada Babičeva. Uloga nagajive in zvite, vsekakor preračunljive žene ne gre docela v žanr njenih tipičnih kreacij, vzlec temu je dala prepričevalno in iskreno interpretacijo z mnogo srčnosti in gorkote, kakor to ume samo Nada Babičeva.

Tako smo se tedaj malo in površno seznanili z nekaterimi izmed dobrih zagrebških igralcev. Nemara je prav, da jih prej spoznate tako — morda se bo vendarle uresničila zasnova o medsebojnih gostovanjih. V tem primeru vam ne bo loho čisto tuji. Moj bog, saj smo vendar sosedje! Ka. Mesarić.

Theodore Dreiser, največji romanopisec sodobne Amerike

Theodore Dreiser je danes najboljši pripovednik sodobne Amerike.

O ameriški kulturi vladajo pri nas kaj različni pojmi. Po večini jo označujejo za površno, polovičarsko, senzacionalno, duševno prazno. To mnenje nastaja zaradi tega, ker 1.) premalo poznamo ameriško kulturo in 2.) imamo smolo, da so pri nas najbolj popularne tiste strani ameriškega kulturnega življenja, ki so kritične in ki jih dobri Američani sami ne marajo.

In vendar: v deželi, kjer se baje vse meri po dolarju, imajo zelo bogato, mnogo obetajočo pesništvo; (ne pozabimo Whitman). Zadoštuje, če si ogledamo francosko Antologijo ameriških pesnikov (izšla lani pri Kra v Parizu); — odkrili bomo marsikaj velikega in lepega in v primeri z Evropo — novega, samorastlega. V prozi gospodujeta Theodore Dreiser in Sherwood Anderson, pisatelja najvišjih evropskih kvalit.

Dreiser je nesporno največji današnji ameriški romanopisec, nemara celo sploh največji živeči romanceljer na vsem svetu. Hud superlativ, toda — vzemite ga in čitajte! Imenujejo ga »ameriški Zola«. Toda Zola jev naturalizem je bil opisen, ornamentalno — mozaičen in naiven, neznanstven po duhu, dočim je Dreiserja sama natančnost in treznost.

Dreiserjev največji roman »Ameriška tragedija« ima okrog 1200 strani gostega tiska. S to velikostjo je v lepeh skladu močnost temperamenta. Kakor je v Ameriki vse veliko, od donebnic do Lindbergha, tako je tudi Dreiserjeva pripovedovalna umetnost širokopotezna, kolosalna. Vzlic banalni snovi in čudovito mirnem izrazu je Dreiserjev temperament skoro enak temperamentu Dostojevskega.

Dreiser je genij ameriške zmernosti. Njemu svetovno pripovedništvo zahvaljuje za novost, ki se je mogla v tako čisti obliki poroditi samo v Ameriki: opisuje človeka z vsemi njegovimi hudobnostmi in podlostmi, z banalnostmi in nelepimi predrinostmi, z zatajevano sebičnostjo, ki daje duhu narkotični zanos in doživljaja. Človek je strašen, skoraj nepopravljiv sebičen. — To bi bila »zolaievska« Dreiserjeva teza. Čisto ameriška je v melanholiji, ki izvira iz tega občutja. Vzlic temu pa je Dreiser tako objektivni, da se ne udaja pesimizmu. Z enako zmernostjo in treznostjo opisuje dobro in zlo; daleč je od vsake filozofije. In prav v tem je skrivnost, zakaj nas močnata proza Theodora Dreiserja tako silno pretrese.

Primerjali so ga s Proustom toda Prousteva objektivnost ni taka... ni ameriška

smeri v prosvetljeni dobi. — VI. Romantični prepored. (1. Ideje dobe. 2. Estetični in zgodovinski filozofski temelji. 3. Slovanska ideja. 4. Dostojevski narodna individualizacija. 5a) Duh prostornosti, p.ezije. 5b) Razdor med sanjami in življenjem, titani, boj za narodno in socialno svobodo. 5c) Historizem v drami in romanu.

VII. Tendenčni realizem.

VIII. Romantična sinteza in kozmopolitizem.

IX. Moderna (1. Ideje tvorbe. 2. Tvorba) Wollmanova knjiga je torej prvi poskus podeti slovstvo Slovanov kot celoto, ki se je razvijala deloma pod skupnimi deloma pod različnimi tujnimi vplivi, na katere je reagirala psiha naroda, izrazujoča v besedi svoj lastni jaz, kakor ga je čutila v duhu kraja in časa, oz. kakor je odmevalo v nji zunanje življenje, občuteno in pojmovano v narodu samem, ali v njegovih glavnih besednikih, glasnikih in voditeljih, pesnikih in pisateljih. V tem oziru je to zanimiv poskus, ki zahteva ne le obširnega razgleda in globokega poznanja posameznih literatur, ampak tudi široke koncepcije in sintetičnega podajanja, da moremo pregledati ves naš široki svet tako rekoč z ene točke, na katero nas postavi pisatelj. Zato nudi knjiga pravi užitek posebnim čitateljem, ki so mu posamezni pojavi že znani, in gleda v ta bujni pisani svet duhov snb specie aeternitatis, ki določa vrednost del in oseb.

Ime pisateljeva nam ni znano. Podal je iz našega jugoslovanskega kulturnega sveta že troje velikih del. (»Slovenska drama«, »Srborvatska drama« in »Bolgarska drama«) s temeljitostjo, ki nas je presenetila. Tako je imel priliko seznaniti se tudi z našim drugim slovstvom. V splošnem moremo reči, da je dal vsakemu naših velikih mož odgovarjajoče mesto in kljub ogromnemu gradivu, ki ga je bilo treba podati na tako odmerjenem prostoru, omenil vse, kar je bistvenega in važnega na polju naše literature. Nad 1000 imen našteva seznam na koncu knjige — razume se, da niso imeno-

Vrhu tega so v »Ameriški tragediji« poglavja, ki očitujejo vse tipične ameriške lastnosti pa so hkrati tudi polna silne človeške lepote. Čitatelj mora občutiti celo Ameriko: življenje je čudno, v znatni meri hudobno, kruto, človek ima kaj opasne lastnosti — toda življenje je včasih lepo, nepopisno lepo. Pod objektivnim, neomajno kritičnim Dreiserjevim pogledom vre ogromna poezija vsakdanosti.

Dreiser je prav za prav veliki, nekam kameniti filozof, tragik, ki ni po evropsko raznežen, da bi šel v estetično iskat utehe: on doživlja v sebi tragedije z isto otopelo radostjo kot nekoč antični dramatik. Če hočete doumeti tragično močnost vsakdanjega življenja in njegovo lepoto, tedaj čitajte Dreiserja.

Junak »Ameriške tragedije« je tip povprečnega človeka, dokaj lokevega, ki pa nima večjega življenjskega talenta. Njegova slabost je v tem, da ne more našti določene cilja in se peha le za slučajnimi smotri. Zaman se preriva na družabno površje. Okoli njeza vrvi ogromna množica raznih oseb ki jih Dreiser riše bolj živo, neposredno, nego plastično in lasno. »Ameriška tragedija« je roman v klasičnem pomenu besede, z obilnim dečanjem, dosodki in ljudmi, — moččen kot življenje samo. Roman dolarskega snobizma, grozne tiranije javnega mnenja, krute brezobzirnosti potrdilo starega reka »človek je človeku volk«. Evropa — a množa hušja in krutejša, zahrbtniša in usodnejša.

Sila s katero je Dreiser literarno obdelal to življenje, je tako nasilna in napadalna, da čitatelja popolnoma osvoji in ga preveri, da je Amerika taka in da ne more biti drugačna. Baš v tej sili vidimo znak genija Dreiser je veliki umetnik in hkrati močan intelektualec, objektivni in hladni, a v končni melanholiji ki to zapušča v čitatelju, ves toplej in človeški.

Po V. Rafielu.

Med literati

Joseph Conrad v domačem življenju.

Vdova po slavnem angleškem pisatelju Josephu Conradu je izdala v Londonu knjigo spominov in anekdot z naslovom »Joseph Conrad, takt, kakršnega sem poznala.« Ta knjiga vsebuje vse polno zanimivih podrobnosti. Med drugim izvemo iz nje, da se Conrad ni mogel nikdar spomniti leta in dneva svoje poroke.

Knjige, namizni prihi, pohištvo, police — vse je bilo ožgano od cigarete in vžgalice, ki jih je Conrad brezbržno metal okoli sebe. Kajkrat si je zažgal tudi obloko; ali se je orl ob razgorelo peč ali pa je zamišljeno vteklil v žep — kakopak, poln papirja — še gorelo vžgalice. Conrad je tudi vedno zadrževal, da lahko piše samo v konalnici. Zapiral se je tja na več dni in rodbina se je morala zadovoljiti z umivalnikom ali kadmi.

Ali je Conrad res nisl v konalnici? Ali pa je nemara spuščal po vodi papirnateladice?

Stari mornarji (Conrad je bil dolga leta mornariški častnik) razodevajo včasih take in podobne slabosti.

Bernard Shaw in igralka.

Bernard Shaw nikogar ne štedi; tudi svojih tovarišev.

— Ali vidite tisto le mlado igralko? — ga je vprašal njegov prijatelj.

— Da.

— To je ljubica dramaturga N.

Bernard Shaw je odvrnil sarkastično:

— Zares? Misli se, da pri nji lahko spi samo občinstvo.

Najslavnejši novinar.

Pred petdesetimi leti je umrl eden najslavnejših novinarjev 19. stoletja Villemssant, ki je bil glavni urednik pariškega »Figaro« v njegovi najbolj cvetoči dobi.

Ta mož je delal ob neki priliki:

— Pes, ki so ga povozili na bulvarju, zanima Parizane bolj nego potres, ki je razrušil celo mesto v Ameriki.

Pierre Dufay, ki je ob petdesetletnici Villemessantove smrti ponovil te besede v »Mercure«, vprašuje:

Takrat je bil tak duh časa. Ali se je posihmal mnogo izpremenilo?

Neumoren pisatelj.

Često se trdi o kakem pisatelju, da je neumoren. Neki odlični francoski pisatelj, ki je po letih še precej mlad, vzbuja pozornost po silni plodovitosti: Ne odpreš časnika, da ne bi bilo njegovega članka, ne revije, da ne bi bilo njegove novele, da ne govorimo o romanih...

— Kako neki delate toliko? so ga vprašali ondan v nekem salonu. — Ali ste res neumorni?

— To je kaj preprosto, — je odvrnil. — Če se mi utudi desnica, pa pišem z levo.

vani prav oni, ki so kdaj delali na polju slovanskega slovstva, zato pa je splošen pregled tem bolj temeljit in izrazit. Posebnost tega pregleda je, da sega prav do najnovejših dobe, da nam nudi tudi glavne poteze in predstavitelje sodobnosti in razkriva nove mlade sile, ki se pojavljajo na obzorju.

Slovstvo Slovanov! Pred sto leti v svojih začetkih, danes ogromna kulturna sila slovestva. Nismo služili samo sebi. Izpolnila se je beseda Kollarjeva o človečanstvu kot bistvu slovanske duše. Riformacija, dubrovniško slovstvo, srbska narodna epika, poljska romantika, ruski realizem, slovanska moderna — to so dokazi velikega narodnega duha, ki se je sedaj v tem sedaj v drugem narodu javljal, boreč se za najvišje ideale človeštva. Kot plod tega boja je ostalo slovstvo, ki tvori našo duhovno zgodovino in bo za vselej vir žive sile, prebujajoče se v duhu časa in večno iskanje novih višjih svetov za one, ki prihajajo Bili so časi, ko je mogla zapadna Evropa z nekim preziranjem gledati na vzhodni slovanski svet ki je hvaležno sprejel njeni darove in s podcenjevanjem samega sebe skušal po svoje ponavljati tute besede. Danes so uloge skoraj zamenjane. Slovanski duh je postavil zgradbo, ki ni le svetleč nezogovet genija, ampak tudi žarišče novih žarkov, ki sega daleč v zapadni in zapadli svet. Zanimivo je, kako je iskala iskra brenžanskega plamena v teku stoletij tal sredi slovanskih narodov, da se razori v svetem ognju kulture in prosvete. Prvi svit prihaja od iztoka, zažari na Veliki Moravi, skoraj v središču slovanskih naselbin, a vihar jo zanesa nazaj na Balkan, kjer dobi v Bolzarii svoje zavetje, da od tam seže v sosedne srbske pokrajine in končno v daljni Kieve, kjer nastane središče ruske kulture in s tem temelji vzhodno slovanske pravoslavne cerkvene književnosti. Zapadni Slovani med tem postajajo plen tuje cerkve in države, pa zgori nova iskra v Pragi in kmalu na to grmada v Kostnici.

Repertoarji

LJUBLJANSKA DRAMA.

Začetek ob 20.

Sobota, 27.: Zivi mrtvec. Poslovilna predstava g. Rogoza. Izven.

Nedelja, 28.: Bitka. Premiera. Premierski abonma.

Ponedeljek, 29.: Ana Christie. Gostovanje članov Narodnega divadla v Pragi. Izv.

Torek, 30.: Zaprt.

LJUBLJANSKA OPERA.

Začetek ob pol 20.

Sobota, 27.: Zaprt.

Nedelja, 28.: Cigan baron. Gostuje g. Iličič. Izven.

Ponedeljek, 29.: Zaprt.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sobota, 27.: ob 20.: Tat. A. Gostovanje g. Vike Podgorske in g. Hinka Nučiča.

Nedelja, 28.: ob 15.: Tat. Kuponi. Gostovanje g. Podgorske in g. Nučiča. — Ob 20.: Jesenski manevar. Kuponi. Gostovanje gđ. Lubejeve in g. Bratuša. Zadnjikar.

Ponedeljek, 29.: Zaprt.

SENTJAKOSKI GLEDALIŠKI ODER.

Sobota, 27.: Tat. Abonma.

Nedelja, 28.: Tat. Izven.

Popravek. V poročilu o koncertu Zikovega kvarteta je ostala napaka v letnici poleg Debussyjevega kvarteta, ki naj se glasi pravilno 1893, mesto 1910, zato je tudi razumljivo moja opazka glede presenetljivosti tega dela v takratni glasi.

L. M. S.

»Die Literatur« in nemška temeljitost. Proslula nemška temeljitost potrjuje včasih s čudnimi izjemami pravilo. Tako je izšel v 1. številki letošnjega letnika berlinskega mesečnika »Die Literatur« literarni dopis iz Jugoslavije, prav za prav iz Beograda, posvečen srbski literiki. Kdor se je v prvem hipu razveselil te redke pozornosti, je doživel takoj v drugem hipu razočaranje. »Die Literatur« je objavila v letu 1929 dopis, ki ji ga je poslal njen sodružnik I. 1924. Zato pripoveduje o proslavi stoletnice Branka Radičevića, o smrti Alekseja Santica, o dogodkih, ki so zdaj že pozabljeni, o »sevežih« izjavah pesnikov, ki so že nekaj let pod grudo, itd. Pel je bilo treba, predno je srbska lirika prišla na vrsto. Redakcijske nezdode, ki se ne dogajajo niti na Balkanu.

»Misao« je izdala 3/4 številko z obilno vsebino. M. Trivunac piše o Lessingu, dr. Radovanović o Goetheju kot znanstveniku, M. Car o mladem Goetheju, Sv. Banica o srednjeevropski mladini, dr. Lapčević o organizaciji gospodarskega dela v Južni Srbiji. Zaključuje se daljša povest sarajevskega književnika Isaka Samokovljevič »Od proljeća do proljeća«, pesništvo pa zastopajo imena Alfirevič, Gjukić, Boglić i. dr. Ze za primerjava z Gdavičevim prevodom »Faust« je zanimiv odlomek najnovejšega Živojinovičevega prevoda (posvetilo in predigra). Obilni so razni pregledi z beležkami na koncu.

Slovanska tendenca v bratislavskem gledališču. Novi ravnatelj drame slovaškega gledališča v Bratislavi Janko Borodit je izjavil, da bo bratislavska drama poslej dajala v prvi vrsti dela slovanskih avtorjev, ker ima ambicijo, postati prva odločno slovanska scena v Evropi.

O srbskem pesniku Dušanu Vasiljevu, ki je umrl mlad, kakor Kette. Murn in še nekateri slovanski poetje, prinaša 8. številka »Srpskega književnega glasnika« dva članka: »Život Dušana Vasiljeva« (Dražić Vasić) in »Pesnik Dušan Vasiljev« (Milan V. Bogdanović). V tej številki se začneja daljši, našlaž za »S. K. G.« spisani pregled sodobne nemške književnosti iz peresa dr. Wernerja Mahrhoza. Z originalno novelo »Pobratimic je zastopal najboljši pripovednik Južne Srbije R. Božović. Med beležkami je tudi kratak članek o Rihardu Jakopiču.

Srbska provinca in literarno ustvarjanje. Da srbsko

Tehnični del rubrike mrežaje avtomobilistični oddelček Vacuum Oil Company D. D.

Presojanje brzine vožnje

Berlinska avtomobilistična liga je izvedla te dni zelo zanimiv poskus, da bi ugotovila, koliko so verjetne izjave pri različnih razpravah glede preokrajšanja maksimalne hitrosti. Pogostoma so namreč izjave pri takih razpravah tako različne, da je sodniku zelo težko ugotoviti dejanski stan.

Poskus, ki so ga sedaj izvedli v Berlinu v prisotnosti sodnih in policijskih izvedencev, je pokazal, da so se posamezna presojanja razlikovala od resnične hitrosti za 30 do 50 odstotkov. In res, za pravo hitrost avtomobila vedno samo oni, ki sede pri volanu in imajo uro pred seboj, dočim na gledalca delujejo razni drugi vplivi. Nekateri stojijo mirno na cesti in gledajo avtomobil, ko gre mimo njih; drugi gredo v isti smeri kakor avtomobil; tretji spet v nasprotni smeri; četrti se vozijo v drugem vozu in prehitujejo avtomobil; peti nasprotno; šest se vozijo v nasprotni smeri. Vsako od gledalcev bo drugače presojal hitrost avtomobila, ker na vsakega drugače deluje smer. Razen tega deluje na sodbo tudi okolica. Če vozi avto po gladki in ravni cesti, vam napravi vtis kakor da vozi bolj počasi, kot če se v hipu pokaže izza ograja ali iz gozda. Če povzroča avtomobil ali pa kolesa zaradi slabega cestnega tlaka ropot, se vam bo zdelo, da vozi avto hitreje, kakor pa če je vožnja tiha. Se težja je presoja ponoči. Če se nam bliža voz z velikim reflektorjem in drugi s slabo svetilnico, bo navedel gledalec dve popolnoma različni hitrosti, čeprav je v resnici pri obeh ista.

Pri poskusih avtomobilistične lige v Berlinu so se ozirali na vse okoliščine. Rezultati so bili presenetljivi. Največje difference so se pokazale pri zmerni brzini. Pri hitrosti 25 do 30 km so ugihali, da je 40 do 50 km, pri hitrosti od 70 do 90 km pa 60 do 120 kilometrov.

Zanimivo je, da ni niti en opazovalec, četudi so bili med njimi strokovnjaki, zadel prave brzine. Sodniki in policijski uradniki, ki so v velikem številu prisostvovali poskusu, so se prepričali, da morajo biti pri razpravah zelo previdni glede izjav priči. Pri nas navadno zadostuje uradna zabeležba v notes in ovadba, da si brez pardona obsoljen radi prebrže vožnje. V največ primerih gre za pogošeno opazovanje odtodno če govorimo s stališča avtomobilista za srečo ali smolo.

S prikolico ali brez nje

Dunajski časopis »Motorsport« objavlja interesanten članek, ki razpravlja o vprašanju, ali naj motociklist vozi s prikolico ali brez nje.

Mladí sportniki navadno že iz ambicije ne marajo ničesar slišati o prikolicah ter se naravnost stramujejo voziti s tretjim kolesom; nikakor se ne počutijo tako varne in svobodne kakor na motociklu brez priklole. Za to, da je prikolica ob slabem vremenu in po slabih cestah silna opora, se nič ne zmedijo.

So pa sportniki, ki so vozili nekdanjo dolgo vrsto let brez priklole in so sedaj prepričani pristaši tretjega kolesa. Ti so preizkusili že vse dobre in slabe strani solo-vožnje, ki so se je naveličali ali zaradi prevelikega fizičnega napora ali pa zaradi stalnih nezdov. Soliden stroj s priklonim vozom pa dovoljuje komfort in udobnost kakor avtomobil.

Pogostoma govore za tretje kolo praktični poslovni razlogi. Potnik ali inženjer, ki obiskuje razne trdnice, bo lahko spravil ves svoj potreben material v prikolico in še mu ostane prostora za drugo osebo. Solist tega ne more. Za slučaj slabega vremena nima toliko možnosti, da bi se pošteno preoblekel in očistil in razen tega še težko vozi. V prikolico pa lahko spravi vse mogoče rezerve za sebe kakor tudi za motor, kot n. pr. rezervna kolesa, pnevmatike, močnejše sesalke, rezervni benzin in olje, razno orodje itd. Prtljaga je popolnoma varna pred dežjem.

Toda solisti branijo svoje naziranje. Imajo obliko, ki je za vsako vreme. Zato jim je vreme deveta briga. Za rezervna kolesa se ne zmenijo in si upajo z maloštevilnim orodjem vse popraviti. Francoz, lim, ključ za vjake in sesalke jim je vse. Motor imajo močan in zaupajo vanj. Prtljago reducirajo na minimum; če imajo nahrbtnik, znajo natačiti vanj neverjetno mnogo šare.

Tudi družinski razlogi precej odločajo.

Edvard Gregorin:

Igralcu-umetniku v spomin

(Ob odhodu gospoda Rogoza.)

Življenje je potujoča senca, beden glumec, ki se razpreza svojo urico po odru, in potem o njem ni sluha. (Shakespeare — Macbeth.)

Da — in potem o njem ni sluha. — Le skozi prosjono zaveso se še meglijo dogodki, ustvaritve, tipi, ki so živeli in ostali v spominih. — In na grobu velikega trageda je vklesano: Ostane lepe.

Ni igralca, resničnega igralca, ki bi z vso dušo ne živel za otod: »Umetnik si poklica ne izbira prostovoljno, ampak mu je tako dano.« Res, že mlad razodeva lastnosti in nagnjenja, za katere niti sam ne ve, ne zakaj, ne odkod so, in mati se začudeno vprašuje: »Kaj bo s tem dečkom?« Tudi ona še ne ve, da je bitje, ki mu je dala življenje, obdarjeno z darom božje lepote.

In čim bolj potem spoznava svet, tem bolj ga vleče tajna sila k poklicu, o katerem je presenjal najlepša leta. Mlada duša zakoprni po bližini lepe Vide, po njeni lepoti, po njenem objemu: kolika sreča zanj, ko bo prvič in

Samec se bo raje podil na enostavnem motociklu, zlasti če sedi za njim kaka za sport navdušena »pupica«. Nasprotno je z družinskimi očetmi. Žena ne bo hotela sedeti zadaj kot »pupica«, ker ni več nežnirana in ker se ne mara zamazati. Končno se hočejo žene udobno voziti in to jim je v prikolicah še bolj omogočeno nego v avtomobilu. Pred dežjem in vetrom so popolnoma varne in imajo razen tega razgled na vse strani. V večje vozove gre lahko še ena oseba ali pa dva otroka. Potovanje je ugodno celo v najslabšem vremenu, zlasti če je prijetna družba.

Kar se tiče vzdrževanja, seveda motocikl s prikolico več »požre« nego brez nje. Motor je navadno močnejši in rabi mnogo več bencina in olja. Mehanizem za pogon (verige, zobovje in gumi itd.) veliko bolj trpi. Poseben v bregovitem terenu gre bolj težko, dočim ima solo motor še vedno dovolj moči v rezervi. Toda če ima motor na tri kolesa dva ali štiri cilindre, se mu ni treba ničesar bati.

Motocikl z več cilindri se je v Ameriki dokaj udomačil, dočim pri nas še ne gre. Za motorje »na tri kolesa« je gotovo boljše več cilindrov, kar pa pride predrago, če ne rabite toliko moči in vozite včinoma v mestu ali na lepih cestah po deželi. Drugače pa dela motor na več cilindrov bolj mirno in oddaja enakomerno svojo moč, zaradi česar ves material mnogo manj trpi.

Najbolj kočljivo vprašanje je pa garaža. Motor brez priklole lahko spravite kjerkoli, dočim morate imeti za »tri kolesa« garažo, kar je zvezano s stroški in sitnostmi.

Ford na Turškem. Kakor smo že poročali, je Ford ustanovil novo tovarno na Turškem, v kateri se bodo izdelovali ne samo avtomobili, ampak tudi traktorji in aeroplani. Fordova tovarna v Carigradu bo imela pri uvozu surovin in nekaterih delov, ki se ne bodo izdelovali v novi tovarni, to ugodnost, da ne bo plačala carine, ki je bila sedaj predpisana za avtomobile in njegove sestavne dele. Delavnice za montažo v Trstu se bodo razširile in njihov delokrog bo prenešen v Carigrad.

Pismo iz Julijske Krajine

Trst, 21. aprila

Pred posebnim tribunalom v Rimu sta se vršili razpravi proti dvema skupinama »Julijskih nasprotnikov fašizma«. Pri prvi razpravi je bilo obtoženih devet, ki so razširjali po Trstu in Benetkah tiskovine, vsebujoče hujškanje na ustajo proti državi oblasti in na meščansko vojno ter žaljenje vladnega načelnika. Pet je bilo oproščenih, štiri so obsojeni, in sicer: Gavagnin na sedem let zapor, Gianoquino na 5 let, Pellegrineti na 3 leta in Fasseta na dve leti, sedem mesecev in 15 dni. V drugi skupini je bilo obtoženih pet, da so razširjali tiskane manifeste s pozivom na meščansko vojno in da so žalili vladnega načelnika. Oproščena sta bila Capanni in Rosenstock. Ugo iz Trsta, obsojeni pa so: Woditzka iz Zadra, Ceron in Zanotto na 3 leta zaporov vsak.

Vedno manj rojstev izkazujejo v Trstu uradna poročila. »Rivista mensile della città di Trieste« piše: Število 3504 rojstev v letu 1928 je kot najnižje zabeleženo v statističnih analih tržaške občine. V petletju 1909—1913 je znašal kvocijent rojstev na tisoč prebivalcev 30,16 in rojstveni indeks 79,60, v petletju 1919—1923 22,48 in 59,33, 1924—1928 15,48 in 40,86, lani pa je znašal kvocijent 13,90 in indeks 39,69. Leta 1925 je bilo rojstev 4068, leta 1926 4001, leta 1927 3656, lani 3504. Leta 1924 je po vojni prvič število smrtnih primerov preseglo rojstva. Lani spet. Dne 31. decembra 1928 je bilo tržaškega prebivalstva 252.941. Dne 1. februarja 1929 je znašalo število 252.770.

Za lepim in toplim soncem prve dni aprila je pritisnil takoj oster mraz, sneg in veter. Ponekod je kazal toplomer 6 do 8 stopinj pod ničlo, kar je povzročilo poljedelcem škodo. V Vipavski dolini in Brdih so trpele črešnje. Uničene so v prvih pogankih. Pomanjkanje vode občutijo po goriskih Brdih, po Krasu, v Istri. Ker sta bili sedaj dve leti po vrsti silno slabi, so kmetovalci v Julijski Krajini zaradi neugodnosti letošnjega aprila toliko bolj vznemirjeni.

V Verdijevem gledališču v Trstu je priredil koncert sloveči češki violinist Vaša Prihoda. Dne 10. decembra 1919 je koncer-

tiral Prihoda prvič v Trstu, in sicer v dvorani »Balkan«. Drugič je bil v Trstu 1. 1924. Solsko skrbništvo za Julijsko Krajino objavlja dovoljenje za preobličanje primkov nastopnim učiteljem in učiteljicam: Pivk Ferdinand, Pivk Emil in Pivk Ana dobe primke Pmi, Dobrovič Ivan, Deboni, Jug Marija Jucchi, Zepić Marija Zepić, Stepič Ivan, Stefani, Beršić Matej Bertini, Cuk Viktor Zuccoli, Kirker Albina Della Chiesa, Princic, Antonac Marija Antonelli, Malabotić Malabotta, Marinac Flora Marina, Kuštrini Frankvila Custrini, Branković Josip Brancolini.

V Postojni se je izvršila inavguracija podružnice tržaške hranilnice, ki je naslednica postojnske občinske hranilnice. Podružnica je nastanjena v spodnjih prostorih občinske palače. Otvoritev je bila zelo slovesna in navzoči so bili zastopniki vseh oblasti ter raznih denarnih zavodov. Predsednik tržaške hranilnice Trevisini je napovedal veliko darovitost zavoda. »Podružnica je otvorena, da bo dajala in ne da bo jemala... Za občinske rezeve v Postojni je nakazala dva tisoč lir podpore.

Notranje ministrstvo je dovolilo zadrski provinci nastopne podpore: za deželno bolnico 80.000 lir, za dobrodelno kongregacijo 15.000 lir, za sirotišnico 14.000 lir, za poljedelsko kolonijo vojnih sirot 8000 lir, za dobrodelno kongregacijo v Lastovem 1000 lir. Nadalje se je razdelilo kmetom mnogo semena za krompir in riž ter krompir ekonomskim kuhinjam.

Na dan fašističnega nabora 21. t. m. so razdelili razne zlate in bronzaste kolajne »zaslužnim« avangardistom in balilom. Med odlikovanci sta naznanjena tudi avangardist Ciril Kutin iz Tolmina in balil Martin Zidari, iz Deskel pri Kanalu.

Meseca marca je bilo v gorški pokrajini rojstev 378, umrlo pa je 427 oseb. Število prebivalstva je padlo za 49. Porok je bilo 23.

Občinski načelniki morajo po novi odredbi vladnega načelnika stalno bivati v občini, katero upravljajo. Po vladni okrožnici, razposlani prefektom, bi se morali občinski načelniki odslej izbirati izmed ljudi, pristojnih v dotično občino. V Julijski Krajini bi z veseljem pozdravili izbiranje poštenost iz srede domačinov.

Za pogorelce v Dolenjem pri Jelšanah je daroval vladni načelnik 15 tisoč lir. Reška prefektura in pokrajinska uprava sta jim poslali po 2000 lir.

V Gorici se je vršilo gospodarsko zbiranje, na katerem je kmetijski izvedenec dr. Tonizzio predlagal, da naj bi se na Krasu sadil tobak, ki bi tam lahko izvrstno uspeval. Obnovilo naj se porušeni vinogradi, za katere naj bi vlada dovolila desetletno davčno prostost. Sklenjeno je bilo, da naj se tekom 14 dni ugotovijo potrebe vinogradnikov. Obilubljeno je, da bo dala dežela kmetom bilfe po znižani ceni. Za kraški vodovod plača vlada v kratkem prve obroke, nakar se začne delo. Prično se po-pirjavljati najvažnejše deželne ceste in pri delih se zaposlijo izključno domači delavci. Na tak način se hoče pomagati krajem, lani po suši tako hudo prizadetim!

Donisi

ST. VID NAD LJUBLJANO. Meščanska šola bo ponovila v nedeljo 28. t. m. ob pol štiri popoldne pravilno igrano s petjem in godbo »Janko in Metka«. Opozarjamo na to predstavo, ki je preteklo nedeljo nad vse krasno uspešno. Vsevolpna znatno znižana.

KOROŠKA BELA - JAVORNIK. Veliko javno tombolo bo priredilo Sokolsko društvo Koroška Bela - Javornik 2. junija popoldne v prid dozdave Sokolskega doma. Veliki dobitki v vrednosti 20.000 Din, kakor kompletna sobna oprema iz trdega lesa, lepo moško kolo, otomana, vreča moke, zaboj sladkorja itd. ter mnogo manjših dobitkov. Kdor se hoče osrečiti s temi velikimi dobitki, naj hitro seže po srečkah tablicah, katere se razprodajajo po 3 Din.

ST. VID - GROBELNO. Izreden užitek v letošnji gledališki sezoni smo imeli v nedeljo 21. t. m. Fantje in dekleta so s sodelovanjem učitelstva uprizorili na tukajšnjem odru priljubljeno narodno igrano »Prisega ob polnoči«. Obisk je bil tako množičen, da mnogo ljudi ni več dobilo vstopnic. Vse vloge, nad 20 oseb, so bile v dobrih rokah ter so želi igralci splošno pohvalo in priznanje. Nove pokrajinske kulise (vaska scenerija ob Savi in pod planinami s stranskimi slikami) so zbujele splošno pozornost. Delo je izvršilo s splošno zadovoljstvom. Vinko Vipotnik iz Zalcia, ki ga tudi drugim priporočamo. Igra se bo na občno željo ponovila v nedeljo 28. t. m.

GUSTANJ. Pevsko in godbeno društvo v Guštanju je priredilo v soboto 20. t. m. koncert, ki je tako glede mnogobrojnega obiska kakor glede muzikalnega uspeha res sijajno uspel. Društvena godba, orkester, ki si je iz dohodkov prejšnjih prirediteljev nabavil v zadnjem času tudi udarala z vsemi mogočimi pritliklinami in celo oboe, je glede izvajanja prijetno presenetil navzoče občinstvo, pa tudi baritoniste solo toče učitelja Nabergoja, ki ga je na klavirju spretno spremljal njegov kolega g. Gaber-

šek, so zelo ugajale, prav tako dve pevski točki društvenega mešanega zbora — višek prireditve pa je bila »Jeftejeva prisega« p. H. Sattnerja. Kdo bi bil kaj takega pričakoval od sicer precej šibkega Pevskega in godbenega društva. Optimisti so se čudili, pesimisti se načuditi niti niso mogli: da bo ta pesem, izvedena tako precizno, tako gladko in tako lepo. Dolgotrajen aplavz, številne solzne oči in laskave pohvale po prireditvi, o kateri se je enodušno govorilo: škoda, da je končala tako hitro, so obilo plačilo in lepo zadoščenje za obilni trud, ki so ga imeli s številnimi vajami pevci, večina domačini. Glavna zasluga pa gre brez dvoma agilnemu in vztrajnemu pevovodji g. Šol. nadzorniku Petru Močniku. Krasen šopek in mična slika, ki predstavlja kleččega Jefteja, delo domačina g. J. Saterja, sta pričala o veliki hvalečnosti napram spretnemu pevovodji. Kakor smo izvedeli, se bo koncert z istim vzporedom ponovil tekom maja tudi v sosednjih krajih Mežiške doline, na Prevaljah, v Mežici in v Dravogradu, morda tudi v Muti ali Vuzenici. S tem se bo navedenim krajem nudil res lep glasbeni užitek.

SV. LENART V SLOV. GORICAH. Koncert pevskega odseka našega Sokola je prejšnjo nedeljo uspel v vsakem pogledu. Odsek zbor je rešil svojo nelahko nalogo povsem zadovoljivo. Lepo izravnani glasovi so pokazali v prednašanju pesmi mnogo gibčnosti in skladnosti. Zbor ima dinamično že lepo v oblasti. Ker je bil to prvi odsek koncert, in če se uvažujemo to, da šteje zbor le malo rutiniranih pevcev in pevk, je razumljivo, da pesmi niso bile izpoljene tako kakor bi bilo želeli, zlasti v intonaciji se je pokazala tu pa tam neka nesigurnost. Temperamentni dirigent br. J. Velnar pa ima zbor trdno v rokah. Mnogo priznanja je žel not. kandidat g. Šonc s tremi mojestersko izvedenimi koncertnimi komadi na violini. Na klavirju ga je spremljala dovršeno naša priznana pianistka gđ. Zachejlova iz Maribora. Koncert je posetilo domala vse tržanstvo. Upamo, da je bil materialni uspeh prireditve tudi prav dober. Zboru želimo, da koraka po začrtani poti vztrajno dalje.

Slatinske mineralne vode

V zadnjem času se od neprijateljske strani razširjajo tendenciozne govorice, da spravlja Rogaska Slatina v promet umetno mineralno vodo, češ, da ne more z dosedaj množino naravne mineralne vode zadostiti pomnoženim zahtevam po rogaski slatini.

Ravnateljstvo zdravilišča nudi vsakomur, ki bi dokazal resničnost te trditve, 100.000 Din, razen tega na 1.000 Din nagrade vsakomur, ki bi mu dal podatke, da more razširjevalce takih neresničnih vesti odnosno eventualne producente umetne, pod imenom in označbo »Rogaške slatine« v prometu se nahajajoče vode izročiti sodniški kazni.

Rogaška slatina se polni neposredno pri izviru in so polnilne naprave, ki so se v zadnjem letu z najmodernejšimi stroji izpopolnile, vsakomur dostopne.

Vsi trije vrelci, Tempel, Styria in Donat so se v zadnjem času ponovno analizirali in strogo izvršene analize so najboljši dokaz, da so se naravne sestavine teh vrelcev v teko stoletja komaj, v nobenem pogledu pa ne v škodo vrelcev izpremenile. Množina vode teh vrelcev je ostala nespremenjena in zadostuje za še enkrat toliko konsum kakor se je dosegel v povojnem času, ki že daleč presega konsum pred vojno. To pa kljub temu, da steče najmanj ena tretjina vode brez izkoriščanja v zemljo. Nove, po najmodernejših higijskih načelih v Nemčiji izvršene polnilne naprave pa bodo omogočale, da se tudi do sedaj neizkoriščena voda izrabí po potrebi konsuma.

Vsako umetno nadomestilo naše znamenite in že svetovno znane rogaska slatine bi pomenilo samonar za zdravilišče, ki se nahaja v najboljšem razviku in k takemu samomoru Rogaska Slatina nima ne poviada in ne veselja.

Ravnateljstvo.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

poln življenja, sameva zdaj zagrnjen, temen in prazen; le kdaj pa kdaj kak skrivnostni pok, kakor bi duhovi, na tem odru umrlih, hodili ponoči nazaj in strašili...

Torej tu je kraljeval nocoj v svojem carstvu in se izživel v vlogi, za katero se je pripravil dneve, tedne, mesece, morda leta; Uspešno ali neuspešno? Pa stopi ven v pozno noč: na ovinku postoji, se še enkrat ozre na nemo poslopje in zopet ves zaživi v objemu večera. ... Predrami ga šele korak mimo dočega in zave se, da je pozabil nase in da mora naprej. Pozabil je nase, kakor pozablja polovico življenja: »Umetnik ustvarjalec ni del družbe, ampak v sebi zaključena celota, avtonomen v svojem življenjskem krogu — samo, da ustreza nji, kateri je posvečen.«

Toda gorje nezvestosti! Nobeno bitje ni tako ljubosumno, kakor ta nevidna boginja umetnosti. Ona zahteva vsega človeka in samo zase: moj, ali proč od mene!

Zgodovina igralcev pa izpričuje, da je časih rada tudi mulasta: veliko jih pokliče, malo izvoli. Ne samo zaobljuba in izpolnjevanje dolžnosti, ne samo veselje in talent, ampak vloga igra zlasti sreča, razmere in okrožje, v ka-

Novosti Šentjakobske knjižnice v Ljubljani

Priobčuje knjižničar Matija Rod e.

(Nadaljevanje.)

Doyle C. A.: Izgubljeni svet. Roman. 4419.
Pregelj I.: Izbrani spisi IHI. Odlisej iz Komende. Zapiški gospoda lantspreškega. 4306.
Pirandello L.: Pokojni Matija Pascal. Roman. 1223h.
Cirikov E.: Moj roman. Stradanja ruske žene. 1224h.
Wied G.: Oci jedoše kiselo groždje. Roman. 1225h.
Dekobra M.: Gondola krilatih nemani. Kozmopolitski roman. 1226h.
Leblanc M.: Gentleman Arsen Lupin. 1227h.
London J.: Morski vuk. Roman. 1228h.
Bebutova O.: Carevičovo srce. Roman. 1229h.
Andrić N.: Od Balkana do Montblanca. 1230h.
Rouquette L. F.: Le grand silence blanc. Roman. 694f.
Mauris A.: Climats. Roman. 695f.
Dorgeles.: Le cabaret de la belle femme. 696f.
Malraux A.: Les conquérants. Roman. 697f.
Grasset B.: La chose littéraire. 698f.
Schmidkunz W.: Christumärchen. 10575n.
Leitich A. T.: Ursula entdeckt Amerika. Roman. 10577n.
Sabatini R.: Peter Bluts Odyssee. Roman. 10578n.
Fournier A.: Napoleon I. Eine Biographie. 10579n.
Norden H.: Persien wie es ist und war. 10580n.
Fontaine T.: Schach von Wuthenow. Erzählung. 10581n.
Laffert K. A.: Giftküche. Roman. 10582n.
Hyan H.: Die Somnambule. Krimin. Roman. 10573n.
Martens K.: Kreislauf der Liebe. Roman. 10571n.
Milne A. A.: Das Geheimnis des roten Hauses. Krimin. Roman. 10567n.
Kallinikov J.: Frauen und Mönche. Roman. 10014-15n.
Kircher R.: Engländer. 10028z.
Schmitz O. A. H.: Brevier für Unpolitische. Wegweiser zum öffentlichen Leben. 10929z.
Osborn M.: Geschichte der Kunst. 10032z.
Mann H.: Eugenie oder die Bürgerzeit. Roman. 10109n.

Radio program

Nedelja, 28. aprila.

LJUBLJANA 10.30: O sadarstvu (inž. Skubic). — 11: Ogrizovci. — »Hasanaginica«: izvajajo člani nar. gled. — Koncert radio-orkestra. — 15: Koncert kvarteta na pihala godbe Drav. divizije. — 16.15: Prenos prvenstvene nogom. tekme »Ilirija« — »Primorje« (poroča g. Vodišek). — 20: Pesmi naših bratov (izvajajo godba Dravske div. — Poslovilni večer g. Zvonimira Rogoza. — 22: Poročila. — 22.15: G. R. Pilihi igra na romantično harmoniko. — ZAGREB 11: Dopoldanski koncert. — 16.30: Prenos nogometne tekme. — 20: Prenos iz nar. gledališča: Gounodova opera »Faust«. — BEOGRAD 12.10: Koncert. — 17: »Slovenska vasa«. Sodelujejo: koncertni in operni pevci, slovenski kvartet in orkestr. v Beogradu, otroški pevski zbor, solisti na harmoniko in citre. (Slovenske narodne in umetne pesmi.) — 19.30: Predavanje o slikarju R. Jakopiču. — 19.55: Poskusni prenos iz Langenberg: Beethovnova I. in IX. simfonija. — Pevski koncert nabožne glasbe. — PRAGA 16: Koncert češke filharmonije. — 18.05: Pevski koncert. — 19: Mešan večer. — 20.30: Sluhogra. — 21: Koncert tria. — 22.20: Koncert lahke godbe. — BRNO 18.05: Arje in pesmi iz oper. — 19: Mešan večer iz Prage. — 20.30: Veselogra. — 20.50: Koncert operetne glasbe. — 22.20: Prenos koncerta iz Prage. — VARŠAVA 12.10: Prenos koncerta iz filharmonije. — 15.15: Popoldanski koncert. — 18.20: Glasbeno literaren program. — 20.30: Orkestralni in pevski koncert. — 23: Godba za ples. — DUNAJ 10.20: Koncert na orgle. — 11: Koncert dunajskih filharmonikov. — 15.45: Koncert orkestra. — 19.10: Komorna glasba. — 20.15: Sluhogra: »Pot v vsemirje.« — Orkestralni koncert lahke godbe. — BERLIN 17: Koncert lahke godbe. — 20: Poljudni koncert orkestra. — 21: Zabaven večer in godba za ples. — FRANKFURT 19.45: Literaren večer. — 20.30: Zabaven večer in lahka godba. — LANGENBERG 16.30: Koncert orkestra in solistov. — 20: Prenos iz Kölna: Beethovnova I. in IX. simfonija. — Koncert lahke godbe. — STUTTGART 17.15: Popoldanski koncert orkestra. — 20: Klavirski koncert. — 21: Mešan večer. — BUDIMPEŠTA 12.15: Orkestralni koncert. — 17.20: Koncert madžarskih pesmi. — 18.45: Opereta »Studentovska ljubezen«. — 21.10: Violinske in klavirske sonate. — Koncert ciganske godbe. — TOULOUSE 20.30: Koncert dumajske glasbe. — 21: Orkestralni koncert. — 21.45: Plesna glasba. — LONDON 20: Prenos večernice. — 21.05: Odlomki iz oratorijev. STOCKHOLM 18: Prenos večernice. — 20.45: Pevski koncert. — 21.45: Orkestralni koncert.

Poslovilni večer g. Zvonimira Rogoza v ljubljanskem radiu. V nedeljo 28. t. m. ob 20.45 se bo poslovil član Narodnega gledališča gosp. Zvonimir Rogoz od poslušalcev in poslušalcev ljubljanskega radiu. To bo najbrže zadnji njegov nastop pred slovensko javnostjo, preden odide na svoje novo mesto v Prago.

Iz življenja in sveta

Princesin doživljaj na poročnem potovanju

Norveška prestolonaslednica, princesa Marta, je dobila pri svojem odhodu na svatbeno potovanje v dar — kuharske bukve

Nedavno se je vršila v Oslu, prestolnici Norveške, poroka v kraljevskem domu prince Olaf, sin kralja Haakona, in z ženo švedsko princeso Marto, sestro princese Astride, ki se je lani omožila z belgijskim prestolonaslednikom. Norveško ljudstvo je ta dogodek slavilo z veliko iskrenostjo. Saj sta se zvezala vladarska doma dveh sosednjih držav, ki živita med seboj v najlepši slogi in miru in želita pospeševati te smernice svoje politike tudi v bodočnosti.

Po poroki sta se princ Olaf in princesa Marta podala na poročno potovanje. Na postaji, s katere sta se odpeljala v svet, pa se je primeril bodoči kraljici Norveške doživljaj, katerega menda ne bo pozabila čisto svoje smrti. Princesa je baš hotela stopiti v salonski voz. Tedajci je stopilo iz množice ljudstva, ki je prirejalo mlademu paru viharne ovacije dekletce, teklo naravnost k princesi in ji podalo majhen zavitek z besedami: »Tu je nekaj, kar lahko citate med vožnjo!«

Princesa je bila tega pozdrava zelo vesela. Prijetno iznenadena po tem, kar se je bilo pravkar zgodilo, je dvig-

nila dekletce kvišku in jo poljubila na čelo. Občinstvo je planilo v nov val navdušenja. Postajenačelnik je dal znamenje in vlak se je začel pomikati. Nove ovacije. Kmalu je vlak izgnil ljudem izpred oči — množica pa je še dolgo stala na mestu kakor prikovana.

Ko se je bil dvorni vlak že precej oddaljil od prestolnega mesta, je princesa Marta razpčatila ovroj. Mikalo jo je izvedeti, kaj je v njem. Odprla ga je, in glej! Obraz ji je spreletel čuden nasmeh. V zavitku so bile kuharske bukve! Kralj Haakon, ki je spremljal sina in nevesto kos vožnje proti meji, se je prisrčno nasmejal, ko je videl, kaj je dobila bodoča norveška kraljica v dar od preprostega ljudstva.

Ime obrotnika, oziroma dobrotnice bo najbrže ostalo prikrito. V Oslu ne morejo izslediti male darovateljice. A vsa Norveška s kraljem in prestolonaslednikom na čelu je zadovoljna, da se je našel med norveškim ljudstvom preprost človek, ki je v današnjih časih ohranil toliko humorja in praktičnega smisla, da je kupil bodoči kraljici za poročno darilo — kuharsko knjigo.

Proti vremenskim neprilikam zavarovani turisti

Državno železniško ravnateljstvo Južna Praga je uvedlo na posebnih izletniških vlakih poleg vse oskrbe še določeno zanimivo novost. Izletniki se lahko zavarujejo za nasetega dežja, la vozne cene proti vremenskim neprilikam, dežju, snegu, toči, viharji itd. V slučaju, da potem vren potnikvar izlet, jim povrnujo vse, kar so plačali žel. i zanj.

Princ Henrik Pruski,

brat bivšega cesarja Viljema, je umrl te dni na svojem gradu Hemmelmarku v Holsteinu.

Ljubezen - bolezen

Pierre Vachet, profesor na pariški visoki šoli za socialne vede, uči, da ljubezen ni nič drugega nego bolezen, ki zadene vsakega prej ali slej. Ni sredstva, da bi se je ubranil in nobena zdravilna rastlina ne obvaruje človeka pred ljubeznijo — boleznijo.

»Vажnost, ki jo uživa ljubezen v umetnosti in vedi, je samo posledica napačne orijentacije naše domišljije. Ljubezen je prava kužna bolezen in dokler ne bodo zdravniki razpolagali s postajami za zaljublence, bi bilo treba po poetični boleznici inficirane osebe spraviti v azile, strogo ločene in izolirane, kakor za bolnike z nalezljivo boleznijo.«

»Ljubezen je bolezen, fenomen, ki ga povzroči zgolj fizična privlačnost. Prenos bolezni se izvrši po vidnih, slinih in vonjavih vtisih. Možgani jo obdajajo potem z običajno dekoracijo. Fizična privlačnost je temelj vsake strasti. Kjer ni kopnenja, tam ni ljubezni.«

V današnji burni dobi vlada široko hrepenenje po neizmenosti in po vselejnosti vseh vrst. Svet se je izpremenil. Vozimo se po zraku, sprejemamo vesti, ki tečejo po etru z vseh strani sveta, vsak dan izpremeni našo eksistenco kaka velika iznajdba. Tudi ljubezen bi se morala po mnenju prof. Vacheta prilagoditi novim razmeram in dopustiti, da se napravi o nji analiza kot o bolezni.

Ljubezen je bolezen, pravi francoski profesor v letu 1929. Slovenska narodna pesem smatra ljubezen za bolezen že zdavna:

»Dolga ljubezen
gvišna bolezen —
smrtno je ranjeno
moje srce...«

To je še vse hušje kakor pa Vachetova ljubezen-bolezni!

Ali pa:

»Za bolezen so arcnije —
za ljubezen jih pa ni...«

Če je bilo že dosedaj tako hudo, kako bo šele v bodoče, ko je naše življensko vrvenje in drvenje vedno bolj napeto, ko se dviga hrepenenje in kopnenje po neznanih novostih in je fizična privlačnost s svojimi strastmi gonilna sila v ljubezenske zablode...

Velikan, ki je življenja sit

V Keckemetu si je pognal 52letni mesar Matija Stitz kroglo v glavo, ker mu je šlo podjetje na kant. Stitz je najtežji in največji srednjeevropski človek. Tehta 220 kg in meri nad 2 metra. Finančnega poloma mu je bila kriva v prvi vrsti neutilizirana snednost. Pojedel je vsak dan neverjetne množine vseh vrst živil. Rečnila postaja je imela težko delo, da ga je spravila v bolnišnico. Treba je bilo pet krepkih moč, da so dvignili težko telo na tovorni voz. V bolnišnici ni bilo nobene postelje, ki bi bila pripravna zanj.

Smrtonosni komarji

V Cherbourg je prispel parnik »Duchess of Atholl«, ki je bil med vožnje izgubil dva mornarja in štiri potnike. Usmrtila jih je mrzlica, ki so jo bili povzročili piki južnoafriških močvirnih komarjev.

Za desinfekcijo ustne dupline in grla

Panflavin pastile uničujejo vstopajoče povzročitelje bolezni. Od zdravniških avtoritet proti vnetju grla, prehladu in gripi pogosto predpisane.

V zgoraj narisanim originalnem omotu se dobe v vseh lekarnah.

Ladja smrti „Duchess of Atholl“,

Skrivnost kanadskega prekomornika, na katerem so med vožnjo umirali pomorščaki in potniki

V torek, 24. aprila se je zasedel v francoski luki Cherbourg kanadski prekomorski parnik »Duchess of Atholl«, ki je zadnje mesece križaril v južnih ameriških in afriških vodah in ki je dobil ob svojem prihodu v Evrope pridevek »Ladja smrti«.

Ze med vožnjo se je slišalo alarmantne in senzacionalne vesti o smrtnih slučajih, ki so po nekaterih verzijah znašali nekaj tucatov pasažirjev in mornarjev. Razume se, da je bilo že iz tega razloga zanimanje za razmere na ladji »Duchess of Atholl«, ki je zaplula v evropske vode, zelo veliko. V Newyoriku so namreč kablogrami razglasili, da je na parniku v jako skrivnostnih okoliščinah umrlo več oseb. Američani so domnevali, da je na prekomorniku morda izbruhnila kakšna nevarna epidemija. Natančnega pojava pa niso dobili in tako je prišlo do tega, da so francoske zdravstvene oblasti, čim se je ladja zasedla, odredile natančno preiskavo s strani sanitetne pomorske komisije.

Po preiskavi je bilo potnikom dovoljeno, da se izkrcajo. Poveljnik ladje je komisiji obrazložil, kako je prišlo do smrtnih primerov in tudi navedlo koliko jih je bilo. V prvi etapi vožnje, je izjavil kapetan, med Newyorikom in Rio de Janeiro, sta zbolela dva mornarja. Prvega se je lotila bolezen na jetrih, drugi je dobil zastrupljenje krvi. Oba sta umrla in moštvo

ju je izkrcalo v Rio de Janeiro. Nato se je vožnja nadaljevala čisto normalno. Koncem februarja je križarila »Duchess of Atholl« v bližini Capetowna. Dve sto potnikov se je izkrcalo, da bi si ogledali neke slovite slapove v južni Afriki. Po dogovoru so se pasažirji zopet vkrcali v Durbanu. Razdaljo med obema krajema so prevozili v vlak. Na povratku so nosili s seboj vsak svojo dozo kinina, zakaj kraj, ki so ga bili obiskali, je strašno malarichen. Na poti so vsi dobili malarijo. Sedem potnikov pa ni hotelo zadržati kinina in so prišli na ladjo težko bolni z visoko temperaturo.

Dne 26. marca je smrt zahtevala žrtve. Umrli je 681. H. Norweb iz New Yorka. Njegovo truplo so plombirali in ga bo ladja izkrcala v Southamptonu. Dva dni pozneje je smrt zamahnila vnovič: pobrala je 52 letnega Američana Hardenbroocka. Njegovo truplo je posadka izkrcala v Napoliju. Dne 30. marca je umrl tretji med potniki. 71-letni American Facky. Tudi njega so izročili zemlji v Napoliju. Nazadnje je preminula še četrta oseba, 46letna Alice Eneckejeva, angleška državljanka. Ostalim trem bolnikom gre na bolje. Kljub temu pa se širijo v zvezi s temi smrtnimi primeri fantastične vesti in angleška, pa tudi ameriška javnost zahtevata v tej zadevi čiste račune.

Proces proti ciganon ljudožrcem

V Košicah na Slovaškem so otvorili senzacionalen proces proti tolpi ciganon, ki so obtoženi raznih zločinov, med drugim tega, da so pojedli več oseb, ki so jih umorili. Sodba še ni padla. Ves svet pričakuje z napetostjo, kaj je dolga preiskava spravila vse na dan. Slika nam kaže obtožene zveri v človeški podobi.

Debilo kot skladišče

VELLENBERGU na Pruskem so posekali zanimivo topol. Ko so jo hoteli razlagati so odkrili v notranjosti mogočnega debila nepričakovano skladišče. Debilo je bilo izvotljeno oz. napolnjeno po neki podlasci z zimskimi zalogami. Čisto spodaj je ležalo 44 miši, ki so bile skrbno pokrite s peskom in zemljo, tako da zrak ni mogel do njih in da so ostale sveže. Nad mišmi je sledila plast z raznimi ptici, a nad to tretja; največja, z želodami. Zaloge so bile čisto nedotaknjene, iz česar sklepajo, da je podlasci poginila še pred zimom. V istem debilu so našli še eno votlino, ki jo je verveca napolnila z zimskimi zalogami.

Jeklo naravnost iz rude

Družba Uddeholm na Švedskem je sklenila zgraditi veliko električno peč, ki omogoča pridelovati jeklo naravnost iz rude po Flodin-Gustafsonovi metodi. Peč bo obsegala lahko 4000 t materijala. Po Flodin-Gustafsonovi metodi pridelujejo jeklo na Švedskem že v dveh tovarnah in baje se jim stroški pri tem zmanjšajo za celih 50 odstotkov napram starejšim metodam. Pri tem je producirano jeklo kvalitativno boljše, zlasti ono mehkejše vrste, do čim morajo trdo jeklo še posebej pripraviti.

Maske proti naduhi

Holandski raziskovalec prof. Storm van Leeuwen je dognal, da izvira naduha — v kolikor je ne povzročajo srčne bolezni — od neke preobčutljivosti za razne dražljive snovi — »allergene« — ki jih vsebuje zrak. Če preprečimo vdihavanje teh snovi, izginejo nadušni pojavi. Storm van Leeuwen si je omislil zato celice, ki jih napolni z »allergenov« prostim zrakom. Ta zrak očisti s filtriranjem, ohlajevanjem in segrevanjem. Bivanje v takšnih celicah ozdravlja najhujševratnejo nadhuo tudi za trajno, ker izgine sčasoma občutljivost za dražljive snovi.

Ta način zdravljenja pa je seveda zelo drag in so zato zdravniki iskali kakšnega cenejšega sredstva. Zdaj poročajo iz Berlina, da sta takšno sredstvo našla docent na tamošnji kliniki za vrstne, nosne in ušesne bolezni dr. Pränkel in njegova asistentka dr. Elza Lewyjeva. Izumila sta si masko, ki deluje v majhnem na isti način kakor van Leeuwenove celice na veliko. Mogoče je doseči tudi trajno ozdravljenje in ker je to sila praktično sredstvo, se bo gotovo zelo razširilo.

Skrivnosti azteške piramide

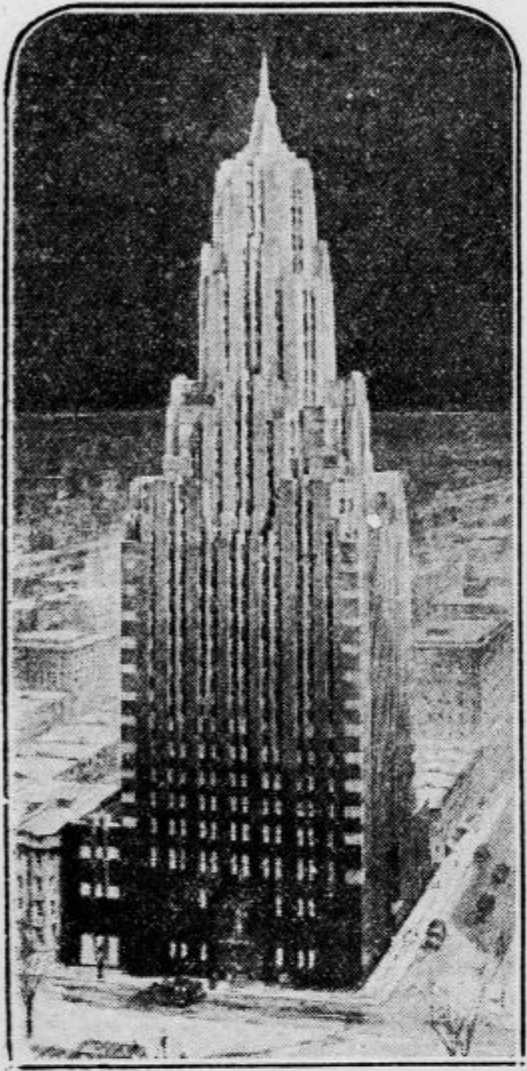
Mehiški arheologi so z vztrajnim delom odkopali veliko azteško piramido v Tenayuki, v bližini mehiškega glavnega mesta.

Iz njene zgodovine

Ze Bernal Diaz, eden med prvimi Španci, ki so pod Cortezom osvojili kraljestvo Aztekov, poroča o tej piramidi, ki so ji dali radi njene čudne oblike ime »kakašta piramida«. Samo po naključju je ušla popolnemu razdejantju. Kmalu po prihodu Špancev jo je namreč pokrila zemlja, tako da se je ohranila skoraj v celoti in z vsemi predmeti, ki so bili položeni vanjo.

Lisica na žari

Ko so omenjeni arheologi očistili podstavek, na katerem počiva in od katerega vodita dve ogromni stopnišči proti njenemu vrhu, so odkrili tri stopnice, ki vodijo v njeno notranjost. Pri prvem izkopavanju so našli tu tri žare s penelom treh mrtvecev. Žare spomi-

Najvišji nebotičnik,
ki ga zgradijo v teku enega leta v Newyoriku, po končnem načrtu. Zgradba bo visoka 260 m.

Le s trpljenjem in trudom doseženi cilj je bogat in cene vreden in oden ne poplača brez tega menda ničesar. Zato vzljubi igralec svoje delo, v katero položi vse — svoje duševne in telesne sile, in za katero daruje samega sebe. Zato vzljubi tudi prostor, kjer ustvarja in vzljubi občinstvo, kakor vzljubi ono njega. Po zaslugi njegove umetniške osebnosti preživita toliko ur v sugestivni vezi, vezana drug na drugega, bodisi v solzi smeha ali žalosti, in v tem pozabita oba na težo vsakdanjega življenja in zaživita v objemu umetnosti, ki se po svojem poslanstvu izliva v srca gledalcev in jih vsaj za čas predstave zbliža v istem čustvu, kakor brate med seboj. — Ali ni to dobro delo? Veliko četi?

In umetnik na odru, kako čuti to sorodnost teh dragih tam preko rampe: Moji so vsi in z menoj gredo; objela jih je moja misel, moja beseda in čustvo. In ta oprema, luči, vse, kar ga na odru obdaja, ali ni to njegovo, ali ne živi vse to z njim in zanj, kakor živi in diha on sam za vse to?

Zato je ura slovesa od vsega tega bridka in težka; kamorkoli ga vodi pot — umetnost njegova sicer potuje z

njajo po obliki na antične izdelke grškega otoka Sama. Posebno zanimiva je tretja, ki ima na zunanji strani naslikano lisico. Lisica kaže zob z nekim izrazom, kakor da je zadovoljna nad zaužitim plenom, ki ga daje slutiti ne odebeleni trebuh. Med pepelom in ožganimi kostmi so našli ostanke neke tkanine, več zlatih predmetov čudnih oblik, del zlate verižice, par uhanov, ornamente iz kamna itd.

Kamnite puščice

Med nakitom, ki so ga našli v piramidi, so razne ogrlice iz vulkanskih kristalov Drug zanimiv predmet je v tenko kamnito ploščo vklesan relief nekega božanstva. A teki so pokopavali svoje mrtvece z velikim številom kamnitih puščic. Prej nogo so še danes ostre kakor igle. Poleg žar so našli posodo na treh nogah, ki so jo rabili morda za sžiganje dišav.

„Zeppelin“ — senzacija za Rifske Kabile

Friedrichshafenski »Zeppelin« se je vrnil domov s svoje druge sredozemske vožnje. Za kraje, kjer prebivalstvo še ni videlo ogromne »leteče cigare«, je bil polet kajpada senzacija posebne vrste. Posebno za poleta nad Tangerjem je vladalo najkrasnejše vreme. Zračna ladja se je pojavila nad Tangerjem ob 17. uri Spustila se je nizko k tlu in je krožila nad pokrajino. Domače prebivalstvo je opazovalo »Zeppelin« z navdušenjem, a tudi z veliko skepo. Posebno starejši ljudje so zmajevali z glavami in govorili, da bi se človek ne smel drzniti v višave, kjer se začneja kraljestvo božje. Podobno naziranje je pred kakimi tridesetimi leti prevladovalo tudi med našim preprostim ljudstvom.

Prva pomlajenka je umrla

V neki newyorški kliniki je umrla Carrie van Dusen King, nekoč priljubljena operna pevka in pozneje članica pariške redakcije »New York Herald«. Dosegla je starost 75 let. Širši svet je zvedel zanj pred več leti, ko se je dala kot prva pacientka pomladiti po profesorju Voronovu. Pet let pozneje je izjavila, da se čuti navzlic pomlajevalni operaciji kot oslabela, stara ženska.

njim, ne pa okolica. Igralec je lačen popotnik, nikoli nasičen, nikoli miren. Žene ga, žene naprej, vedno dalje, vedno višje. Toda ne žene ga slava, ne denar, saj to je spojeno z njegovo stopnjo — ampak hrepenenje po popolnosti, ki pa je nedosegljiva, kakor je nedosegljiva zračna zvezda na nebu.

Ob koncu igralec navadno ne razmišlja, ker ne utegne in ker zanj ni konca, kakor ni konca umetnosti. In vendar, nekoč se zastavi, ozre nazaj, pogleda v ogledalo in vidi, da je starec. Niti mladostno ličilo ne preslepi več razoranega lica; vzeti mora slovo od ljubljenega odrta, na katerega stopajo za njim že mlajši.

— Blagor mu, kdor gre cilju nasproti, a gorje, kdor mimo!

Zastor pada in tema nastaja v njegovem kraljestvu... Življenje igralca je doigrano in je — kakor utrjene zvezde, ki zablesti in ugasne v vsejmirju...

Od njegovega dela pa so ostali samo spomini, ki zazivajo od časa do časa v tisočerihih srcih, kot živi obrazi umetnika, ki trohni pod napisom: »Težka je bila pot, ki sem jo hodil...«

